Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT פרייז 15 גראשען (טאבעלע פון דער מלוכה-לאטעריע זעה 9-טע זייט) היינט 10 זייטען

לאדזשער פאלקסבלאט

№ 69 | Łódź, Czwartek, 21 marca 1935 r. | דרייצענטער יאהרגאנג | לאדז, דאנערשטאג, ט"ז אדר ב' תרצ"ה | № 69

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — 224-71 אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל.

אנגענומען דעם „אריער-פאראגראף”

דורך דער פלענאר-זיצונג פון לאדזער שטאט-ראט

די ענדעקעס האבען אויף אנ׳אונערהערטען אופן נישט דערלאזען צום ווארט די יודישע ראטמענער

דער פארשלאג וועגען בעזייטיגען די יודישע בעאמטע האט קאמיסאר

וואיעוואודזקי נישט געוואלט שטעלען צו דער אפשטימונג

די נעכטיגע זיצונג פון שטאט-ראט האט זיך אנגעהויבען אין א רוהיגער אטמאספער. די ענדעקעס האבען מאביליזירט זייערע אלע מיטגלידער און זיי האבען געבראכט צו דער זיצונג אפילו אזעלכע ראטמענער, וועלכע זענען געלעגען קראנק אין די בעטען, צוליב וואס

די מאביליזאציע

איז געווען אזא שטארקע, האט קיינער נישט געוואוסט.

באלד אין אנהויב ווערט אנגענומען אהן דיסקוסיע דער פארשלאג וועגען נעמען פאלגענדע הלוואות אין ארבייטס-פאנד 115 טויזענד זל. אויף קאנאליזאציע, 884 טויזענד זל. אויף וואסער-לייטונג, 150 טויזענד זל. אויף בויען דעם וועג לאדז—לאגעווניק און 750 טויזענד זל. אויף רעגולירען די טייכן וארוב לאדז.

דאן רעפערירט ראטמאן פאדגורסקי דעם רעגולאמין פון דער

רעווידיר-קאמיסיע

וועלכע דארף געוועהלט ווערען דורכ׳ן שטאט-ראט. די ענדעקעס ווילען זעהט אויס, פארסירען זייערע מענשען אין דער דאזיגער קאמיסיע ווייל עס איז די איינציגע קאמיסיע ביים שטאט-ראט, וואו זיי האבען בעשטימט א בעלוינונג פאר די מיטגלידער פון דער קאמיסיע.

דאן ווערט אנגענומען דער רעגולאמין פון דער שטאטישער קאמיסיע פאר געזעלשאפטליכער שוץ.

אלע אויסבעסערונגען פון דער אפאזיציע צו דעם דאזיגען רעגולאמין ווערען אפגעווארפען.

דאן ווערט אויך אהן דיסקוסיע אנגענומען דער סטאטוט וועגען שטייער פון פארשטעלונגען און עפענטליכע פערוויילונגען.

ס׳ווערט דאן רעפערירט דער רעגולאמין פאר קליינע מארק-פלעצער, וועלכע געפינען זיך אין לאדז און דאס אין סאניטארען זין, ווי אויך מכוח די אפצאהלען פון די מארק-שטייער.

דער רעגולאמין ווערט אנגענומען אהן דיסקוסיע.

מ׳טרעט צו צו דער פראגע וועגען ענדערונגען אין סטאטוט פון דער לאדזער פרעמיע פאר ליטעראטור, פלאסטישע קונסט און וויסענשאפט. ס׳רעפערירט דער ענדעקישער ראטמאן פאדגורסקי. ווי בעקאנט האבען די ענדעקעס אין דעם סטאטוט אריינגעשטעלט א פונקט, אז די פרעמיע זאל נישט קענען בעקומען קיין קינסטלער פון נישט-קריסטליכער אפשטאמונג, אדער בעסער געזאגט, זיי האבען די ערשטע אין פוילען אריינגעפיהרט אין דעמדאזיגען סטאטוט דעם

„אריער-פאראגראף”

דער רעפערענט לעגט טאקע אויך פאר דעם פלענום איינצופיהרען דעם דאזיגען פונקט, נישט בעגרינדענדיג פארוואס דער פונקט דארף אנגענומען ווערען.

ס׳נעמט א ווארט קאמיסאר וואיעוואודזקי, וועלכער זאגט: לאדז איז נישט קיין בעזונדער ארגאניזם אין מלוכה-לעבען און אונזער שטאט קאן זיך נישט מאכען קיין געזעצען פאר זיך,

אין פוילען פערפליכטעט נאך ביז היינט די קאנסטיטוציע

פון 17 מערץ. דארט ווערט געזאגט, אז מ׳קען נישט מאכען קיין אונטערשיד אין ראסע און נאציאנאליטעט, דעריבער האלט איך, אלס פארשטעהער פון דער שטאט-פערוואלטונג, אז דער שטאט-ראט האט נישט קיין רעכט אנצונעמען אזעלכע פארשלאגען. איך וויל דא נישט אפנעמען דאס רעכט ביי די ראטמענער זיך ארויסצוזאגען וועגען דעם ענין, אבער איך לאז מיר דאס רעכט שפעטער אנצונעמען א שטעלונג אין דער גאנצער פראגע.

צו דער דיסקוסיע האבען זיך תיכף פערשריבען כמעט אלע יודישע און סאציאליסטישע ראטמענער.

דאס ערשטע ווארט אין דער דיסקוסיע בעקומט אדוו. דאבראניצקי (פעראייניגונג פון די יודישע פראקציעס). ער זאגט: ביים אפשאצען ווער ס׳דארף בעקומען די פרעמיע פון דער שטאט לאדז פאר ליטעראטור, פלאסטישע קונסט און וויסענשאפט, שפילט א ראל נאר די ווערט פון ווערק, וועלכער דער קינסטלער אדער וויסענשאפטלער האט געשאפען און

נישט דאס צי ער האט געהאט א יודישע באבע

דא קאן מען נישט אנהויבען צו זוכען צי זיין זיידע האט זיך אמאל פערגעסען מיט א יודיש מיידעל פערקעהרט. אויב מ׳וועט דארפען אקעגנשטעלען די גרויסע פוילישע היסטאריקער אשקענאזי און האנדעלסמאן מיט עפעס קרעטינען וועט מען די פרעמיע מוזען געבען די פראפעסארען מיט יודישע באבעס און נישט די קרעטינען מיט ארישע באבעס. דער פארשלאג איז אנ׳אבסורד און איז געגען די מעשים פון וואטיקאן, וועלכער דארף פאר די ענדעקעס זיין א מוסטער. דער יודישער פראפעסאר טאובענשלאג פון קראקאווער אוניווערזיטעט איז בעשטימט געווארען אלס מיטגליד פון אינסטיטוט פאר רוימישער רעכט ביי דער קארדינאל-קאמיסיע. דער ביבליאטעקאר אין וואטיקאן איז א יוד.

שוין 800 יאהר, זאגט דער רעדנער, זענען יודען דא, באלעסלאוו פאבאזשני האט געגעבען יודען רעכט און קאזשימיעזש וויעלקי האט די רעכט אויסגעבריט. מ׳דארף קענען די אייגענע געשיכטע, מען דארף זיך דערמאנען אן

בערעק יאסעלעוויטש, וואהל און הרב מייזעלס.

וועלכע האבען געקעמפט און געפאלען פאר פוילען. ס׳איז נישטא מיט וואס דעם פארשלאג צו מאטיווירען א חוץ מיט נארישער ביזוויליגקייט.

ראטמ. האלענדערסקי (פ. צ.) זאגט: מיר זעהען ווי אזוי די ענדעקעס פיהרען דורך זייער פראגראם. אויף דער פריהערדיגער זיצונג האבען זיי געגעבען א מתנה די הויז-בעזיצער 75 טויזענד זל. פון שטאטישע געלדער און מיט׳ן היינטיגען פארשלאג דעמאנסטרירען זיי זייער געזעלשאפטליך - פאליטישען פראגראם. דאס איז נישט ניי, זיי געהען

אויף היטלערס מוסטער

איהר ווילט אבער איהם איבערליציטירען, ביי היטלער׳ן איז דער אריער-פאראגראף חל ביז׳ן 4-טען דור, די לאדזער ענדעקעס ווילען ביז׳ן 5-טען דור.

דעפ. מינצבערג שרייט אויס פון ארט: דאס איז קאנקורענץ.

ס׳איז נישט כדאי, זאגט דער ראטמ. האלענדערסקו צו פאלעמיזירען מיט די דאזיגע אבסורדען. ביים אפשאצען א ווערק איז וויכטיג דאס ווערק אליין און דעריבער קען די פרעמיע געגעבען ווערען יעדען איינציגען, וועלכער ארבייט אויפ׳ן געביט פון פוילען אהן אונטערשיד צו וועלכער נאציאנאליטעט ער געהער און אין וועלכער שפראך דאס ווערק איז געשריבען.

ראטמ. נוטקעוויטש (בונד) זאגט: וויפיל מאל מען הערט רעדען די ענדעקעס אין לאדזער שטאט-ראט, דערמאנט מען זיך אן די ווערטער פון אויגוסט בעבעל:

„אנטיסעמיטיזם איז דער סאציאליזם פון נאראנים”.

דער אנטיסעמיטיזם האט פאר די ענדעקעס נישט נאר א נאציאנאליסטען - אונטערשלאג, נאר א סאציאלען. אונטער׳ן מאנטעל פון אנטיסעמיטיזם ווילען די ענדעקעס פיהרען א פיינדליכע פאליטיק געגען די ארבייטער. ס׳איז פולשטענדיגע דעמאגאגיע ווען נאך 2 יאהר פון היטלערס הערשאפט, קומט מען מיט אזא פארשלאג. היטלער האט ערקלערט די ארבייטער-מאסען, אז ווען מ׳וועט פטור ווערען פון די יודען, וועט זיי ווערען בעסער. לסוף איז זיי געווארען ערגער, אויך דא וועט זיין דאס זעלבע ביי אנ׳ענדעקישער ממשלה. דער ציל איז אפצווענדען די אויפמערקזאמקייט פון די מאסען וועגען זייערע נויטען אויף דעם יודען.

אין דעם מאמענט טראגט איינער פון די ענדעקעס אריין א פארשלאג וועגען איבעררייסען די דיסקוסיע.

איז זאל ווערט א שטורם

אדוו. רייכמאן שרייט: איהר זענט פחדנים, איהר האט מורא צו הערען דעם אמת.

אדוו. ווייצמאן זאגט זיך ארויס געגען דעם פארשלאג. ער זאגט, אז דאס אנווענדען דעם אריער-פאראגראף אין לאדז איז געווארען א שם-דבר נישט נאר אין פוילען נאר אין דער גאנצער וועלט, אומעטום שרייבט מען וועגען דעם. האבען די ענדעקעס דעם פארשלאג שוין געשטעלט, דארפען זיי ציהען די קאנסעקווענצען דערפון, אויסהערען געגען-ארגומענטען.

ס׳איז אבער ווי אנ׳ארבעס אין וואנד. די ענדעקישע מעהרהייט בעשליסען איבערצורייסען די דיסקוסיע.

די יודישע ראטמענער פערלאזען דעמאנסטראטיוו דעם זאל

ס׳בעקומט דאס לעצטע ווארט אין דער פראגע דער ענדעקישער רעפערענט פאדגורסקי. ער בעגרינדעט די נויטיגקייט פון איינפיהרען דעם „אריער-פאראגראף”.

— אויף א מערקווירדיגען אופן, זאגט דער ענדעק, איז איינער פון די ביז-איצטיגע לאורעאטען געווען יוליאן טובים, וועלכער האט אויפ׳ן געוויסען דאס ליד „צום פשוט׳ען מענשען”, אין דעם דאזיגען ליד איז ער ארויסגעטרעטען נישט נאר געגען מלחמה

ראטמ. מילמאן שרייט: „נידער מיט מלחמות”.

— נישט נאר געגען מלחמות — זאגט פאדגורסקי — נאר האט אויך בעליידיגט דארט דאס גאנצע פוילישע פאלק. אזוי קען נאר א שרייבער וואס שרייבט אמת אויף פויליש, אבער פיהלט נישט אויף פויליש.

אין דעם מאמענט קומען די יודישע ראטמענער צוריק אריין אין זאל.

— פראפ. אשקענאזי און פראפ. האנדעלסמאן, זאגט ווייטער פאדגורסקי, קענען זיין ערשט-קלאסיגע היסטאריקער, אבער

מיר פאלאקען ווילען נישט, אז יודען זאלען אונז אויפקלעהרען.

ווייל אין אלעם וואס זיי שרייבען זענען זיי טענדענציעז, באלעסלאוו פאבאזשני און קאזשימיעזש וויעלקי האבען טאקע געטון פעהלערן ווען זיי האבען געגעבען יודען רעכט אין פוילען, יודען זענען נאך געווען אין פוילען אין ניינטען און אין צעהנטען יאהרהונדערט און שוין דאמאלס האבען זיי זיך פערנומען מיט דעם נישט-בכבודיגען פאך פון האנדלען מיט קנעכט.

ראטמ. ווייצמאן שרייט: וואס פאר א אומגעהייערע נארישקייטען האב ווערען גערעדט...

אין פוילען — זאגט דער ענדעקישער חכם ווייטער איז טאקע צו ענג און ס׳איז נישט קיין וואונדער וואס די פוילישע ארבייטער ווילען פטור ווערען פון די וועלכע פערנעהמען זייער ארט. מיר מוזען דעריבער דא אהער קומען מיט אזעלכע שארפע פארשלאגען, אויב דער קאמיסאר וואיעוואודזקי וועט אונזער פארשלאג נישט אפשטימען אדער ער וועט איהם געפינען פאר נישט רעכטליך, וועלען מיר אונזער ציל אויך דערגרייכען, מיר רעדען דא ווירקליך נישט נאר צום שטאט-ראט נאר צו גאנץ פוילען.

ראטמ. אדוו. רייכמאן לעגט פאר, אז דער פארשלאג פון די ענדעקעס זאל נישט געשטעלט ווערען צו דער אפשטימונג, ווייל ער איז אין סתירה צו דער קאנסטיטוציע.

ד"ר קרויש טראגט אריין א סארקאסטישען פארשלאג, אז דער אריער-פאראגראף זאל נישט חל זיין אויף די שרייבער

אירענא פאניענקאווא, סטראנסקי און רעדאקטאר פון א. ב. צ. - פיאסעצקי

וועלכע שטאמען פון יודען.

דער קאמיסאר וואיעוואודזקי טרעט צו צו אפשטימונג און דער „אריער-פאראגראף” אין דעם פרעמיען-סטאטוט ווערט מיט די שטימען פון די ענדעקעס און דעם דייטש קאהלערט אנגענומען.

דעפ. מינצבערג גיט אפ אין נאמען פון דער פעראייניגונג פון די יודישע פראקציעס פאלגענדע ערקלערונג: האלטענדיג, אז דער אנגענומענער פונקט איז געגען רעכט און געזעץ, וועלכעס זעהט נישט פאר קיין אונטערשיד פאר בירגער פון פערשידענע נאציאנאליטעטען, דריקען מיר אויס אונזער שארפסטען פראטעסט און בעטען אריינצושרייבען דעם פראטעסט אין פראטאקאל.

ראטמ. וואלטשינסקי (בעבע) זאגט, זייט 17 יאהר ארבייט איך אין לאדזער שטאט-ראט און נאך קיינמאל האט מען

אויף אזא מוראדיגען אופן נישט גיליאטינירט די דעבאטען

ווי ס׳טוען דאס די ענדעקעס, נישט האבענדיג די געלעגנהייט ארויסצוזאגען די שטעלונג פון מיין פראקציע אין דער דערמאנטער פראגע, ערקלער איך, אונזער פראקציע שטעהט אויפ׳ן שטאנדפונקט, אז דאס העצען די בעפעלקערונג אויפ׳ן סאציאלען אדער נאציאנאלען געביט, דערנידריגט דעם קולטורעלען ניוואו פון פאלק, פערניכטעט אפטמאל זיינע ווירטשאפטליכע און געזעלשאפטליכע פאזיציעס, האלטענדיג, אז דער ענדעקישער פארשלאג איז טאקע אזעלכער, דערצו איז ער אין סתירה צו דער קאנס-

(ווייטער זעה 3-טע זייט)

נאך קורצע און שווערע ליידען איז געשטארבען אין עלטער פון 65 יאהר
אונזער ליבע און נישט-פערגעסענע
נ"ע אסתר עגנעל
אשת ר' יצחק נ"י
בת ר' יצחק ז"ל
פערקאל
די לוי' קומט פאר היינט, דאנערשטאג, ט"ז אדר ב', 3 א זייגער נאכמ.
פון טהרה-הויז, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער
מאן, זיהן, טאכטער, שנור, איידעם.
איינינקלעך און פאמיליע.
648

פויליש־דייטשער טראקטאט

אויף דער נעכטיגער פלענאר־זיצונג פון סיים

ווארשא, 20 (טעלעפאניש)

אויף דער היינטיגער פלענאר־זיצונג פון סיים זענען איז דער ערשטער רייה ארומגערעדט געווארען די פראיעקטען פון ראטיפיקאציע־געזעצען פון פער־שידענע אינטערנאציאנאלע קאנווענצען.

אזוי זענען אין דער ערשטער רייה אהן דיס־קוסיע, אנגענומען געווארען די געזעצען וועגען ראַ־טיפיצירען דעם פריינדשאפטס־טראקטאט צווישען פוילען און אביסיניען און דאס געזעץ וועגען דעם קוילען־הסכם מיט שפאניע און א צוגאב־אפמאך צו דער פויליש־שווייצארישער האנדעלס־קאנווענץ.

ווייטער האט דער סיים אנגענומען דאס געזעץ וועגען ראטיפיצירען דעם פויליש־דייטשען טאריף־פראטאקאל, און דערנאך האט זיך אנטוויקעלט א דיסקוסיע איבער׳ן געזעץ־פראיעקט וועגען קאטיפי־צירען דעם פויליש־דייטשען געזעץ־פראיעקט וועגען געגענזייטיגען סחורות־אויסטויש.

דעם דאזיגען געזעץ האט רעפערירט דער דעפ. יעשקע.

דעפ. ביערזשיאלקאווסקי (פ.פ.ס.) איז ארויס־געטרעטען געגען דעם אפמאך, ארומרעדענדיג די לעצטע דייטשע פעראָרדנונג וועגען אלגעמיינעם מיליטער־דינסט, און אונטערשטרייכענדיג דערביי די ערנסטקייט פון דער סיטואציע, וואס איז צוליב איהר געשאפען געווארען.

דעפ. סטאניסלאוו סטאנסקי (ענדעק) איז אויך ארויסגעטרעטען געגען דעם דאזיגען געזעץ, אנ־ווייזענדיג הערויף, אז דער אפמאך וועגען סחורות־אויסטויש צווישען פוילען און דייטשלאנד האט בלויז פאליטישע צוועקען און נישט קיין ווירטשאפטליכע.

אויפ׳ן פארשלאג פון דעפ. רימאר האט דער מארשאלעק פארארדענט א נאמענטליכע אפשטימונג.

נאך דער מיטאג־הפסקה איז אנגענומען גע־ווארען א רייה ווייטערדיגע געזעץ־פראיעקטען וועגען שטייערען.

אין דער צווייטער און דריטער לעזונג איז אנ־גענומען געווארען דער קרוינס־צוגאב צום מלוכה־שען הכנסה־שטייער.

דערנאך איז אויך אנגענומען געווארען דער געזעץ־פראיעקט וועגען בעפרייען פון אחריות פאר שטייער־פערברעכענס.

קומענדיגע סיים־זיצונג — דאנערשטאג, 4 ביי טאג.

אראבער פרובען ארויסרופען

געריכטס־שטרייטען ארום דער חולה־פראגע

ירושלים (יט"א) ווי עס טיילט מיט דער „דואר היום", פרובען געוויסע אראבישע קרייזען ווידער ארויסרופען א טומעל ארום דער חולה־קאנ־צעסיע, וואס איז איבער אין רשות פון דער „חברת הכשרת חישוב". אזוי ווי די אמאליגע סיריש־אראַ־בישע אייגענטימער פון דער קאנצעסיע האבען זיי־נער צייט געשלאסען פערשידענע טראנזאקציעס, טרעטען איצט ארויס א רייה פערזאנען מיט ענט־שפרעכענדע תביעות. ביז איצט זענען וועגען דעם ענין פערפיהרט געווארען אין ביירוט און ארץ ישראל 3 פראצעסען. איינער פון די פראצעסען איז פער־פיהרט דירעקט געגען דער „חברת הכשרת הישוב" און שטיצט זיך אויף דער טענה, אז דאס איבערנע־מען די קאנצעסיע איז געוועזען נישט־געזעצליך.

די דערמאנטע פראצעסען האבען ארויסגערופען א פערשטענדליכען אינטערעס אין סיריען און ארץ־ישראל. די פארשטעהער פון דער „חברת הכשרת הישוב" בעטאנען, אז עס קאן קיין רייד נישט זיין וועגען דער מעגליכקייט צו בעדראהען די רעכט פון דער ניי־ערווארבענער קאנצעסיע, וועלכע איז ארי־בער אין יודישע הענד אין פולען הסכם מיט׳ן געזעץ.

פראגע וועגען איבערפיהרען הערצל׳ס ביינער קיין א"י

אויף דער סעסיע פון ציוניסטישען אקציאנס־קאמיטעט

ווארשע (יט"א) אויף דער טאג־ארדנונג פון דער נעכסטער א. ק.־סעסיע, וואס הויבט זיך אן דעם 27־טען ד. ח. אין ירושלים, געפינט זיך די פראגע וועגען איבערפיהרען ד"ר הערצל׳ס ביינער קיין א"י. דער 18־טער ציוניסטישער קאנגרעס האט געהאט בעשלאסען, אז דאס איבערפיהרען די ביי־נער פון שעפער פון פאליטישען ציוניזם קיין א"י דארף דורכגעפיהרט ווערען אין משך פון יאהר 1934. שפעטעסטענס ביז פסח 1935. די ציוניסטישע עקזעקוטיווע האט בעשלאסען איבערצוגעבען דעם ענין דעם א. ק., וועלכער דארף מאכען די ענדגיל־טיגע אראנזשירונג וועגען דער צייט און ארט, וואו הערצל׳ס ביינער זאלען קומען צו זייער איביגער רוה. עס קומען אין בעטראכט, חוץ ירושלים, אויך חיפה, אלס די שטאדט, וועלכע הערצל האט פאר־אויסגעזאגט א גרויסע צוקונפט און וועלכע איז געווען די שטאט פון זיינע טרוימען אין „אלטניי־לאנד."

ד"ר מיכאל ריגנער פאהרט קיין ירושלים, כדי אלס פארזיצער פון דער קאנגרעס־קאמיסיע פאר דער פראגע פון איבערפיהרען הערצל׳ס ביינער קיין א"י, ביייצוואוינען די זיצונג פון אקציאנס־קאמי־טעט, אויף וועלכער די דאזיגע פראגע וועט בע־האנדעלט ווערען.

סעסיע פון גרויסען ראט פון פרייסישען קהלות־פערבאנד

„די ווירדע קען מען אונז נישט צורויבען"

בערלין (יט"א) דא איז פארגעקומען א סעסיע פון גרויסען ראט פון פרייסישען קהלות־פערבאנד, אין וועלכען עס האבען זיך בעטייליגט פארשטעהער פון יודישע קהלות און אלדענבורג, טהירינגען און סאארלאנד, וועלכע זענען לעצטענס צוגעטרעטען צום פרייסישען קהלות־פערבאנד. ראַ־בינער ד"ר גאלינער האט רעפערירט וועגען דער שאפונג פון ביידע בעצירקס־ראבינאטען און לעהרער־אויסבילדונגס־קורסען. ד"ר קלעע האט רעפערירט וועגען דער לאגע פון קליינע קהלות און וועגען שטייער־פראגען.

דער בודזשעט־פרעלימינאר אויף דעם יאהר 1935|36 איז בעשטימט געווארען אין דער הויך פון 365,000 מארק, דערפון אויף קולטור־ארבייט — 123,000 מארק. אין דער דיסקוסיע איז בעטאנט געווארען, אז צאהלמעסיג איז דאס דייטשע יודענ־טום געפאלען ביז דעם מצב פון יאהר 1890. דאס מוז פיהרען צו דער רעארגאניזירונג פון פיל צווייגען פון קהלה־לעבען.

די בייטראגען פון די קהלות פאר דעם לאנד־פערבאנד זענען בעשטימט געווארען אין דער הויך 1,25 פראצ. פון הכנסה־שטייער און 3 פראצ. פון פערמעגענס־שטייער, א חוץ דעם א קאפ־שטייער אין דער הויך פון 2 רייכסמארק.

אין זיין שלוס־ווארט האט דער וויצע־פארזיצער פון ראט ד"ר קלעע בעטאנט די וויכטיגקייט פון דער קהלה אלס צענטער פון יודישער ארבייט.

אין צוזאמענהאנג מיט דער סעסיע פון גרויסען ראט פון פרייסישען קהלות־פערבאנד איז אין דער סינאגאגע אויף דער פאזאנען־שטראַ־סע פארגעקומען אן אקאדעמיע מיט׳ן אנטייל פון א פאר־טויזענד־קעפיגען עולם. דער פרעזידענט פון קהלות־פערבאנד לעא וואלף האט רעפערירט וועגען דער טעטיגקייט פון פערבאנד, בעזונדערס לטובת די קליינע קהלות. נאך די רעדעס פון ראבינער ד"ר עשעלבאכער און ראבינער ד"ר ראטשילד (סאאר בריקען) האט גענומען דאס ווארט ד"ר אלפרעד קלעע, וועלכער האט רעפערירט וועגען די וויכטיגע אויפגאבען פון די קהלות אין איצטיגען מאמענט און האט ערקלערט צוו. אגד.:

„א צייט געטא רינגעלט אונז ארום נאר דאן, ווען מיר האבען א געטא־געזינוג. די יודישע נשמה קען מען אונז נישט צונעהמען. די ווירדע קען מען ביי אונז נישט צורויבען. א שקלאף איז נאר דער, ווער עס בויגט זיך אינערליך פאר דעם געטא־געדאנק".

דייטשע יודען ווערען פערשטויסען פון דער עפענטליכקייט

ווי אזוי מען ווערט אין דייטשלאנד בעשטראפט פאר פערדונגען א זאל אויף א יודישע קולטור פעראנשטאלטונג

בערלין (יט"א) דער קרייז־לייטער אין וואו־פעטאל האט — ווי עס טיילט מיט דער „בערלינער טאגעבלאט" — פערבאטען אייגנצוארדנע וועלכע עס איז פעראנשטאלטונגען אין דער שטאט־האלע ו.אופערטאל־עלבערפעלד.

דער פערבאט איז ארויסגעגעבען געווארען צוליב דעם, וואס דער אונטערנעהמער, וועלכער האלט אין פאכט די שטאט־האלע, האט אין דעם זעלבען זאל, וואו אין גרויסען זאל איז פארגע־קומען א פעראנשטאלטונג פאר ווינטער־הילף, פער־דינגען א קליין־זאל אויף א פארשטעלונג פון יודי־שען קולטור־בונד.

די דאזיגע האנדלונג האט דער קרייז־לייטער בעצייכענט אלס „געשמאקלאזיגקייט און אונפער־שעהמטהייט".

פרעמדען־געזעצגעבונג פאר יודען אין דייטשלאנד

בערלין (יט"א) אויף א פערזאמלונג פון „נאַ־ציאנאל - סאציאליסטישען דייטשען יוריסטען־בונד" אין טיבינגען האט דער אוניווערזיטעטס־פראפעסאר ד"ר אייסלער (טיבינגען) געהאלטען א פארטראג וועגען דער אנווענדונג פון ראסען־געדאנק אין בירגער־ליכען רעכט. פראפ. אייסלער האט אויסגעפיהרט צוו. אנד.:

דאס רעכט האט די אויפגאבע צו שיצען דעם ארישען פאלקס־גענאסע פון פרעמד־ראסיגער צומי־שונג און צו שיצען דאס פערהאנענע גע׳ירשנ׳טע גייסט־פערמעגען. אמת, אין דייטשלאנד איז נישטא קיין איינהייטליכע ראסע, נאר גאנצע פינף, וואס יע־דע פון זיי איז פון הויכען ווערט. אין אלגעמיין וועט אבער דאס צוקונפטיגע רעכט זיך שטיצען אויף ראסען־יסודות. פאר מלוכה־אנגעהעריגע פון נישט־ארישער אפשטאמונג דארף געשאפען ווערען א פרעמדען־געזעצגעבונג. עס מוז אויך געלעזט ווערען די פראגע פון די ראסען־מישלינגען. ערשט ווען די ראסען־געזעצגעבונג וועט זיין דורכגעפיהרט אין אלע איינצעלהייטען, וועט קומען די צייט אויפצונעמען דעם ראסען־געדאנק אין אלגעמיינעם טייל פון בירגערליכען רעכט.

צוזאמענשטויס צווישען צוויי לאסט־אויטאס

ביידע אויטאס זענען צעשמעטערט געווארען

(א) אויפ׳ן שאסיי צווישען קאלא און דאמביע, האבען זיך צוזאמענגעשטויסען צוויי לאסט־אויטאס. ביידע אויטאס (איינער פון לאדז) זענען צושמע־טערט געווארען. די שאפערס זענען פערוואונדעט גע־ווארען.

פון דער לאדזער בערזע

באנק פאלסקי	—	—	—	90.00
3 פראצענטיגע	בודאוולאנע		—	46.50
4 „	דאלארובקא		—	53.50
7 „	סטאביליזאציע	(אמ.)		72.26
5 „	ווארשאווער פ.ב.	1934		61.00
5 „	לאדזער	„		53.50
ענגלישער פונט	—	—	—	25.38
דאלאר אפיצ.	5.31	נישט אפיצ.	—	5.25
גאלד־דאלאר	—	—	—	8.87
גאלד־רובל	—	—	—	4.55
דייטשער מארק	—	—	—	1.98

ראדיא־פראגראם

דאנערשטאג, דעם 21־טן מערץ

6,36 גימנאסטיק, 6,50 פליטען, 7,15 ידיעות, 7,25 פליטען, 8 אודיציע פאר שולען, 11,57 צייט־סיגנאל, 12,03 ידיעות, 12,05 פרעסע 12,10 אודיציע פאר שולען, 12,30 שול־פריה מארגען, 1 שמועס פאר פרויען, 1,05 ידיעות, 1,10 טארטז. פון שול־פריהמארגען. 1,50 ווירט־שאפטליכע ידיעות, 1,55 בערזע, 2 פליטען, 3,45 קאנצערט, 4.30 שמועס אין דער פראנצויזישער שפראך, 4,45 פרעסע, 5 רעפארטאזש פון טויב־שטימען־אינסטיטוט, 5,15 קאנצערט, 5,35 פליטען, 5,50 ראטגעבער פאר ספארטלער, 6 איטאליענישע לידער, 6,15 ליטעראַרישע סקיצע. 6,30 לאדזער פאסט קעסטעל, 6,45 פליטען, 7,15 פליטען, 7,25 לאקאלע ספארט ידיעות, 7,30 אלגעמיינע ספארט ידיעות, 7,50 אקטועלע שמועסען, 8 מוזיקאלישע אודיציע, 8,45 ידיעות, 9 הערשפיל, 9,30 סימפ. קאנצערט, 10 רעקלאמע־קאנצערט, 10,15 מוזיק, 11 ידיעות, קאמוניקאטען.

אקציע פון דער גפז. „צעקאבע"

צו פערשפרייטען די פלאנטאציע פון הוילקרייטעכטער

ווארשע, (יט"א) די גפז. „צעקאבע" בעמיהט זיך, ווי בעוואוסט, צו פערשפרייטען פערשידענע בעבען־בעשעפטיגונגען צווישען דער פעראָרימטער יודישער בעפעלקערונג. פאראיאהרען איז געפיהרט געווארען אן אקציע צו פערשפרייטען די צוכט פון אנגארא־קרוליקעס. איצט איז אנגעהויבען געווארען אן אקציע צו פאפולאריזירען דאס פלאנצען הייל־קרייטעכצער צווישען די יודישע גערטנער פון פוי־לען. די דאזיגע קרייטעכצער פלעגען ביז איצט ארייגעפיהרט ווערען פון אויסלאנד. לעצטענס זע־נען געמאכט געווארען געלונגענע פרובען צו פלאנ־צען הייל־קרייטעכצער, די דאזיגע פרובען ווערען שטארק געשטיצט דורך דער פוילישער בעזעלשאפט. וועלכע האט געשאפען א ספעציעלען קאמיטעט פאר הייל־קרייטעכצער (קאמיטעט זיעלארסקי) און דורך דער מלוכה.

אין צוזאמענהאנג דערמיט איז ארויסגעשיקט געווארען צו אלע ג"ח־קאסעס א צירקולאר, וועגען רעגיסטרירען די ענטשפרעכענדע קאנדידאטען צווי־שען די יודישע גערטנער און לאנדווירטען. אלע, וואס האבען אן אינטערעס פאר דעם ענין, ווערען געבעטען צו פערשטענדיגען זיך מיט דער בעראַ־טונגס־שטעלע פאר געבען בעשעפטיגונגען ביי דער גפז. „צעקאבע".

Dr. med. P. Braun
פון פאריז צוריקגעקעהרט
ספעציאליסט פאר הויט. און וועגערישע קראנקהייטען
נעהמט אן פון 8 ביז 1 און פון 4 ביז 8 אווענד.
Cegelniana 4, tel. 216-90.

שיי־טלען
מיט פאריזער שרינדען
ווי אויך פערטיגע שייטלען ווערע ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעארבייט צו ביליגע פרייזען
ביי קערש, סטווראווא 15

פאר גאלד, בריליאנטען
ביזשוטעריע
און לאמבארד־קוויטעם
צאהלט די העכסטע פרייזען
איזידאר פיאלקא
פיעטריקאווער 7.

Dr. med.
Leon Familier
אינערליכע און קינדער־קראנקהייטען
6. שערפיעז 37 (בענעדיקטא)
נעהמט אן פון 5–7 נאכם.

Dr. med.
Haltrecht
ספעציאל־ארצט פאר הויט־און געשלעכטס קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
נעמט אן פון 8–11 פריה און פון 1[30]–2[30] מיטאג און פון 5–9 אוו. זונטאג פון 10–1 ביטאג
צלע ארט אנאליזען.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזן
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע־זאל

די 1־טע און ביליגסטע קוועלע פון
רעשטעז
אויף פאלטענס און אנציגער
פון די בעסטע ביליצער און טאמאשא־ווער סחורות, די מאדערנסטע מוסטערן, אין א גרויסען אויסוואהל. בעקומט מען נאר ביי
R. Szczęśliwy
לאדז, 5 נאוואמיעסקא 5
טעל. 156-09
נערענקט. פראנט 2 שטאק.

קמח של פסח
תחת השגחת הרבינאט דפה לאדז!
די איינציגע מיהל אויף לאדז איז ג ע׳כ ש ר׳ט אונטער דער שטרענגער אויפזיכט פון היגען ראבינאט. אונזערע ג׳ קונדען וועלען זיך ווידער איבערצייגען, אז דאס שענסטע און בעסטע זעקעל מעהל אויף מצות בעקומט מען נאר ביי דער פירמע
„עלעקטראמליך"
לאדז, זאקאנטנא 47, טעל. 147-40
וועלכע איז פעראנטווארטליך פאר די רעיעלע און פינקטליכע ליפערונג לויט יעדענס פערלאנג. פערקויפט אייך נישט אויף די פראווינצער מודעות, וואס פאר דעם גראשען ביליגער ביים איינקויף דערלעגט איהר מעהר ביי דעם מצות־פערקויף, נאר ומט שוין און בעשטעלט פערזענליך אדער דורך טעל. 147-40.
בעמערקונג: די ליפערונג פאר דער פראווינץ קומען מיר נאך די פערלאנגען פון קויפער. מיט אכטונג
Firma „Elektromłyn"
Łódź, Zakątna 47, tel. 147-40.

די אינטערנאַציאָנאַלע סיטואַציע

פראַנצויזישע פּראָטעסט-נאָטע צו דייטשלאַנד. — ווענדונג צו דער פעלקער-ליגע. — קאָנסולטאַציע פון פראַנקרייך, ענגלאַנד, איטאַליען

פּאַריז, 20 (ספּ. טעל.)

די היינטיגע זיצונג פון מיניסטאָרען־ראַט אונ־טער׳ן פאָרזיץ פון פּרעזידענט לעברען, איז כמעט איינגאַנצן געווען געווידמעט דעם אַרומהאַנדל פון דער אינטערנאַציאָנאַלער סיטואַציע.

דער פּרעמיער פלאַנדען און דער מיני. לאַוואַל האָבן פאָרגעשטעלט די לאַגע, וואָס איז געשאַפן געוואָרן דורך דעם לעצטן בעשלוס פון דייטשלאַנד וועגן אַלגעמיינעם מיליטער־דינסט.

נאָך דער דיסקוסיע, האָט דער מיניסטאָרען־ראַט איינשטימיג בעשלאָסן:

1) אַרויסשיקן אַ פּראָטעסט־נאָטע קיין דייטש־לאַנד וועגן עובר זיין אויף די מיליטער־קלויזלען פונ׳ם ווערסיילער טראַקטאַט,

2) ווענדן זיך צו דער פעלקער־ליגע מיט דער פאָדערונג תיכף צונויפצורופן דעם ראַט פון דער פעלקער־ליגע, וואָס זאָל זיין געווידמעט דעם ענין, און 3) האָט דער מיניסטאָרען־ראַט אַפּראָבירט די שריט, וואָס די פראַנצויזישע רעגירונג האָט אָנגענומען, בכדי צונויפצורופן אַ קאָנסולטאַציע־קאָנ־פערענץ פון די דריי גרויסמאַכטן: פראַנקרייך, ענגלאַנד און איטאַליען.

דער טעקסט פון דער נאָטע איז ענדגילטיג בעשטעטיגט געוואָרן און היינט בייטאָג איז זי איי־בערגעגעבן געוואָרן דורך דעם אַמבאַסאַדאָר פראַנ־סואַ פּאָנסע אויף ווילהעלם־שטראַסע.

לויט ווי מ׳פּעזיכערט אין די פּאָליטישע קרייזן, איז די פראַנצויזישע נאָטע געהאַלטן אין אַ קור־טואַזיען טאָן.

לסוף פון דער זיצונג האָט דער מיניסטאָרען־ראַט בעשלאָסן צו בעפולמעכטיגן דעם מיניסטער לאַוואַל אויסצונוצן די איינלאַדונג פון דער סאָ־וועטישער רעגירונג און צו פאָהרען קיין מאָסקווע, בכדי דורכצופיהרען אַ מיינונגס־אויסטויש מיט דער סאָוועטישער רעגירונג.

פּאַריז, 20 (ספּ. טעל.)

די האַוואַס־אַגענטור איז מודיע: די דעבאַטן אין סענאַט האָבן זיך פאַרענדיגט. מיט׳ן אָננעהמען מיט 263 שטימען געגן 2 דעם פאָרשלאַג פון סענ. דע־זשובענעל, אין וועלכען עס ווערט אויסגעדריקט צוטרוי פאַר דער רעגירונג, וואָס פיהרט אַ פּאָליטיק, וועלכע שטרעבט צום פעראַפּעסטיגן די זיכערקייט פון לאַנד און דעם אַלגעמיינעם שלום.

לאָנדאָן, 20 (ספּ. טעל.)

ענטפערנדיג אויף אַן אינטערפּעלאַציע אין פּאַר־לאַמענט, האָט סער דזשאָן סיימאָן דערקלערט, אַז זיין נסיעה קיין בערלין וועט טראָגן אַן אויסשליס־ליך אינפאָרמאַטיווען כאַראַקטער.

בערלין, 20 (ספּ. טעל.)

די ערשטע אינפאָרמאַציעס וועגן די כוונות פון דער פראַנצויזישער רעגירונג צו אַפּעלירען וועגן די דייטשע בעוואָפנונגען אין דער פעלקער־ליגע, האָבן אין דער דייטשער פּרעסע אַרויסגערופן אַ סך בע־וואָרענישען.

אַזוי למשל, שרייבט דער „בערזען־קוריער" צ. אַ.: „זאָל פּאַריז זיך נישט איינרעדען, אַז דייטש־לאַנד וועט זיך דערשרעקן פאַר דראָהענדע ווערטער און תנועות".

לאָנדאָן, 20 (ספּ. טעל.)

די רייטער־אַגענטור איז מודיע: דער מיניסטער עדען וועט אויף אַן אַעראָפּלאַן שבת אינדערפריה אַרויספליהען קיין פּאַריז און נאָך דער בעראַטונג מיט לאַוואַל׳ן און סוביטש׳ן וועט ער מיט דער באַהן אַוועק קיין בערלין, וואו ער וועט אָנקומען גלייכ־צייטיג מיט סיימאָנ׳ען.

די צווייטע מיניסטאָרען־בעראַטונג פון די גרויס־מאַכטן וועט וואַרשיינליך פאָרקומען אין סטרעסאַ.

לאָנדאָן, 20 (ספּ. טעל.)

אין שייכות מיט׳ן בעשלוס פונם בריטישען קאַ־בינעט צו אַרויסשיקן שבת דעם מי־ניסטער עדען קיין פּאַריז אויף צו קאָנסולטירען מיט לאַוואַל׳ן און סוביטש׳ן, פערזיכערט מען אין מאָס געבענדע קרייזען, אַז נאָך די געשפּרעכען אין בער־לין, מאָסקווע און וואַרשע — מעהר־ווייניגער איגמי טען חודש אַפּריל — ווערט פאָראויסגעזעהן אַ צווייטע קאָנפערענץ, וואַרשיינליך אין צפון־איטאַליען, בכדי צו דערמעגליכען מוסאָליני׳ען אין איהר אָנטייל צו נעמען.

אין דער דאָזיגער קאָנפערענץ זאָל זיך אויך בע־טייליגען דער פּרעמיער מאַקדאָנאַלד.

רוים, 20 (ספּ. טעל.)

וועגען דער פראַנצויזישער נאָטע צו דייטשלאַנד און וועגען איבערוייזען דעם ענין אין דער פעלקער־ליגע וועט די איטאַליענישע רעגירונג מאָרגען פער־עפענטליכען איהר שטעלונג.

אין די פּאָליטישע קרייזען האַלט מען, דאָס די איטאַליענישע רעגירונג זעהט נישט איין קיין שום סיבות אַקעגענשטעלען זיך דער כוונה פון אַריינ־טראָגען די פראַגע פון די דייטשע בעוואָפנונגען אין דער פעלקער־ליגע.

רוים, 20 (ספּ. טעל.)

דער וויצע־אויסערן־מיניסטער סוביטש פאָהרט פרייטאָג אַרויס קיין פּאַריז, כדי אָנטייל צו נעמען אין דער קאָנפערענץ פון די דריי גרויס־מאַכטען, וואָס איז בעשטימט געוואָרען אויף שבת דעם 23 ד. ח.

לאָנדאָן, 20 (ספּ. טעל.)

די רייטער־אַגענטור איז מודיע פון וואַשינגטאָן: דער פּרעזידענט רוזוועלט האָט זיך אָפּגעזאָגט צו ענטפערן אויף דער פראַגע, צי אַמעריקאַ וועט אַרויס שיקען אַ נאָטע צו דייטשלאַנד וועגען פערגוואַלטיגען דעם ווערסיילער טראַקטאַט.

אויף אַ פּרעסע - קאָנפערענץ האָט רוזוועלט אויס געדריקט די האָפנונג, אַז דער אַמעריקאַנער פּרינ־ציפּ צו דערהאַלטען גוטע שכנ׳ישע בעציהונגען וועט זיך אויסשפּרייטען אויף אייראָפּאַ, אַלס יסוד פאַר אַ בשלום׳דיגער ליקווידאַציע פון די אייראָפּעאישע קאָמפּליקאַציעס.

לאָנדאָן, 20 (ספּ. טעל.)

דער אַמבאַסאַדאָר ראַטשינסקי האָט היינט ביי־טאָג בעזוכט דעם מיניסטער עדען און אָפּגעהאַלטען מיט איהם אַ לענגערן געשפּרעך וועגן פעסטשטעלען די פּרטים פון עדענ׳ס בעזוך אין וואַרשע.

דער מיניסטער עדען וועט קומען קיין וואַרשע מאָנטאָג דעם 1 אַפּריל און בלייבען דאָרט 2 טעג.

לאָנדאָן, 20 (ספּ. טעל.)

ווי עס ווייזט זיך איצט אַרויס, האָט פאָן ריבענ־טראָפּ געהאַט אָפּגעפלויגען קיין לאָנדאָן, אָבער פון מיטען וועג האָט איהם היטלער צוריקגערופען־דורך אַ ראַדיאָ־דעפּעשע, און איז צוריק אַוועקגעפלויגען קיין מינכען.

אין די היגע פּאָליטישע קרייזען איז מען זיך משער, אַז ריבענטראָפּ איז אַרויסגעשיקט געוואָרען דורכ׳ן קאַנצלער היטלער, בכדי פאַרצושלאָגען סיי־מאָנ׳ען די גרייטקייט פון דייטשלאַנד תיכף צוריק אַריינצוטרעטען אין דער פעלקער־ליגע, אָבער ווען היטלער האָט זיך דערוואוסט וועגן פראַנקרייכ׳ס לעצטע בעשלוסען האָט ער זיין שליח צוריקגערו־פען פון מיטען וועג.

מאַרשאַל פּילסודסקי צוריק־געקומען קיין וואַרשאַ

וואַרשאַ, 20 (טעלעפאָניש)

דער מאַרשאַל יוזעף פּילסודסקי איז היינט בייטאָג צוריקגעקומען קיין וואַרשאַ.

אַלע יודען ווערען בעזייטיגט פון דער דייטשע אַרמעע

לאָנדאָן, 20 (יט"א טעלעגראַפיש)

דורך ציריך טיילט מען מיט פון בערלין, אַז אין דער דייטשער אַרמעע ווערט נישט איבערגע־לאָזט קיין איין יוד.

אָנגענומען דעם „אַריער־פּאַראַגראַף"

(ענדע פון דער ו׳טער זייט)

טיטוציע, האָט אונזער פראַקציע געשטימט געגען דעם דאָזיגען פונקט.

ראַטמאַן ביאַלער (ציוניסטישע פראַקציע) ער־קלערט: די ציוניסטישע פראַקציע פּראָטעסטירט ווי אַמענערגישסטען געגען דעם גיליאָטינירען די דעבאַ־טען. ער בעט דעם פּראָטעסט אַריינצוטראָגען אין פּראָטאָקאָל.

ראַטמ. וואַלטשטיין (ה. פ. ס.) פּראָטעסטירט ד״ כּל געגען דעם גיליאָטינירען די דעבאַטען און דאַן זאָגט ער: די ענדעקעס מיינען, אַז זיי האָבען גענו־מען דעם מאָנאָפּאָל אויף חכמה. דאָס אָננעמען אַזאַ פונקט אין פּרעמיען־סטאַטוט וועט טרעפען די פּוי־לישע און דוקא קריסטליכע קינסטלער, וועלכע איהר האָט בעליידיגט אָנוויזענדיג, אַז זיי קענען נישט ביישטעהן דער יודישער קאָנקורענץ אין דער קונסט און אין דער וויסענשאַפט.

נאָכדעם ווי ס׳ווערען ערלעדיגט אַ גאַנצע רייה קליינע אָנפראַגען און אינטערפּעלאַציעס, טרעט מען צו צו בעטראַכטען דעם ענדעקישען פּאָרשלאָג.

וועגן בעזייטיגען אַלע יודישע בעאַמטע פון מאַגיסטראַט

דער פּאָרשלאָג לויטעט: היות ווי יעדעס פּאָלק האָט דאָס רעכט צו רעגירען אַזוי ווי עס פערשטעהט, אין נעמענדיג אין אַכט, אַז די יודישע מאָראַל האָט קיין שום שייכות נישט מיט דער קריסטליכער און קיין יודישע בעאַמטע קענען נישט דיספּאָנירען מיט קיין פּאָלאַקען, פּאָדערן מיר אויף דעם קאָמיסאַר וואָיעוואָדזקי זאָל תיכף קינדיגען אַלע יודישע בע־אַמטע אין דער שטאָט־פערוואַלטונג.

קאָמיסאַר וואָיעוואָדזקי נעמט אַ וואָרט און זאָגט: דאָ האַנדעלט זיך וועגן אַנ׳ענין מיט אַ גאַנץ ברייטען פּערנעם, דאָ האַנדעלט זיך שוין נישט וועגען עפּעס סובסידיעס, נאָר אין פּאָסטענס, וועלכע ווערען פערנומען דורך מענשען. איך האָב שוין איינמאָל געזאָגט, אַז לאָדז קען זיך נישט מאַכען קיין בעזונדערע געזעצען. דער פּאָרשלאָג איז אין בולט׳ע סתירה צו דער קאָנסטיטוציע, וועלכע לאָזט נישט אין דעם ענין קיין שום צווייפעל. פון דער צווייטער זייט געהער דער ענין פון אָננעמען און בעזייטיגען בעאַמטע נאָר צום פּרעזידענט און דער־ווייל איז דאָס דאָך מיינס אַ זאַך און נישט אַנ׳ענין פון פּאָרשלאָגען.

איך וויל זיך אָבער אויף אַ מינוט, זאָגט דער קאָמיסאַר, אָפּשטעלען אויפ׳ן

אַנטיסעמיטישען שטאַנדפּונקט

וואָס שייך דאָקטוירים איז דאָס נישט אַזאַ לייכ־טע זאַך, מ׳קען נישט געפינען קיין גוטע פּוילישע דאָקטוירים, איך רעד נישט וועגען די יונגע פון אַ יאָהר אָדער צוויי יאָהר פּראַקטיק. וואָס שייך ווידער אַנדערע בעאַמטע, איז אין דער לאָדזער שטאָט־פער־וואַלטונג פאַרהאַן 4 פּראָצענט יודען, וועלכע פער־דינען צוזאַמען 10.720 זלאָטעס אַ חודש, דאָס זענען לרוב סטאַביליזירטע בעאַמטע, ווען מ׳זאָל זיי קינ־דיגען וועט די עמעריטור און קינדיגונג פאַר זיי בע־טרעפען 7.500 זל. אַ חודש און אַ חוץ דעם וועט מען נאָך מוזען צונעמען אַנדערע בעאַמטע פאַר 10 טויזענד זל. אַ חודש, דאָס וועט פאַר דער שטאָט זיין צו קאָסטבאַר.

דאָס איז דער חשבון ווען איך זאָל זיך שטעלען אויפ׳ן אַנטיסעמיטישען שטאַנדפּונקט. איך ערקלער אָבער, אַז איך וועל דעם פּאָרשלאָג בכלל נישט שטע־לען צום אָפּשטימונג, ווייל אָננעמען און בעזייטיגען בעאַמטע געהער דערוויל אויסשליסליך צו מיין קאָמ־פּעטענץ, אַ חוץ דעם איז דער פּאָרשלאָג אין סתירה צו דער קאָנסטיטוציע.

דערמיט האָט דער קאָמיסאַר וואָיעוואָדזקי די זיצונג געשלאָסען.

אַדוו. קאָוואַלסקי מעלדעט זיך צום וואָרט און פערלאַנגט צו עפענען אַ דיסקוסיע וועגען פּאָרשלאָג. די זיצונג איז אָבער שוין געשלאָסען און די אָפּאָ־זיציע פערלאָזט שוין דעם זאַל.

דאַן קומט אַזוי ווי שטענדיג.

דער מיטינג אויף דער גאַלעריע

ס׳הערען זיך די שטענדיגע אויסגעשרייען: „גיי־דער מיט די יודען" א. אַז. וו. די גאַנצע גאַלעריע און אַלע ענדעקישע ראַטמענער שטעהען אויף פון די ערטער און זינגען דעם „הימן מלאָדיך", דעם הימן פון דער ענדעקישער־יוגענד.

היינט אין אָוונט הויבט זיך אָן די בודזשעט־דעבאַטע אין לאָדזער שטאָט־ראַט, צו וועלכע די ענדעקעס גרייטען זיך זעהר שטאַרק.

ראַטען־פערבאַנד איז גרייט...

ריגע, 20 (ספּ. טעל.) פון מאָסקווע איז מען מודיע:

אויף דער פייערליכער זיצונג פונ׳ם צענ־טראַלען אויספיהר קאָמיטעט, וואָס איז פאָרגעקומען נעכטען אין אָוונט, איז דער פּרעזעס פון „וציק", קאַלינין אַרויסגעטראָטען מיט אַ רעדע, געווידמעט די מעגליכקייטען פונ׳ם צוקונפטיגען קריג און די אויפגאַבען פון דער רויטער אַרמעע.

„מען דאַרף עס נישט פערהייזען — האָט קאַלינין געזאָגט — אַז ראַטען פערבאַנד איז פרינ־ציפּיעל געגען מלחמה. צוליב די שטימונגען אָבער, וואָס הערשען איצט אין די קאַפּיטאַליסטישע מלוכות, מוזען מיר פעסטשטעלען, אַז דער קריג קאָן אַ ליאַדע מינוט אויסברעכען, פולשטענדיג אומ געריכט. די רויטע אַרמעי מוז דעריבער איצט זיין תמיד גרייט".

דערויף האָבען וואָראָשילאָוו און בודיעני פייערליך דערקלערט, אַז די רויטע אַרמעי איז צו יעדען מאָמענט גרייט מקריב צו זיין זיך אין שוץ פון די סאָוועטישע גרעניצען.

אַנ׳עקספּלאָזיע אין אַ מאָסקווער פאַבריק

פּאַריז, 20 (ספּ. טעל.)

האַוואַס מעלדעט פון מאָסקווע: נעכטען איז אין איינער פון די מאָסקווער פאַבריקען פאָרגעקומען אַ שטאַרקע עקספּלאָזיע: 16 פערזאָן זענען שווער פערוואונדעט געוואָרען.

די אויספאָרשונג איז אין גאַנג.

טעאַטער „ראַזמאַיטאָשטשי"

טעלעגראַמע!

פון מאָרגן, פרייטאָג גאַסטשפּילען פון בעריהמטען אָפּערעטען־פּאָר

וויעראַ קאַניעווסקאַ

און

פּאָול ברייטמאַן

צוזאַמען מיט דעם ערשטקלאַסיגען אַנסאַמבל

פון „ראַזמאַיטאָשטשי"־טעאַטער.

פּרטים מאָרגן! פּרטים מאָרגן!

נאַיווע מענשען, וואָס האָבען געגלויבט די נאַציס אויפ׳ן וואָרט...

בעריכט פאַר׳ן ענגלישען ועד־הקהלות איבער דער לאַגע פון יודען אין דייטשלאַנד

לאָנדאָן, (יט"א) אויף דער לעצטער סעסיע פון ענגלישען ועד־הקהלות איז פאָרגעשטעלט גע־וואָרען אַ בעריכט פון „דזשאָינט פאָרעין קאָמיטע" וועגען דער לאַגע פון יודען אין דייטשלאַנד. אין דעם בעריכט ווערט געזאָגט צווי. אַנד.:

אין בעצוג צו די פאַרזאָגען, וואָס האָבען פער־לאָזען דייטשלאַנד אין דעם צוזאַמען אויסגעהאַלטען... שים, האָט די דייטשע רעגירונג תמיד בעצייכענט די בעצייכענונג „עמיגראַנטען". דער אינערן־מיניסטער ד"ר פריק האָט נישט לאַנג געהאַט געגעבען די פער־זיכערונג, אַז די פערזאָגען, וואָס ווילען זיך אומ־קעהרען קיין דייטשלאַנד וועלען נישט אָנטרעפען אויף קיין שום שטערונגען. דערפאַר איז אויך גרויס די ענטוישונג פון די יודען, וועלכע מען האָט שלעכט גע־אַטען צו האַלטען ביים וואָרט די נאַציס, און אומצוקעהרען זיך קיין דייטשלאַנד. פון אַ זעהר גלויבווירדיגער קוועלע דערוויסט מען זיך איצט, אַז אַלע יודען, וואָס האָבען זיך אין דער לעצטער צייט אומגעקעהרט קיין דייטשלאַנד, זענען שטרענג אויסגעפאָרשט געוואָרען און פיל פון זיי — מען גיט אָן די צאָהל פון הונדערט — זענען אינטער־נירט געוואָרען אין קאָנצענטראַציע - לאַגער׳ן „כדי זיי צו דערציהען אין גייסט פון דריטען רייך, לאַנד".

די דאָזיגע אַקציע שיינט צו זיין דער בעשטאַנד טייל פון אַ נייער אַנטי־יודישער אַקציע. עס זענען דאָ אויך אַנדערע סימנים, וואָס זאָגען עדות וועגען אַזאַ אַקציע. די אַנטי־יודישע באָיקאָט־בעוועגונג ווערט פאָרטגעזעצט מיט אַ פערשטערקטער אינטענ־סיוויטעט איבער גאַנץ דייטשלאַנד, טראָץ ערקלע־רונגען פון ד"ר שאַכט און ד"ר ליפּערט (רעגירונגס־קאָמיסאַר פאַר דער שטאָט בערלין) געגען דעם באָיקאָט.

ווייטער ווערט אין בעריכט בעהאַנדעלט די לאַגע אין פּאַלעסטינע נאָכ׳ן צוריקגלידערען די דאָזיגע טעריטאָריע אין דייטשען רייך און די לאַ־גע אין דאַנציג, וואו עס זענען אויף דעם 7־טען אַפּריל בעשטימט געוואָרען נייע וואַהלען צום פאָלקס טאָג, און וועלכען די נאַציס האָפען צו בעקומען אַ צוויי־דריטעל־מעהרהייט, וועלכע וועט זיי געבען די מעגליכקייט אַרויסצוטרעטען צום פעלקער־בונד מיט דער פאָדערונג צו ענדערען די קאָנסטיטוציע פון דער פריי־שטאָט.

בנוגע דער לאַגע פון יודען אין עסטרייך, שטעלט זיך אָפּ דער בעריכט אויף דער ערקלערונג, וואָס דער עסטרייכישער בונדעס־קאַנצלער ד"ר שושניג האָט געגעבען דער יט"א בעת זיין לעצטען בעזוך אין לאָנדאָן.

וואָס שייך דער לאַגע פון יודען אין רומעניען, שטעלט פעסט דער בעריכט, אַז די לעצטע אַנטי־סעמי־טישע געזעצגעבערישע שריט פון דער רומענישער רעגי־רונג האָבען אַרויסגערופען אַ בעדייטענדע בעאונ־רוהיגונג צווישען דער יודישער בעפעלקערונג. היות פערשידענע בעשטימונגען פון דעם דאָזיגען געזעצ־געבערישען אַקט זענען נישט קלאָר רעדאַגירט, בעשטעהט די מורא, אַז די אויסווירקונג פון דעם געזעץ זאָל פאַר יודען נישט ווערן פונקט אַזוי פאַטאַל ווי עס איז דער אַריער־פּאַראַגראַף אין דייטשלאַנד.

לאדז. 21 מערץ 1935

,,נייער פאלקסבלאט"

לאדז. 21 מערץ 1935

ענגלישע עפענטליכע מיינונג —

פעראנטווארטליך איז היטלערס פאליטיק פון געשעהענע פאקטען

ענגלאנד זעהט אויס, האט נאך אלץ נישט פערלוירען די האפענונג, אז עס וועט איהר געלונגען צו דיקצובערענגען דייטשלאנד צום אלגעמיינעם טיש, ביי וועלכען מען וועט געמיטליך אונטערהאנדלען וועגען ענטוואפנונגען און וועגען פערזיכערען דעם וועלט־שלום. די קאלטבלוטיגע ענגלישע פאליטיקער האבען זיך ווייניג איבערגענומען מיט היטלער'ס צורייסען דעם ווערסיילער טראקטאט. סיימאן איז נישט ,,קראנק" געווארען, ער פאהרט קיין בערלין, בכדי אויסצוהערען וואס היטלער האט איהם נאך צו זאגען. ווי אזוי די ענגלישע רעגירונג און די ענגלישע עפענטליכע מיינונג האט רעאגירט אויף די אלארמירענדע ידיעות פון בערלין, און ווי אזוי מען האט אין לאנדאן אפגעשאצט די געשאפענע לאגע, שילדערט די נעכטיגע ,,גאז. פאל." אין א קארעספאנדענץ פון לאנדאן אויף פאלגענדען אופן:

אין דער בריטישער נאטע זענען געווען צוויי וויכטיגע פונקטען: דער ערשטער און לעצטער. דער ערשטער ענטהאלט א פראטעסט געגען דער איינזייטיגער אקציע מצד דייטשלאנד וואס איז בערעכענט ארויסצורופען א אונרוהיגקייט אין אייראפע, און דער לעצטער, וואס שטעלט פעסט, אז די ענגלישע רעגירונג וויל נישט אדורכלאזען קיין שום געלעגענהייט מיט'ן ציל צו דערגרייכען א אלגעמיינע פערשטענדיגונג. זי וויל אבער וויסען נאך פארן ארויספאהרען פון די ענגלישע מיניסטארען קיין בערלין, צי די דייטשע רעגירונג האט נאך בדעה צו פיהרען אונטערהאנדלונגען אויפן יסוד פון דער ענגליש־פראנצויזישער דעקלאראציע פון 3 פעברואר. די דייטשע רעגירונג האט די בעדינגונגען אנגענומען און שוין דעם 24 ד.ח. פאהרען די מיניסטארען סיימאן און אידען קיין בערלין, די ענגלישע נאטע איז געהאלטען געווארען אין א רוהיגען טאן און איז א זעהר דיפלאמאטישער דאקומענט. מען קען דארט א סך ארויסלייענען צווישען די שורות, אבער עס ווארפט זיך אין די אויגען אז עס איז דארט קיין ווארט נישט דערמאנט געווארען וועגען דער פערגוואלטיגונג פון ווערסאילער טראקטאט.)

דער דייטשער ענטפער איז אין ענגלישען פארלאמענט אויפגענומען געווארען מיט צופרידענהייט, ער איז זעהר שנעל אנגעקומען און האט געשלאגען א רעקארד אין דער שנעלקייט פון נאטען־אויסטויש. די רעאקציע פון דער ענגלישער עפענטליכער מיינונג האט מיט קליינע אויסנאהמען, נישט געפינען א בעדינגונגסלאזע פעראורטיילונג פון דער דייטשער האנדלונג, די ענגלישע פובליציסטיק האט, ווי געוועהנליך, געפינען א סך ארגומענטען לטובת דייטשלאנד. למשל די ליבעראלע צייטונג ,,סטאר" וועלכע מען קען נישט חושד זיין אין איבעריגער סימפאטיע צו דייטשלאנד, האט געגעבען פאלגענדען קאמענטאר: ,,מען מאכט צופיל ליארם ארום דעם איינפיהרען אלגעמיינע מיליטער דינסט אין דייטשלאנד. פראנקרייך האט מיט א וואך צוריק פערלענגערט דעם מיליטער־דינסט. און אפילו א הונד האט נישט געבילט. יעדע מלוכה פערגרעסערט איהרע בעוואפנונגען, און די וועלט אינטערעסירט זיך גארנישט דערמיט. די דייטשען האבען פערעפענטליכט א פאקט, וואס איז שוין אלעמען געווען בעקאנט. מען האט ערווארט, אז דאס וועט אונז ארויספיהרען פון גלייכגעוויכט, — עס הויבט זיך גארנישט אן".

דער ערשטער שטארקער איינדרוק איז באלד אדורך. איניגע קאמענטארען זענען באלד געקומען צו דער מסקנה, אז עס איז נאר בעדויערנסווערט, די פארם פון דייטשען ארויסטריט. אבער דער שלום, וועט דערפון נישט ליידען להיפוך, ער וועט נאך געווינען. צווישען די אנהענגער פון דער ענטוואפנונג איז ענטשטאנען א פאראדאקסאלע האפנונג אז זייערע שטרעבונגען וועלען איצט קענען רעאליזירט ווערען ווייל די דייטשען געזעטיגט אין זייערע גלייכבערעכטיגונגס־שטרעבונגען וועלען איצט ניכער איינגעהן אויף הנחות.

די לינקע האבען מיט א געוויסער צופרידענהייט אנגעוויזען אז א דאנק היטלערן, זענען באלדווינס רייד וועגען בעוואפנונגען געווארען א בומעראנג וואס האט צוריקגעקלאפט די בעשולדיגער, עס איז דעריבער בעסער נישט צו ווארפען מיט קיין שטיינער אויף אנדערע אויב מען האט אליין חטאים. בכלל שאצען די ראדיקאלע עלעמענטען אפ די לאגע זעהר אפטימיסטיש.

וואס פאר אנ'אויסוועג האט אייגענטליך געהאט די ענגלישע רעגירונג? א געמיינזאמען פראטעסט פון די קאאליציע־מלוכות? דער געמיינזאמער ארויסטריט האט אנגעטראפען אויף געוואלדיגע שוועריגקייטען און ענגלאנד איז זעלבסטשטענדיג ארויסגעטרעטען. עס איז געבליבען די מעגליכקייט צו רעזיגנירען פון סיימאנס וויזיט אין בערלין, און בכלל פון א פערשטענדיגונג מיט די דייטשען, אבער די גאנצע עפענטליכע ענגלישע מיינונג איז געווען געגען דעם און ארויסשיקענדיג די נאטע צו דייטשלאנד האט די ענגלישע רעגירונג געגעבען א אויסדרוק די שטימונגען וואס הערשען איצט אין ענגלאנד.

די דאזיגע שטעלונג פון דער ענגלישער עפענטליכער מיינונג, בנוגע דייטשלאנד איז א גאנץ נאטירליכע ווען מען נעהמט אין אכט, אז זי איז אממייסטען שולדיג דערין וואס עס געשעהט איצט אין דייטשלאנד. זי טראגט די פעראנטווארטליכקייט און אויף איהר אדרעס קען מען זאגען: ,,דו האסט עס אזוי געוואלט". ענגלאנד איז געווען די מיטשעפערין פון ווערסאילער טראקטאט, אבער די ענגלישע עפענטליכע מיינונג האט כסדר אונטערגעהעצט די פערמעגנטען אין דייטשלאנד געגען דעם דאזיגען טראקטאט. זי איז געווען גינסטיג געשטימט צום רעוויזיאניזם, זי האט געוועקט די נישט־ערפילטע האפנונגען, האט ארויסגערופען א צומישונג, דעזאריענטאציע, ענטוישונג. אין אנהויב האט זי ריקזיכטסלאז פעראורטיילט היטלערן, פארווארפענדיג איהם, מלחמה־פלענער, אבער באלד אינגיכען האט זי נישט געשפארט קיין ווערטער פון אנערקענונג, פאר זיינע שלום־רעדעס. אבער קודם־כל דארף מען געדענקען, אז די גאנצע צייט האט זי פערטיידיגט די דייטשע פאדערונגען פון גלייכבערעכטיגונג. און דעריבער אז דייטשלאנד האט די דאזיגע גלייכבערעכטיגונג אליין פערווירקליכט, איז איהר איצט שווער זיך אויפריכטיג אויפצורעגען אפילו אויף א ,,איינזייטיגע אקציע" און אויף ,,געשעהענע פאקטען".

און וואס ווייטער? די ענגלישע פרעסע איז איצט געשטימט אפטימיסטיש, דער דייטשער ענטפער זאל זיין א גוטער אנוויז אויף א פאזיטיווען אויסגאנג פון די בערלינער געשפרעכען. דער סאציאליסטישער ,,דיילי העראלד" איז צופרידען פון דער בריטישער נאטע און שטעלט פעסט, אז זי פערשטארקט די שאנסען פון א אלגעמיינעם זיכערקייטס אפמאך. אין דעמזעלבען גייסט זאגען זיך ארויס אויך די אנדערע צייטונגען. מיטן אויסנאהם פון די עקסט־קאנסערוואטיווע. ,,דיילי עקספרעס" און ,,דיילי מייל" גלויבען נישט אין קיין שום אפמאכען און פאדערען א אינטענסיווע ענגלישע בעוואפענונג. כאראקטעריסטיש פאר די שטימונגען אין ענגלאנד איז דער פאקט אז מען וועט זיך איצט אין ענגלאנד 10 געגען 1, דאס אין משך פון א יאהר וועט ענגלאנד נישט איינגעצויגען ווערען אין א מלחמה. און 7 געגען 1, אז אינדערזעלבער צייט וועט נישט קומען צו קיין פראנצויזיש־דייטשער מלחמה. מיט דריי חדשים צוריק זענען אבער די סטאווקעס געווען אנדערע. בעדייטענד העכערע און נעמליך 25 און 19 געגען 1.

די בריטישע נאטע האט ארויסגערופען א גרויסע ענטוישונג אין פאריז און פראטעסטען אין מאסקווע. אין פאריז רופט מען זי ,,קאפיטולאציע פאר היטלער"ן ווי מען שמועסט וועט פראנקרייך ענטפערען אויף דער ענגלישער נאטע קיין בערלין, מיט שליסען א בונד מיט ראטענפערבאנד, צו דעם צוועק פאהרט מיניסטער לאוואל קיין מאסקווע.

די פראנצויזישע פרעסע

וועגען צורייסען דעם ווערסאלער טראקטאט

א געשעהעניש פון געוואלדיגע בעדייטונג, דייטשלאנד שטעלט צוריק איהר [illegible] און אבליגאטארישען מיליטער־דינסט. אמת, קיינער האט זיך קיין אילוזיעס וועגען די דייטשע קריגס־הכנות נישט געמאכט. אבער היטלער האט אויסגעקליבען זיין מאמענט. באלד אויף מארגען פון די פראנצויזישע צוויי־יאהריגען־דינסט. ער האט געוואלט שפילען — ווי עס זאגט דער ,,פיגארא", אויף דער סאציאליסטישער פראפאגאנדע אין פראנקרייך און ענגלאנד, כדי מען זאל זאגען, אז נישט ער האט אנגעהויבען.

די פרעסע פון דער גאנצער וועלט בעהאנדעלט די פראגע. צוויי אויסוועגען זענען איצט דא. אדער מיט כח געגענשטעלען זיך דעם היטלעריזם אדער אנהויבען אנ'ענערגישע דיפלאמאטישע אקציע כדי דערברענגען דייטשלאנד צו אונטערווארפען זיך די בעשלוסען פון דער פעלקער־ליגע. דער ,,פארי־מידי" גיט נעכטען איבער אין קורצע אבער אויסדריקספולע איבערשריפטען די שטימונגען פון ענגלאנד, איטאליען און רוסלאנד.

,,רעדען מיט דעם רייך האט מעהר קיין שום זין נישט" — דערקלערט לאנדאן. דאך אויב דער ענגלישער קאבינעט פערזאמעלט זיך העכסט דרינגענד, מיידט מען אבער אויס צו דראמאטיזירען די לאגע.

פון רוסלאנד גיט איבער די זעלבע, זעהר רעכטע צייטונג:

,,די מיינונג פון מאסקווע איז, אז נאר א פערשטענדיגונג אהן שום רעזערוועס צווישען לאנדאן מיט פראנקרייך און ראטען־רוסלאנד קען איצט בלויז אבשטעלען דאס 3־טע רייך".

פון איטאליען אנ'ענליכע אבשאצונג:

,,די זארג פאר בעוואפנונגען דארף אלעס דאמינירען" זאגט רוים און געטריי די אפמאכען מיט פראנקרייך בלייבט איטאליען אין איינקלאנג מיט פאריז און לאנדאן.

די רעכטע ,,ליבערטע", טארדיעס צייטונג, שרייבט:

אויף דעם שרעקליך קרומען וועג אויף וועלכען היטלער האט זיך אנגעזשירט, קען דער היטלער ווערען איינגעהאלטען נאר דורך דער אידעע, אדער ריכטיגער געזאגט דורך דער זיכערהייט, (אז אויב ער וועט גיין ביז א קריג, וועט ער פאר זיך טרעפען די צפון־לענדער נישט נאר פעראייניגטע, נאר אויך גרייטע צום ענטפערען. פונקט ווי פאר ביסמארק אזוי וועט פאר איהם דער ,,קאשמאר פון די קאאליציעס" זיין אן אנהויב צו בערוהיגען זיך.

דער ,,מאטען" גיט איבער די שמחה פון דייטשלאנד:

,,עס קען זיין, אז דאס דייטשע פאלק פרעהט זיך פון דעם, וואס מיט אמאל קלערט זיך ברוטאל אויף א צווידייטיגקייט, וועלכע איז שוין געהאנגען זייט לאנגע מאנאטען. ווען דאס דייטשע פאלק זיך אבגעבען א רעכענונג פון דעם אז די מעטאדע פון כח וועט נישט ערמעגליכען צו בעקומען פאר דייטשלאנד אזעלכע האנאראבעלע רעזולטאטען, ווי זיי וואלטען געקענט האבען אויף דעם וועג פון אינטערנאציאנאלע אונטערהאנדלונגען מיט איינענדליך ווייניגער דראהענדע קאנסעקווענצען?

דער ראדיקאל־סאציאליסטישער ,,עוור" וויל ווייטער נאך א דעליקאטע שפראך. חלילה, מען זאל נישט ארומרינגלען דייטשלאנד מיט אליאנסען, נאר מען זאל מיט היטלער'ן רעדען, פונקט ווי דאס ,,[illegible]" האט עס א בעדייטונג.

קאנפערענצען, בעראטונגען און געשפרעכען וועגען וואס?

וועגען א סיסטעמאטישען ,,ארומרינגלען" דייטשלאנד?

ניין, ניין און ניין! אבער מען דארף, אז אלע פעלקער, וועלכע זענען צוגעבונדען צום פרידען, זאלען מארגען קענען זאגען דעם רייך:

— אויב איהרע לעצטע דעקלאראציעס זענען אויפריכטיג, טא לאמיר ענדליך זוכען דעם אמת'ן אבמאך וועגען בעגרעניצען די בעוואפנונגען. אויב איהר זענט נישט מסכים דערצו, טא וואונדערט זיך נישט, וואס איבער־חזר'ענדיג אייערע אמאליגע פעהלערן פון פאר 1914, וועט איהר ווידער האבען די גאנצע וועלט געגען זיך.

עפעס ענליכעס זאגט דער סאציאליסטישער ,,פאפולער". מען דארף געהן קיין זשענעווע:

מען דארף צוריק אנהויבען די ארבייטען פון דער ענטוואפנונגס־קאנפערענץ, מען דארף זי פיהרען שנעל און גוט.

וועט דייטשלאנד וועלען בעטייליגען זיך אין איהר? — איז גוט. אויב נישט וועט מען זיך אהן איהר בעגעהן, און דאמאלסט, אז מען וועט שוין האבען אויסגעארבייט דעם פלאן, וועט מען היטלער'ן צודריקען צו דער וואנד. היטלער וועט דאמאלסט האבען אויסצוקלייבען צווישען אקצעפטירען אדער בלייבען אינגאנצען איזאלירט.

האט בערלין מורא פאר דעם זשעסט איהרען?

— דער בעקאנטער מלוכה־מאן האנרי דע זשו־ווענעל שטעלט די פראגע אין ,,עקסעלסיאר":

בלויז 48 שעה וועט דאס גאנצע דייטשלאנד זיך שטעלען די פראגע צי מיר וועלען נישט צוריק פערנעמען דעם ריין־געביט, ווייל דאס איז דער איינציגער ענטפער וועלכען זיי שטעלען זיך פאר, אז מיר קענען געבען אויף איהר זשעסט. נאך דעם טערמין וועט זי אפילו מעהר פון דעם נישט טראכטען און וועט בלויז קלערען, ווי אזוי צוגרייטען די קומענדיגע אפענסיווע.

די קאמוניסטישע ,,הומאניטע" האלט, אז מען דארף מאכען א... פעטיציע געגען די צוויי יאהר דינסט.

מעהר ווי אלעמאל דארף מען איצט דורכפיהרען די דירעקטיווען, וועלכע פערשידענע איניציאטיוועס האבען שוין אנגעהויבען אליין.. מען דארף זיי סיסטעמאטיזירען און ארגאניזירען, און קודם כל דארף מען אויפזאמלען אויף א ריזיגער פעטיציע די אונטערשריפטען פון הונדערטער טויזענדער געגען די צוויי יאהר.

* * *

דער בערימטער יודיש־דייטשער שרייבער עמיל לודוויג האט פערעפענטליכט אין נעכטיגען ,,זשורנאל" אנ'ארטיקעל: ,,די לעצטע ווארנונג". עמיל לודוויג זאגט:

דאס נייע דייטשע מיליטערישע געזעץ בעדייטעט אדער א מלחמה אדער היטלערס פאלען.

עמיל לודוויג האלט, אז היטלער האט צו פערדאנקען זיין ערפאלג דעם פאקט, וואס אייראפע האט כסדר נאכגעגעבען זיינע פאדערונגען. ענגלאנד וועט איצט עפענען די אויגען אויף דער אמת'ער לאגע. ענגלאנד, וועלכע האט געהאלטען, אז א בעוואפענט פראנקרייך איז פונקט אזוי געפעהרליך ווי א בעוואפענט דייטשלאנד. עמיל לודוויג פיהרט אויס:

מיר האבען איצט געקריגען א לעצטע ווארנונג. אבער אויב אייראפע וועט אנשטאט כסדר אבטרעטען איצט אבזונדערען זיך פון דעם, וועלכער צוברעכט די אבמאכען, וועט דאמאלסט די מורא פון א פעראייניגטער אייראפע איבעראנדערען די געדאנקען ביי מיליאנען דייטשען, וועלכע זענען אנגעזאפט מיט פערביטערטקייט און מען וועט אויפקלערען זייערע געפיהלען. און דערמיט וועט מען מיטווירקען צום פאלען פון די אוואנטוריסטען וועלכע האבען דערבראכט דייטשלאנד צו דער איזאלירונג.

י. סקי.

אין 13 שעה פון אמעריקא קיין אייראפא

די גרעסטע מניעה, וואס האמעוועט די שנעליגקייט פון יעדע קאמוניקאציע, איז דער ווידערשטאנד וואס עס שטעלט די סביבה, אין וועלכער עס קומט פאר די בעוועגונג. דער דאזיגער ווידערשטאנד ווערט כסדר גרעסער, וואס מעהר מיר פערשנעלערן די בעוועגונג. דערביי אין געוועהנליכע לופט וואקסט דער ווידערשטאנד פראפארציאנעל צום קוואדראט פון דער שנעליגקייט. עס איז דעריבער פערשטענדליך, אז אין די העכערע שיכטען פון דער אטמאספער, וואו די לופט איז נישט אזא געדיכטע, טרעפט אן דאס פליהען מיט עראפלאנען אויף א סך קלענערען ווידערשטאנד. דער נוצען בעשטעהט אלזא אין דעם אז מיט דעמזעלבען מאטאר דערגרייכט מען א גרעסערע שנעלקייט. א חוץ דעם איז דער עראפלאן אין דער סטראטאספערע פולשטענדיג אפהענגיג פון די אטמאספערישע בעדינגונגען ווי נעבעל, ווינדען, וואלקענס און שטורעמס.

נאך דעם בעקאנטען פליה פון פראפעסאר פיקאר אין דער סטראטאספערע, האט מען אין אלע לענדער אנגעהויבען צו בויען פרוביר עראפלאנען, וואס זאלען זיין צוגעפאסט צו פליהען אין דער סטראטאספערע. גרויסע ערפאלגען האט איצט צו פערצייכענען אויף דעם געביט דער אמעריקאנישער לופט־פליהער ווילעי פאסט, וועלכער האט זיך איינגע'עקשנט צו פליהען אין דער סטראטאספערע אויף זיין אלטען עראפלאן, אויף וועלכען ער האט שוין געמאכט צוויי רייזעס ארום דער וועלט.

בכדי זיך צו פערזיכערען פאר דער קעלט און מאנגעל אין לופט, אין די הויכע שיכטען פון דער לופט, האט פאסט קאנסטרואירט א ספעציעלען קאסטיום ענליך צו די וואס עס טראגען די ים־טויכערס, ווען זיי לאזען זיך אראפ אין די טיפענישען פון ים. דער דאזיגער קאסטיום ווערט בעהייצט דורך דער הילף פון מאטאר פון עראפלאן. ביז 7 קילאמעטער הויך ווערט אין דעם קאסטיום אויך מיט דער הילף פון מאטאר אריינגעפומפט לופט, און נאך העכערע שיכטען פון דער אטמאספערע, וואו די לופט ענטהאלט שוין צו ווייניג זויער־שטאף אז א מענש זאל קאנען אטעמען. ווערט דער קאסטיום אנגעפילט מיט זויער־שטאף פון ספעציעלע פלאשען, וואס ווערען מיטגענומען. אזוי ארום דארף מען שוין מעהר נישט בויען אידעאל פערמאכטע קאבינעס, וואס זייער קאנסטרוקציע טרעפט אן אויף גרויסע שוועריגקייטען. פערזעהן מיט אזא קאסטיום האט ווילעי פאסט זיך אונטערגענומען אדורכצופליהען אין דער סטראטאספערע דעם שטח פון ניו־יארק—לאס־אנזשעלאס.

די ערשטע פראבע האט זיך נישט איינגעגעבען צוליב דעם שלעכטען ארבייטען פון מאטאר: דעם 15 ד.ח. האט פאסט אונטערגענומען א צווייטען פרוב, וועלכער הגם ער איז אויך נישט פולשטענדיג געלונגען, האט ער אבער ארויסגערופען א גרויסע פעראינטערעסירונג אין די לופט־פליהער קרייזען.

פאסט'ס פליה קען נאך נישט בעטראכט ווערען פאר א סטראטאספערישען, צוליב דער הויך אין וועלכער ער איז פארגעקומען. און נעמליך, סך הכל אויף 8 און א האלב קילאמעטער הויך, און נאר א קורצע צייט אויף 10 קילאמעטער הויך, אבער שוין אויף דער דאזיגער הויך האט זיך ארויסגעוויזען א פערגרעסערטע שנעליגקייט פון עראפלאן, וואס איז געפלויגען דורכשניטליך צו 445 קילאמעטער אין א שעה און צוויי שעה אפילו צו 544 קילאמעטער א שעה. דערביי דארף גענומען ווערען אין אכט, אז פאסט'ס מאשין איז א אלטע מאשין און איז געבויט געווארען צו גאנץ אנדערע צוועקען. פאסט איז געפלויגען גאנצע 7 שעה, און האט פעסטגעשטעלט די מעגליכקייט שוין אין דער נאהענטסטער צייט איינצושטעלען א רעגולערע קאמוניקאציע דערוייל נאר פון פאסט־פערקעהר, און שפעטער אויך פאר פאסאזשירען אויף הויכקייטען אהן ספעציעלע קאסטבארע קאנסטרוקציעס.

מיר קענען דעריבער ערווארטען, אז אינגיכען וועלען מיר אריינטרעטען אין אזא פעריאד פון קאמוניקאציע אין דער הויך, וואס וועט שטעהן אין פערהעלטניש צו דער איצטיגער לופט־קאמוניקאציע ווי די באהן צום דיליזשאנס, שוין ביי דער שנעליגקייט וואס פאסט האט דערגרייכט בעת זיין פליה פון ניו־יארק — לאס אנזשעלאס, קען מען אדורכמאכען די שטרעקע ניו־יארק — פאריז אין משך פון 13 שעה, עס וועט נישט לאנג געדויערען און מען וועט שוין גארנישט דארפען בויען די קינסטליכע אינזלען אויפן צפונדיגען אטלאנטיק און די וועלט וועט זיך נאך מעהר צוזאמענקורטשען.

אבער דערמיט איז נאך נישט געענדיגט. אין דער סטראטאספערע און אין ספעציעלע עראפלאנען וועט די דאזיגע צייט נאך בעדייטענד פערקירצט ווערען.

אין דער סטאַוויסקי־אַפערע זענען דאָך גאָר קיין יודען נישטאָ

די „אויספאָרשונג" פון דער רײַזיגער סטאַוויסקי־אַפערע איז ענדליך פאַרענדיגט. כמעט אַנדערהאַלבן יאָהר האָט זי געדויערט, און זי איז דורך אַזוי פיל דראַמאַטישע און אויפרייסלענדע מאָמענטען־זי האָט אויפגערודערט דאָס גאַנצע לאַנד און דערבראַכט צו אַ טיפען קריזיס פון'ם רעפּובליקאַנישען רעזשים און האָט דערפיהרט צו די בלוטיגער באַטע פון'ם 6־טען פעברואַר. מען האָט די גאַנצע אַפערע געקריטיקט אַלס דעם גרעסטען שווינדעל פון אונזער צייט און זי האָט געגעבן אַ ים גאַל די אַנטיסעמיטישע קוואַלען. און איצט האָט דער אויספאָרשונגס־ריכטער געלייגט זיין גאַנצע חתימה. 19 פערזאָן פון די העכסטע פּאָליטישע קרייזען געהערן פאַר דעם משפּט פון די געשוואוירענע. און יעהער איינער יוד האָט זיכער — פּונקט ווי איך — דורכלויפענדיג די 19 נעמען פון די בע־שולדיגטע זיך אַליין אַ פראַג געשטעלט: — איגנאַציען צווישן יודען צווישן די?! ? — און דערצו נאָך פון קלײנער בעדייטונג אין דער אַפּעריע. די „באַטאַנטע ונטעקספערטע, דער געשמדטער יוהר העמרי קאָהען, וועלכער האָט ספּעציעל צו טייער געשאַצט די פּרטיל און דיפּלאָמאַטען פון'ם דאַרטיגען לאָמבאַרד און אַזוי אַרום געגעבען די מעגליכקייט סטאַוויסקין צו מאַכען דעם איינדרוק, אַז אין לאָמבאַרד ליגען אוצרות גאַנצע, און דער אולטראַ־רעכטער פּובליציסט און צייטונגס — אַרויסגעבער פאַל לעווי, וועלכער ווערט אָנגעקלאָגט אין קריגען אַ טשעק אויף 200 טויזענט פראַנק פון סטאַוויסקי'ן פאַר מאַכען פּראָפּאַגאַנדע פאַר זיינע ווערטפּאַפּירען — דאָס אַלעס.

אמת, עס בלייבט דער הויפּט־העלד, די נשמה פון דער גאַנצער אַפּעריע אַלעקסאַנדער סטאַוויסקי. צי איז ער געווען אַ יוד? — זיין פאָטער איז שוין געווען אַ געשמדטער און די מוטער אַ רוסישע, אַ פּראַוואָסלאַווע. דורכאַ אַדמאַמאָוו האָט זי אַלס מיטגעלגעהייסען. און ביידע ליגען אויף דעם בית־עולם פּער־לאַשעז אונטער אַ ריזיגען צלם בעערדיגט. אַ באַקאַנטער פּאַריזער מוהל האָט מיר פּערזאָנען אין זיינע ביכער, אַז אַרום 1926 איז ער געקומען געהאַרען אין דער פּראַיען (?) תּפיסה מל צו זיין אַ קינד פון אַ יודישען פאָטער אַלעק־

(בריף פון פּאַריז)

פון י. חאמסקי

סאַנדער סטאַוויסקי איז פון אַ קריסטליכער מוטער. דער מוהל האָט דאָס יודישען אין תּפיסה דורכגעפיהרט און צו יעגער צייט איז טאַקע די אַר־ליקע סטאַוויסקי געווען אין טורמע פּערמישט און איהר מאַמע אַ שווינדעל און זי האָט איהר קינד אין דעם טורמע — שפּיטאָל געהאַט. אָבער שפּע־טער האָט סטאַוויסקי, בעת דער קראַנקהייט פון זיין מוטער זיך אויך געשמדט, כדי צו געפינען דעם צו־טרוי פון דער רייכער קאַטוילישער אויסגעהיילטן און בעשווינדלען זי אויף אַ האַלבען מיליאָן פראַנק. אַלזאָ? — פון אַ האַלב יודישער אָפּשטאַמונג, חתונה געהאַט מיט אַ קריסטליכער פרוי, געטוישט זיין קינד און אַליין זיך געשמדט, וואָס איז ער גע־ווען? — קיין רייבער „אַריער" נישט, אָבער קיין יוד שוין אויך נישט אינגאַנצען. ווער קען זיך דאָ אויספּלאָנטערען?

* * *

סטאַוויסקי איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד אָדער אפשר איז מען איהם דעם זעלבסטמאָרד בעגאַנגען... מען וועט דאָס שוין קיינמאָל נישט וויסען. איינס בלייבט. ער האָט זיין פערברעכען בעצאָהלט,

אפילו נאָך מעהר ווי איהם האָט געקומט. אָבער ער איז דאָך אַלעמאָל געווען אַ שווינדלער. בלויז אַ שווינדלער. נאָך אַלס קינד געגנב'עט די גאָל־דענע צייגער ביים פאָטער דעם דענטיסט. שפּעטער געזעסען אין טורמע פאַר שווינדעל. איך וואָלט זאָגען: — דאָס איז געווען זיין פאַך! ער האָט אָבער שנעל פערשטאַנען, אַז אין אונזער געזעל־שאַפט שטראָפט מען נאָר דעם קליינעם פערברעכער און וואָס גרעסער די גנבה אַלץ קלענער די שטראָף און ער האָט געשטרעבט צו עפּעס גרויסעס צו גאָר ברייטע האָריזאָנטען, וואו מען זשאָנגלירט שוין מיט מיליאַרדען און נישט מיט מיליאָנען. און ער האָט אויך געקענט דעם מענש, בפרט דעם פּאָליטיקער, און זיין צופּוליטקייט און ער האָט דאָס אויסגענוצט. דער פּאָליטיקער שטעהט מיט ברייטע הענד: גיב! — און מען דאַרף נאָר די הענד אָנפילען און מען בעקומט אַלעס, וואָס די מלוכה האָט נאָר. די העכסטע זאַכען ואפילו אין אונזער געזעלשאַפט געהט אַלעס דורך ביוראָס מיט שרייב־מאַשינען, מיט פערשלאָסענע שופלאָדען. קען מען דאָס אויסנוצען — איז עס דאָך שוין זיכער, דער פאַך פון'ם שווינדלער! — און מען דאַרף נאָך שפּילען די ברייטע קאָמעדיע, פאַר דער גאַליאַ־קע, וואַרפען מיט געלד, און אַלעם נוצט מען שוין האָבען.

* * *

און ער האָט געהאַט זיין פּלאַן. פון'ם אַלטען עסטרייך האָט מען געמאַכט קליינע מלוכות. זע־נען דאָ פיל גיטער, וועלכע ליגען אויף דער גרענ־ניץ און געהערען איצט צוגעצויי לענדער. האָט דער ווערסאַלער טראַקטאַט צוגעזאָגט, אַז אויב די איי־גענטימער פון די גיטער וועלען נישט וועלען בלייבן צוזאַמען, וועט מען ביי די אַנקויפען די גיטער לויט גוטע פרייזען. דריי מלוכות האָבען דאָס גאַראַנטירט: ענגלאַנד, פראַנקרייך און איטאַליען. האָט סטאַוויסקי שטלאָזהייט געזאָלט אָפּקויפען אַ גרויסען טייל פון די גיטער פאַר ביליג און גע־זאָלט זיך לאָזען בעצאָהלען לויט די צוגעזאָגטע פרייזען. אַ ריזיג געשעפט, ביז מיליאַרדען. געלד האָט מען געהאַפּט. האָט ער פריהער געמאַכט איין שווינדעל אין אָרליאַן, אויך מיט אַ שטאָט־לאָמבאַרד און ווען ער איז צוגעדריקט געוואָרען

צו דער וואַנד, האָט ער אין טאָג צוגעשטעלט איבער 10 מיליאָן פראַנק. אין באַיאָן האָט שוין דער שווינדעל דערגרייכט ביז 100 מיליאָן און ער האָט אפשר געזאָלט געדעקט ווערען מיט די אונגאַרישע גרענעץ־גיטער, אָבער אַלס האָט גע־פּלאַצט און דער ריזיגער שווינדעל איז אויפ־געדעקט געוואָרען.

* * *

און באַלד האָט זיך אַ לאַז געטון דאָס געשריי: — דער יודישער שווינדלער! — און גאָר אַ פריי־ער קריסט האָט מיר ערשט די טעג געזאָגט:

— איינשטיין רעכענט זיך ביי מיר נישט, איך זעה נאָר סטאַוויסקין! — און גראָדע האָט דאָס געזאָגט מיר אַ מאַן אַ קולטורעלער און געבילדע־טער — און נישט בלויז ער טראַכט אַזוי, אַלע לײ־דער! — כל ישראל ערבים זה בזה, אפילו פאַר די, וועלכע זענען שוין פון אונז אַוועק און האָבן שוין מיט יודען קיין שייכות נישט. וואו זענען אָבער געווען די אַלע, וועלכע האָבען מיט זייער ער־ליכקייט, מיט זייער ווירדע, מיט זייער ריינקייט בעדאַרפט פאַרשטעלען דעם וועג פאַר אַ סטאַוויס־קי, וועמענס פאַך עס איז צו שווינדלען? — לייענט די נעמען פון די אַלע דעפּוטאַטען, געוועזע־נע, אפילו אונדירעקטע צוויי יאָהריק־מיניסטער טאָרען — דעפּוטיטע און רענטע יענע? — מענשען, וועלכע שטעהען שוין גאָר הויך, ביים סאַמע וואַרשאַל פון דער געזעצליכקייט, ואפילו זיי זענען פאַר־מישט! — און וויפיל אַנדערע? — און קיינעם וועט נישט איינפאַלען צוליב דעם צו וואַרפען אפילו אַ פגימה אויף זייער גאַנצען פראַנצויזישען פאָלק!

— מען וועט זאָגען אַז „דער דעפּוטאַט גאַראַ איז אַוועק אויף אַ וועג פון שווינדעל, דער יוסטיץ־מיניסטער רענע יענע האָט זיך פאַרפּלאָנטערט!" אָבער אויף אונז וועט מען צוליב אַנ'אָבטריניגען סטאַוויסקי באַלד וואַרפען: — די יודען זענען שווינדלער! — און אויב מען וועט עס נישט אויסער־טום זאָגען הויך, וועט מען עס זיכער זאָגען שטיל, הינטער אונזערע פּלייצעס. אַזאַ גורל אונזערער.

* * *

דער גאַנצער סטאַוויסקי שווינדעלט, כדי אָנ־צופילען די קעשענעס פון די גאַראַנטס, באַנאַרס און בעצאָהלט סוף־כל־סוף מיט זיין לעבען — און געגען אונז פיהרט מען די העצעס... און איך לייען די נעמען פון די בעשולדיגטע און איך זעה דאָרט יודען און געפין זיי כמעט נישט. אָבער די העצע האָט שוין איהרס אָנגעטון. דער גיפט איז פערשפּרייט געוואָרען. די נעמען ציהען זיך: טיסיע, גאַראַ, באָנאַר, דיבאַרי, דעפּאַרדאַן, דעבהאַם... און עס הייסט אַליין: — די יודען!...

Dr.
Wołkowyski
האט זיך איבערגעצויגן אויף
ציגעל־גאס 11, טעל. 238-02
נעמהט אן אין הויט־ און וועגערישע
קראנקהייטען. מענער־שוועכע
פון 8—11 ביי טאג פון 4—9 אוונט

יאזעף לאטײנער
וועלכער איז אמאל געווען א „קעניג" פון יודישען טעאטער

פון יאָזעף רומשינסקי

איך בעט איהם מאַכען אַ לידעלע; איך בעט איהם: „מאַך מיר אַ דועטעלע", מאַכט ער אַ דועט; איך הייס איהם מאַכען אַנ'אַנסאַמבעלע, מאַכט ער אַנ־אַנסאַמבל".

אין דעם אַלעם האָט זיך אָפּגעשפּיגעלט לאַ־טיינער'ס איינציגאַרטיגקייט ביים טעאַטער. ער האָט פיינט געהאַט מוטשען דאָס פּובליקום; איבעריהויפּט האָט ער פיינט געהאַט וועה צו טון דעם פּובליקום. מיט וועה טון דעם פּובליקום מיין איך — ער האָט פיינט געהאַט ווייזען צופיל צ־רות אויף דער בינע. מען קען זאָגען, אַז ער איז געווען דער איינציגער וועלכער האָט געווייכט פון איבערגעטריבענע סצענעס און איבערגעטריבענע צרות.

לאַטיינער, ווי שוין געזאָגט, איז געווען אַ צו־פרידענהאַלטענער מענש, און קיין גרויסער גביר איז ער קיינמאָל נישט געווען. איך דערמאָהן מיך אַן פאָלגענדען פאַל:

ער קומט איינמאָל צו פראָבע פון זיינער אַ נייער פּיעסע, און הערט ווי דער אַקטיאָר, מאַכענדיג פּראָבע, זאָגט, אַז „רחמיאל ברודע, דער גביר, פער־מאָגט צוויי מאָל הונדערט טויזענד רובל". שטעלט לאַטיינער אָפּ דעם אַקטיאָר און זאָגט: „עס איז צופיל פאַר איהם; גענוג פאַר איהם הונדערט טויזענד רובעל". פאַר לאַטיינער'ן איז הונדערט טויזענד געווען די גרעסטע סומע.

איך וויל דאָ נישט אַריינגעהן אין חקירות וועגען לאַטיינער'ס אָריגינאַליטעט, אָבער אַ לאַטיי־נערישען חן, אַ יודישען טעאַטער־חן, האָט לאַטיינער אַריינגעגעבען אין אַלע זיינע פּיעסען.

עס איז כדאי צו דערמאָנען דאָ אַ פאַקט:

מיט אַ פּאָר יאָהר צוריק קומט צו מיר צו געהן לאַטיינער און זאָגט מיר, אַז ער וועט באַלד זיין פאַרטיג מיט אַ נייער פּיעסע, און מיט אַ פּאָר מאָנאַטען שפּעטער קומט ער צו מיר לייענען די פּיעסע. בעפאָר דעם לייענען דערצעהלט ער מיר אַביסעל דעם אינהאַלט פון דער פּיעסע. זאָג איך צו איהם: „לאַטיינער, עס טוט מיר לייד וואָס איהר האָט געאַרבייט אויף דער פּיעסע, ווייל צוויי שרייבער האָבען שוין אָנגעשריבען פּיעסען מיט דעם זעלבען אינהאַלט און מען האָט שוין ביידע אָפּגעשפּילט," און איך זאָג איהם ווייטער, אַז קיין גרויסען ביפאַל האָבען ביידע פּיעסען נישט גע־האַט. פערדעסטוועגען בין איך געווען נייגעריג צו הערען וואָס ער האָט אויפגעטון אין דער פּיעסע, ווייל דער אָריגינאַל איז פון אַ גרויסען דייטשען שרייבער. ווי איבעראַשט בין איך געוואָרען ווען דער אַלטער לאַטיינער, שוין דאַן ווייט אין די זיבעציגער, האָט בלויז איבערגעפיהרט דעם אינהאַלט

איבערגעזעצט, אָפּגעשניטען, בתומי'טע, דגאַליקעל, רואַר־צעניא, דבוראַקעניו, פריידעניו, גיטעלעניו, — אַזוי האָבען געהייסען די העלדען פון לאַטיינער'ס פּיעסען; אַלע גוטענקע, געטרייענקע, ליבענקע, זיסענקע, האַר־ציגע מענשעלעך. און קיינער האָט איינער געהייסען בלויז „רחמיאל אָדער קלמן, איז ער געווען אַנ'־אינטריגאַנט, אַ שלעכטער, אַ „רויטער".

אַזעלכע אינטריגאַנטען האָט לאַטיינער גע־האַט אין זיינע פּיעסען בלויז איינעם אָדער צוויי. די איבעריגע זענען געווען, ווי שוין געזאָגט, לי־בענקע, זיסענקע, האַרציגע מענשעלעך.

אין לאַטיינער'ס פערזאָנען האָט זיך אָפּגעשפּיגעלט די פערזאָן לאַטיינער. ער אַליין איז געווען אַ שטילער, בעשיידענער, רוהיגער מענשעלע, און ער האָט באמת ליב געהאַט, האַרציג ליב געהאַט די פערזאָנען אין זיינע פּיעסען. זייער גוטסקייט און זייער האַנדלונג איז געווען „אַלאַ לאַטיינער", און ער האָט געהאַסט פון טיפען האַרצען זיינע אינטרי־גאַנטען; און דערפאַר האָט ער, ווי שוין פריה־ער געזאָגט, געהאַט אין אַלע זיינע פּיעסען בלויז איינעם אָדער צוויי אינטריגאַנטען.

לאַטיינער האָט זעהר רעספּעקטירט יעקב גאָר־דינ'ען, געווען אַ חסיד זיינער. אָבער ער פלעגט זיך שטאַרק בעקלאָגען אויף גאָרדינען פאַרוואָס ער האָט געגעבען זיינע העלדען רעוואָלווערען און פּיסטאָלעטען אין די הענד. רעדענדיג פון דעם פלעגט ער זאָגען, אַזוי שטיל, בעצימות'דיג: „צו וואָס דאַרף מען יודען געבען פּיסטאָלעטען? וואָס דאַרף מען יודען לערנען שיסען? מען דאַרף עס נישט, ס'איז נישט יודיש."

אין לאַטיינער'ס פּיעסען, אַז די מאַמע האָט געדאַרפט זאָגען צו איהר פערהייראַטער טאָכטער, למשל: „רחל, מאַך צו דאָס פענסטער", האָט זי געזאָגט: „רחלעניו, מאַך צו דאָס פענסטערל".

לאַטיינער אַליין, ווען ער פלעגט לייענען אַ פּיעסע פאַר די אַקטיאָרען, פלעגט ער זאָגען מיט אַ שטילען בעשיידענעם טאָן: נו, קינדערלעך, זעצט זיך און איהר וועט הערען מיין „פּיעסעלע", און ער פלעגט אָנהויבען אונגעפעהר אַזוי:

„עס קומט פאַר ביי רב יוסעלען אין דער היים; אַ צימערעל מיט דריי פענסטערלעך. ס'שטעהט אַ טישעלע מיט צוויי בענקעלעך".

אַ פענסטער, אַ טיש, אַ באַנק, — אַזוי האָט נישט געקענט לאַטיינער און אַזוי האָבען נישט גערעדט זיינע העלדען.

צום קאָמפּאָזיטאָר פלעגט ער זיך ווענדען אונגעפעהר אַזוי: „איך ווינש מיר אַקט מאַכט מיר אַ לידעלע, אַ דועטעלע און אַנ'אַנסאַמבעלע".

ער האָט זיך פאַר מיר אַמאָל בעקלאָגט אויף אַ געוויסען קאָמפּאָזיטאָר: „איך ווייס נישט וואָס איך זאָל טאָן מיט איהם. ער איז אַ גאַנץ גוטער מוזיקער, אָבער איך האָב צו איהם איין טענה, —

פון דער דייטשער פּיעסע. פון יענעם כאַראַקטער און טיפ האָט געמאַכט אַ לאַטיינער'יש מילדער יודי־שער חן. די כאַראַקטערן — אפשר נישט ניי. אָבער דאָס זענען געווען די כאַראַקטערען וועלכע האָבען פאַר די לעצטע דרייסיג יאָהר רייך געמאַכט דאָס יודישע טעאַטער.

לאַטיינער איז געקומען צום יודישען טעאַטער אַלס יונגערמאַן מיט צוויי שפּראַכען: העברעאיש און דייטש. די מהלסטע סיטואַציעס פון זיינע פּיע־סען זענען געווען פון דער דייטשישער ליטעראַטור, אָבער מיט דעם לאַטיינערישען חן, מיט די גוטמוטיגע טיפּען פון די לעמעשקע־מענער און ברייינדעלע־קאָ־זאַק ווייבער. נאַכהער, צום שלוס פון די פּיעסען פלעגט זיך עס אומבייטען: דער מאַן דער לעמעשקע איז געוואָרען דער העלד און די ברייינדעלע־קאָזאַק איז געוואָרען די לעמעשקע, און דער טעאַטער פלעגט שטורמען פון געלעכטער. אָט דער ספּעציפישער לאַטיינערישער חן איז קיינמאָל נישט אַלט גע־וואָרען.

ווער געדענקט נישט אין לאַטיינער'ס „יודישע האַריץ" זיגמונד מאַגולעסקאָ מיט זיין פּיסעלע? — עס טוט וועה דאָס האַרץ ווען מען דערמאָנט זיך, אַז אַלעס וואָס עס געהט אַוועק פון יודישען טעאַ־טער קומט נישט צוריק.

יאָזעף לאַטיינער האָט אָנגעהויבען שרייבען אין איין יאָהר מיט אַברהם גאָלדפאַדען. ער האָט אפילו געשריבען אַ פּיעסע אויף דער זעלבער טעמע פון גאָלדפאַדען'ס „שולמית". די פּיעסע האָט געהייסן „די טאָכטער פון ירושלים". אויך האָט ער געשרי־בען אַ פּיעסע אויף דער טעמע פון די „צוויי קוני־לעמלס" בעפאַר גאָלדפאַדען, און ער האָט די פּיעסע גערופען „שמואל שמעלקעס".

יאָ, צוויי שרייבער אין איין צייט — אברהם גאָלדפאַדען און יאָזעף לאַטיינער. דער ערשטער איז געקומען צום יודישען טעאַטער אַ געענדיגטער פון דער ראַביבער שולע און דער צווייטער איז גע־קומען צום יודישען טעאַטער אַלס העברעאישער און דייטשישער לעהרער. ביידע האָבען זיך אָנגעשלאָגען אין דיזעלבע טהעמעס, די ערשטע, „שולמית", ער־געץ אין אַ גמרא, אַ קליין מעשה'לע פון שולמית; די צווייטע — אַ ווערקעל פון עלט יודישען לעבען. די „צוויי קוני־לעמלס". פון אַזעלכע ספרים און פון אַזעלכע קוועלען זענען געוואַקסען אַמאָליגע שרייבער בעגייסטערט פאַר דעם יודישען טעאַטער, און איצט...

איצט קומט די בעגייסטערונג פון אַ פילם.

יאָזעף לאַטיינער! דיין טאַלאַנט וואָלט נישט גע־ווען אַזוי שווער, ווען ער לעבט אַצינד. איבער אימיצען וועלכער זאָל מיט אַזוי פיל ליבע, מיט אַזוי פיל כשרות'ער בעצימות'דיגקייט, מיט אַזאַ גאַנץ האַרץ שאַ־פען פאַר דער צוקונפט פון יודישען טעאַטער.

יאָזעף לאַטיינער! אברהם גאָלדפאַדען, יעקב גאָרדין, פּראָפעסאָר הורוויץ, און קלײנער האָט נאָך זייער פּלאַץ נישט פאַרנומען.

400,000 פונט בעטרעפט דער בודזשעט
פון דער תל־אביב'ער שטאָט־פערוואַל־טונג אויפ'ן יאָהר 1935/36

תל־אביב. אויף דער לעצטער זיצונג פון דעם תל־אביב'ער שטאָט־ראַט האָבען זיך אָנגעהויבען די פערהאַנדלונגען איבער דעם בודזשעט פון דער שטאָט־פערוואַלטונג אויפ'ן קומענדיגען בו־דזשעט־יאָהר 1935/36. דער בודזשעט־פּראָעקט זעהט פאָר אויס די הוצאות פון דער תל־אביב'ער שטאָט־פערוואַלטונג אין דעם געקומענעם יאָהר אין אַ סכום פון 398,000 פונט און די הכנסות אין אַ סומע פון 401,000 פונט. אין דעם פאַרגאַנגען בודזשעט־יאָהר האָבען די הוצאות פון תל־אביב בעטראָפען 324,000 פונט.

ס'איז ביי דער געלעגענהייט בעמערקט געוואָרען, אַז דער בודזשעט פון תל־אביב בעטרעפט אַזוי פיל וויפיל די בודזשעטען פון אַלע אַנדערע שטעט פון ארץ־ישראל צוזאַמענגענומען. עס איז אויך אויסגערעכנט געוואָרען די איינגעהייענדע בע־טייליגונג פון דער ארץ־ישראל'דיגער רעגירונג אין דעקען דעם בודזשעט פון תל־אביב, און דער צייט ווען אין דעם בודזשעט פון אַלע אַנדערע שטאָט־ראַטען בעטייליגט זיך די רעגירונג אין אַ פיל גרעסערער מאָס. דער גרעסטער טייל פון די הכ־נסות פון תל־אביב פליסט אַריין פון די דירעקטע שטייערען פון די איינוואוינער. (פּאַלקאָר)

קינאָ־טעאַטער
„MIRAŻ"
11 ליסטאָפּאַד 16 (קאָנסטאַנט.)
היינט און פאָלגענדע טעג!
די ליבלינגען פון ג. פּובליקום
Flip i Flap
אין דער פרעהליכער קאָמעדיע א. ג.
צו וואָס אַרבייטען!
ווי אויך
אַ מיטאָג 8 אַ זייגער
אין די הויפּט־ראָלען:
Marja Dressler,
Ljonel Barrymore,
Wallace Beery
i Jean Harlow.
פּרייזען פון די פּלעצער: III פּל. 54 גר.
II פּל. 85 גר., I פּל. 1.09 ז.
באַלקאָן 75 גר.
דער זאַל איז גוט בעהייצט.

16 יאהר יודישע עליה קיין ארץ-ישראל

קרוב צו 200,000 לעגאלע יודישע עולים אין משך פון די יאהרען נאך דער וועלט-מלחמה. — די דריי תקופות אין דער עליה. — דאס רעקארד-יאהר אין דער עליה איז געווען דאס יאהר 1934, ווען ס'זענען געקומען כמעט אזויפיל יודען וויפיל אין פריהערדיגע 6 יאהר. —דעם ערשטען ארט צווישען די אפשטאמונגס-לענדער פון די עולים פארנעמט פוילען מיט העכער 77.000.

ירושלים. דער לייטער פון דער סטאטיסטישער אפטיילונג פון דער יודישער אגענץ אין ירושלים, הר' ד. גורעוויטש, האט פארפערטיגט א גרעסערע סטאטיסטישע ארבייט איבער דער יודישער עליה קיין ארץ־ישראל אין משך פון די 16 יאהר נאך דער וועלט־מלחמה, פון יאהר 1919 ביז צום סוף פון יאהר 1934.

אין משך פון די 16 יאהר, זינט עס האט זיך אנגעהויבען די יודישע עליה פון נאך דער מלחמה, זענען קיין ארץ־ישראל געקומען 198,035 יודישע עולים. די 16 יאהר פון נאך דער מלחמה ווערען דורך דעם מחבר פארטיילט אין 3 תקופות: די ערשטע תקופה נעהמט ארום די 6 יאהר פון 1919 ביזן סוף פון יאהר 1924, די צווייטע תקופה — 5 יאהר פון 1925 ביז'ן סוף פון יאהר 1929; די דריטע און לעצטע תקופה — די 5 יאהר פון 1930 ביזן סוף פון יאהר 1934.

אין משך פון דער ערשטער תקופה ,ד. ה. דורך די 6 יאהר פון 1919 ביז סוף 1924, זענען געקומען קיין ארץ־ישראל 48,075 יודען; אין משך פון דער צווייטער תקופה, און די 5 יאהר פון 1925 ביז סוף 1929 — 58,702 עולים; און אין דער דריטער תקופה, פון 1930 ביז סוף 1934 — 91,258 עולים.

אויף אזא אופן זעהט מען אז אין משך פון דער ערשטער תקופה פון 6 יאהר געקומען 24,2 פראצ. פון דער אלגעמיינער צאהל עולים, וואס זענען אריין קיין ארץ־ישראל אין די 16 יאהר פון נאך דער מלחמה; אין דער צווייטער תקופה פון 5 יאהר — 29,7 פראצ.; און אין דער דריטער און לעצטער תקופה פון 5 יאהר — 46,1 פון דער אלגעמיינער צאהל יודישע עולים נאך דער מלחמה.

דאס יאהר פון דער גרעסטער ביזאיצטיגער יודישער עליה קיין ארץ־ישראל איז געווען דאס לעצטע יאהר 1934 מיט 42,359 עולים. עס איז אינטערעסאנט, אז בלויז אין משך פון יאהר 1934 זענען געקומען קיין ארץ־ישראל כמעט אזויפיל עולים, וויפיל אין משך פון דער גאנצער תקופה פון 6 יאהר, פון 1919 ביז סוף 1924.

די דאזיגע אלע ציפערען נעהמען ארום בלויז די לעגאלע יודישע עולים און נאר די טוריסטען, וואס האבען בעקומען פון דער רעגירונג די ערלויבעניש לעגאל צו פארבלייבען אין לאנד. די צאהל פון אזעלכע טוריסטען האט אין משך פון די 16 יאהר דערגרייכט 18,070.

לויט די לענדער, פון וועלכע די יודישע עולים זענען געקומען אין משך פון די 16 יאהר קיין ארץ־ישראל, געהט אויפ'ן ערשטען ארט פוילען מיט 77,425 עולים, אדער 43,76 פראצ. פון דער גאנצער עליה; אויפ'ן צווייטען ארט געהט רוסלאנד מיט 29,026 עולים, אדער 16,41; אויפ'ן דריטען ארט — דייטשלאנד מיט 15,209 עולים, אדער 6,.; פראצ. אויפ'ן פערטען ארט — רומעניע מיט 6,045 עולים, אדער 3,42 פראצ.; אויפ'ן פינפטען ארט — ליטע מיט 6,003 עולים, אדער 3,39 פראצ.; אויפ'ן זעקסטען ארט — די פעראייניגטע שטאטען פון צפון־אמעריקא מיט 4,363 עולים, אדער 2,47 פראצ. וו.א.וו.

די פולע אבהאנדלונג פון הי' גורעוויטש איבער דער ארץ־ישראל'דיגער עליה אין משך פון די לעצטע 16 יאהר וועט ערשיינען אין דעם זאמעל־העפט „העליה", וואס וועט ארויסגעגעבן ווערען אינגיכען דורך דער עליה־אבטיילונג פון דער יודישער אגענץ אין ירושלים. (פאלקאר)

שווערער מאנגעל אין ארבייטער אין די קאלאניעס פון שרון

אלע נייע חלוציש עולים ווערען אין לויפענדען חודש געשיקט קיין שרון

ירושלים. פון די יודישע קאלאניעס אין שרון קומען אן די לעצטע טעג זעהר בעאומרוהי־גענדע ידיעות וועגען דעם שווערען מאנגעל אין יודישע ארבייטער, וואס האט הערפיהרט דערצו, אז אין אייניגע פון די קאלאניעס, ווי אין רעננה און הרצליה, אין מען נישט אימשטאנד פארטצוזעצען דעם „קטיף" צוליב דעם פעהלען פון ארבייטס־הענד.

אין צוזאמענהאנג מיט דער דאזיגער שווערער לאגע אין שרון, איז פארגעקומען א ספעציעלע זיצונג פון דער ליטונג פון דער „הסתדרות" מיט דער בעטייליגונג פון די פארשטעהער פון די קיבוצים. עס איז בעשלאסען געווארען צו שיקען אלע נייע עולים, וואס וועלען קומען קיין ארץ־ישראל אין משך פון דעם לויפענדען חודש, אין די קאלאניעס פון שרון. עס וועלען אויך מאבילזירט ווערען גרופעס ארבייטער פון די בעזונדערע קיבוצים מיט'ן צוועק צו ליבערירען דעם דרינגענדען ארבייטער־מאנגעל אין שרון. (פאלקאר)

אפגעשטעלט די ארבייט אין אלע ווארשטאטען און ביי אלע בנינים אין הרצליה

און מאבילזירט אלע ארבייטער פאר דער ארבייט אין די פרדסים

אויסערארדענטליכע מיטלען מיט'ן צוועק צו לינדערען באטש טיילווייז דעם שווערען מאנגעל אין ארבייטס-הענד, וואס דראהט מיט שווערע פערלוסטען די פרדסים

ירושלים. ווי עס איז שוין געמעלדען געווארען דורך „פאלקאר" טעלעגראפיש, איז אין דער קאלאניע הרצליה ערקלערט געווארען אויף א וואך צייט א הפסקה אין אלע ארבייטען חוץ די לאנדווירטשאפטליכע, און אלע ארבייטער פון דער קאלאניע זענען מאבילזירט געווארען צו דער ארבייט אין די פרדסים. דער דאזיגער בעשלוס איז אנגענומען געווארען צוליב דעם דריקענדען מאנגעל אין יודישע ארבייטס־הענד, וואס הערשט אין הרצליה און וואס האט געדראהט צו ברענגען גרויסע היזקות אין די פרדסים. אין משך פון דער וואך צייט וועט איבערגעריסען די ארבייט אין אלע האנד־ווערקער־ווארשטאטען, די גאנצע בוי־בעוועגונג און אלע ארבייטען, וואס האבען נישט קיין דירעקטע שייכות מיט דער לאנדווירטשאפט.

עס איז כדאי צו בעטאנען, אז שוין אפילו נאכ'ן מאבילזירען אלע פערהאנענע ארבייטס־כוחות פאר דער לאנדווירטשאפטליכע ארבייט, וועט דער בעדארף אין דער קאלאניע אין ארבייטס־הענד געדעקט ווערען קוים אויף א העלפט. (פאלקאר)

„פריינד פון דעם פעלקער-בונד"

די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער געזעלשאפט אין תל-אביב

ירושלים. אין תל־אביב איז פארגעקומען די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער ארץ־ישראל'דיגער געזעלשאפט פון „פריינד פון דעם פעלקער־בונד", דער פארזיצענדער פון דער געזעלשאפט, דער תל־אביב'ער שטאט־פרעזידענט ה' מאיר דיזענהאף, וועלכער האט צוליב זיין געזונד צושטאנד נישט געקאנט זיך בעטייליגען אין דער פערזאמלונג, האט צוגעשיקט זיין ברעגרוסונגס־רעדע שריפטליך. אין זיין רעדע שטרייכט אונטער ה' דיזענהאף, אז אויב די יודען פון דער גאנצער וועלט זענען פריינד פון דעם פעלקער־בונד, זענען די ארץ־ישראל'דיגע יודען מעהר ווי פריינד, „זיי זענען די קינדער פון דעם פעלקער־בונד". ער פאדערט אויף דעם ארץ־ישראל'דיגען ישוב צו פערשטארקען די געזעלשאפט פון די „פריינד פון דעם פעלקער־בונד", וועלכער איז איצט די איינציגע אינטערנאציאנאלע טריבונע פון רעכט, גערעכטיגקייט און גלייכהייט. נאכ'ן דורכלייענען דעם בריף פון דיזענהאף, איז געהאלטען געווארען דורך ד"ר ב. פיינבערג א רעפעראט איבער „צעהן יאהר טעטיגקייט פון די יודישע ארגאניזאציעס פון פריינד פון דעם פעלקער־בונד" און א רעפעראט פון ד"ר ב. מאסינזאן וועגען „די וויכטיגקייט פון איבערפאליטישער ארבייט אויפ'ן אינטערנאציאנאלען פארום". אין די ביידע רעפעראטען זענען אנגעמערקט געווארען די אויפגאבען פון די געזעלשאפטען פון „פריינד פון דעם פעלקער־בונד" און די בעזונדערע בעדייטונג, וואס עס האט די בעטייליגונג פון די יודען אין די דאזיגע געזעלשאפטען.

נאך די רעפעראטען איז אויסגעוועהלט געווארען דער נייער צענטראל־קאמיטעט פון דעם ארץ־ישראל'דיגען פערבאנד פון די „פריינד פון דעם פעלקער־בונד". אלס פארזיצענדער פון דעם קאמיטעט איז פון דאס ניי געוועהלט געווארען ה' מאיר דיזענהאף. (פאלקאר)

העברעאישע אוניווערזיטעט אין ירושלים

פייערט דעם צעהנטען יאהר-טאג פון איהר עקזיסטעניץ

פייערונגען אין ירושלים און אין די גלות-לענדער

ירושלים. דעם צעהנטען אפריל (ז' ניסן) ה. י. פייערט די העברעאישע אוניווערזיטעט אין ירושלים דעם צעהנטען יאהר־טאג זינט איהר ערעפנונג, וועלכע איז פארגעקומען דעם ערשטען אפריל 1925 אין דער אנוועזענהייט פון דעם פערשטארבענעם לארד באלפור. ביי יודער פייערונג, וועלכע וועט לכבוד דעם דאזיגען יום־טוב פארקומען אויפ'ן הר־הצופים, וועלען געהאלטען ווערען רעדעס דורכ'ן קאנצלער פון דער אוניווערזיטעט ד"ר י. ל. מאגנעס און דורך אייניגע אנדערע פיהרענדע יודישע פערזענליכקייטען. די רעדע פון ד"ר מאגנעס וועט איבערגעגעבן ווערען דורכ'ן ראדיא קיין אמעריקא.

לכבוד דעם צעהנטען יאהר־טאג פון דער אוניווערזיטעט ווערען צוגעגרייט גרויסע פייערליכקייטען אויך אין א ריי'ע לענדער פון גלות. די עקזיסטירענדע און נייגעגרינדעטע קאמיטעטען פון „פריינד פון דער העברעאישער אוניווערזיטעט אין ירושלים" אין די פערשידענע לענדער וועלען אויסנוצען דעם טאג פאר א ברייטער ווערבונגס־אקציע פון ניי'ע מיטגלידער. (פאלקאר)

הרב רבי מנחם מענדיל חיים לאנדא זצ"ל

דעם פארגאנגענעם דינסטאג איז נפטר געווארען אין אטוואצק אין עלטער פון 73 יאהר איינער פון די חשובסטע רבנים אין אונזער דור, רבי מנחם מענדיל חיים לאנדוי, וועלכער איז געווען פאפולער אונטערן נאמען „דער זאווערצער רב", און איז מיטוואך אין ווארשא צו קבורה געקומען.

דער נפטר האט געשטאמט פון גרויסע יחוס. ער איז געווען א זוהן פון'ם גאון און צדיק, דעם אמאליגען באשעלסקער רב, ר' יעקב לאנדוי, וואס איז געווען א זוהן פון'ם אמאליגען בערימטען טשעכאנאווער רבי'ן ר' אברהם לאנדוי ז"ל, און אליין האט ער אויך געשמ'ט פאר א גאון און א חכם, און „בן עולם" האט ער אויך געהאט, וואס זענען צו איהם „געפאהרען".

רבי מענדיל לאנדוי זצ"ל, וואס איז געווען א רב אין פשעראוו, פיאנטקע, באוודזאוו און זאווערצע, איז מגדל געווארען ביז צו זיין דרייצעהנטען יאהר ביי זיין דערמאנטען גרויסען זיידען, און ער האט געהאט אויף איהם אן השפעה. אין יאהר תרנ"ז האט ער זיך שטארק קונה־שם געווען דערמיט, וואס ער האט ארויסגעגעבן א גרויס פלפול־ספר פון זיין דערמאנטען זיידען א. נ. „אהבת חסד", וועלכעס ער האט פערשטענדליך געמאכט, בעת דער מחבר האט עס נישט געשריבען צום פערעפענטליכען, אזוי אז ביי פיל שטעלען האט ער, רבי מענדיל, צוגעגעבן עטליכע ווערטער, כדי דער לעזער, זאל זיי פערשטעהן. דער אמאליגער בערימטער סאכאטשאווער רבי ר' אברהם ז"ל דריקט איהם אויס אין זיין הסכמה א דאנק דערפאר, וואס ער האט ארויסגעגעבן און ערקלעהרט די אמת'דיגע תורות פון זיין גרויסען זיידען, צו דעם ספר האט אויך ער, רבי מענדיל, צוגעגעבן זיינס אנאייגענעם גאוניש ספר א. נ. „פסרת זקנים".

דער נפטר איז אבער נישט געווען בלויז פערשלאסען אין די „ד' אמות של הלכה", נאר האט זיך אויך אנגעאייגענט וועלטליכע, למודים געלייענט אמאל אן השכלה ספר אויך, איז געווען א שטארקער בעל לשון קודש, און האט זיך שטארק בעטייליגט אין געזעלשאפטליכע אנגעלעגנהייטען. אמאל האט ער געשריבען אין „הצפירה" וועגען ישוב ארץ ישראל, און יאהר תרס"ג, דעמאלט ווען ס'איז פארגעקומען אין קראקא א היסטארישע רבנים צוזאמענפאהר האט דער נפטר ביי דער זעלביגער געשפילט א גרויסע ראלע, האט געהאלטען אינטערעסאנטע רעפעראטען וועגען פערבעסערען דעם חנוך פון יונגלעך אין מיידלעך בכל תפוצות ישראל, ווי ס'איז צו זעהן פון'ם ספר „מקיץ נרדמים", אין וועלכען זייבע רעדעס און בריף זענען דעמאלט פערעפענטליכט געווארען.

נאך דער פטירה פון'ם גרויסען לאדזער רב אליהו חיים מייזעל ז"ל, בעת די לאדזער קהלה האט געזוכט א פאסענדע פערזענליכקייט אויף זיין כסא־רבנות, זענען געווען פיל שטימען פאר דעם דערמאנטען זאווערצער רב.

אבער באלד'עס איז ער געווען 15 יאהר רב אין זאווערצע, האט מען איהם אנגעבאטען א כסא־רבנות אין א בעדייטענדע שטאט (דעטראיט) אין אמעריקא, וואס ער האט אנגענומען. א הייזע פון יאהרען האט ער דארט פערבראכט און האט געהאט אויף זיין סביבה א גרויסע השפעה. דאך אייביג בלייבען דארט, האט ער נישט געוואלט. פאר 5 יאהר איז ער צוריקגעקומען פון אמעריקא און האט זיך בעזעצט אין אונזער שטאט. כאטש מ'האט איהם ווייטער געהאלטען פאר א רבנישע אויטאריטעט, איז ער דאך צוליב זיין לאנגע אבוועזענהייט, געווארען א ביסעל אבגעזונדערט פון פויליש רבנישע קרייזען, צוליב'ן געזונד־צושטאנד האט ער זיך געצויגען קיין אטוואצק, וואו ער איז נפטר געווארען. מיט גרויס כבוד האט מען איהם געפיהרט קיין ווארשא און צו קבורה געבראכט אין'ם „אוהל" פון זיין גרויסען פאטער, וועלכער איז אין יאהר תרנ"ד זייענדיג קראנק געפאהרען קיין ווארשא, כדי צו זוכען א רפואה, און איז דארט נפטר געווארען אין עלטער פון 60 יאהר.

דער נפטר פון גרויסען נפטר איבערגעבליבען פיל מאנוסקריפטען איבער ענינים פון הלכה און אגדה. תנצב"ה

פ. ז. גליקסמאן

ראדיא-ווינקעל

דער עלעקטרישער פארלאמענט

די עלעקטראפיצירונג פון דער וועלט נעמט ארום וואס אמאל אלץ ברייטערע קרייזען און געביטען.

דער שטאט מיסורי קאן זיך ריהמען דערמיט, וואס אין זיין פארלאמענט קומט פאר די אפשטימונג נישט מיט דער הילף פון אפגעבען צעטעלעך אדער אריינגעהן דורך בעשטימטע טירען, נאר מיט דער הילף פון עלעקטריע.

יעדער פון די דעפוטאטען האט אויף זיין שטענדער דריי קלאווירען: א ווייסען רויטען און בלויען. אין פאל ווען דער דעפוטאט גיט א קוועטש דעם ווייסען קלאוויש צינדט זיך אן אויפ'ן פרעזידיום־טיש א לעמפעל, וואס איז א סימן, אז דער דעפוטאט האלט זיך אפ פון שטימען. דער רויטער קלאוויש בעדייט „פאר" און דער בלויער — „נעגען" דעם פארשלאג.

די געביידע פון פארלאמענט איז פערזעהן מיט א ראדיא־איינריכטונג, וואס מאכט מעגליך צו טראנסמיטירען די רעדעס פון די דעפוטאטען.

סודות פון מוזיק

וואס בעדייט די מוזיק-טערמינאלאגיע?

פאר פיל, פיל ראדיא־הערער, איז גאנץ אונפערשטענדליך דער אופן, ווי אזוי דער ספיקער זאגט אן א מוזיקאליש ווערק.

פאר די אלע ראדיא־הערער, וואס האבען א קנאפען שייכות מיט מוזיק, מאכט, למשל, דאס אנזאגען פון ספיקער „אדור", „פיס־מאל" א. ד. גל. אנ־אונהיימליכען איינדרוק און פיל מענשען ווערען אפילו דענערווירט, ווען מען דולד זיי דעם קאפ אהן אויפהער מיט די דאזיגע רעטזעלהאפטע ווערטער.

עס ווייזט זיך אבער ארויס, אז פון מוזיקאלישען שטאנדפונקט איז דאס א נויטווענדיגקייט, ווייל פיל מוזיקאלישע ווערק וואלט מען גארנישט געקאנט אנרופען ביים נאמען, ווען נישט אט די געהיימניספולע צייכענס. פערשטעהט זיך, אז נישט יעדעס מוזיקאליש ווערק נויטיגט זיך מען זאל עס דארפען אנרופען מיט'ן מוזיקאלישען צייכען. עס איז גענוג מען זאל אומיצען זאגען די ניינטע סימפאניע פון בעטהאווען אדער די זעקסטע פון טשייקאווסקי און מען ווייס שוין גענוי וועגען וואס עס האנדעלט זיך. דאס זעלבע איז אויך ווען מען זאגט: „די אובערטורע צו פאוסט". אין דעם פאל ווייסט מען, אז עס האנדעלט זיך וועגען א בעשטימט מוזיקאליש ווערק.

וואס טוט מען אבער, ווען שאפען האט, למשל, אנגעשריבען 27 עטיודען 35 פרעלודיעס, 19 נאקטורנען און 50 מאזורקעס?

דאס זעלבע איז אויך מיט די געניאלע קאמפאזיטארען מאצארט און בעטהאווען. דער ערשטער האט אנגעשריבען 17 און דער צווייטער אזש 33 סאנאטען. אויף דעם ארט ענטשטעהט א פראגע: פארוואס בעצייכענט מען נישט די ווערק פונם קאמפאזיטאר מיט'ן לויף־נומער?

דאס איז אונמעגליך דערפאר, ווייל די ווערק פון די מוזיקער בעווייזען זיך געוועהנליך אין פערשידענע אויפלאגעס, און אין יעדער אויפלאגע בעקומט די זעלבע שאפונג אנ'אנדערען נומער. אזוי ארום ווייזט זיך ארויס, איז צום פראקטישסטען צו בעצייכענען יעדע שאפונג פונם קינסטלער לויט דער טאנאציע, אין וועלכער דאס בעטרעפענדע ווערק איז אנגעשריבען געווארען. ווען מיר זאגען, למשל, נאקטורען „דעס־דור" פון שאפען, ווייסען מיר גענוי וועגען וועלכען נאקטורען עס האנדעלט זיך, ווייל שאפען האט אנגעשריבען איין נאקטורען אין דער טאנאציע „דעס־דור".

פערשטעהט זיך, אז דער געוועהנליכער בשר־ודם, ווייסט ווייטער נישט, וואס עס איז אזעלכעס „טאנאציע דעס־דור". א גענויען ענטפער דערויף וואלט מען געקענט געפינען אין יעדען לעהר־בוך פון מוזיק, וואו עס ווערט אויפגעקלערט די בעדייטונג פון די „מאזשאר־גאמעס" (דור) און „מינאר־גאמעס" (מאל). היות די גרונד־טענער ווערען בעצייכענט מיט די אותיות פון אלף־בית: צע, דע, ע, עף, גע, א, הא, ווערט יעדער טאן אין פאל, ווען מען העכערט איהם אויף א האלבען טאן — בעצייכענט מיטן קלאנג „ס" אזוי קומט אויס, ווען מיר העכערן דעם טאן „צע" אויף א האלבען טאן, זאגען מיר דעמאלס „ציס". דער טאן „דע" ווערט פערוואנדלעט אויף „דיס" א. אז. וו.

איצט זעהען מיר, אז די דאזיגע אזוי געהיימניספולע אויסדרוקען, וואס האבען אויף פיל ראדיא־הערער אנגעווארפען אזא שרעק מיט דער „פאכמענישקייט" פון די דאזיגע „ציס־מאל", „געס־דור" און אנדערע צייכענס, זענען נישט מעהר ווי גאנץ פשוט'ע בעצייכנונגען פון יעדער מוזיקאלישער שאפונג.

דער מנהג פון אנרופען דאס מוזיקאלישע ווערק לויט זיין טאנאציע, איז אנגענומען געווארען אויף דער גאנצער וועלט, און עס דארף דעריבער נישט וואונדערן דעם נישט־מוזיקאליש אויסגעבילדעטען ראדיא־הערער.

אויספלוגען קיין פאלעסטינע פון 630.— זל. אן

אָרגאניזירט: „ארביס" פיעטריקאווער 18, טעל. 49-33, 20-20 ,65

DR. MED. H. LUBICZ

פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקהייטן.
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 141-32
עמפפאנגס-שעהן 8—10, 12—2 און 5—8 וועכנטאג און יום-טוב פון 9—11. פאר דאמען באזונדער ווארטע-זאל.

נייער פאָלקסבלאַט

דאס לאָדזער לעבען

נייער פאָלקסבלאַט

דאָנערשטאָג
טז
21
אדר ב׳ תרצה

מעריב
זון-אויפגאַנג 4.38
זון-אונטערגאַנג 5.50

מיניסטעריאַלע קאָמיסיע לוסטרירט די לאָדזער „אובעזפּיעטשאַלניע"

בראש פון דער קאָמיסיע שטעהט וויצע-מיניסטער יאַסטושעמבסקי

(א) נעכטען איז קיין לאָדז געקומען א מיניסטעריאַלע קאָמיסיע אויסצופאָרשען די ווירטשאַפט אין דער לאָדזער אובעזפּיעטשאַלניע.

בראש פון דער קאָמיסיע שטעהט דער וויצע מיניסטער פון געזעלשאַפטליכער שוץ ה׳ יאַסטושעמבסקי.

נאָכן קומען קיין לאָדז איז פאָרגעקומען א קורצע בעראַטונג מיטן דירעקטאָר פון דער „אובעזפּיעטשאַלניע" כומבאַקאָוו. דאַן האָט זיך אָנגעהויבען די לוסטראַציע אויף וואָלטשאַנסקא 225 ס׳איז לוסטרירט געוואָרען גאַנץ גענוי יעדע אָפּטיילונג בעזונדער, דאַן איז די קאָמיסיע אַוועק אין דער לעטשניצע אויף לאַגעווניצקא 34, וואו ס׳זענען לוסטרירט געוואָרען די דאָקטוירים-פּונקטען, דאַן איז לוסטרירט געוואָרען דאָס שפּיטאָל אויף זאַגאַיניקאָווא גאַס.

די דאָזיגע לוסטראַציע פון דער מיניסטעריאַלער קאָמיסיע ווייזט אָן דערויף, אז מיר שטעהן ערב א גרויסע רעאָרגאַניזאַציע פון ביזאיצטיגען הייל-סיסטעם, דורך איינפיהרען די הויז-דאָקטוירים.

די שרעקליכע שרפה אויף ווספּולנא 9

11 פאַמיליעס זענען געבליבען אהן א דאַך איבערן קאָפּ

אויספאָרשונגס-קאָמיסיע אויפ׳ן אָרט פון דער שרפה

(א) די גרויסע שרפה אין דעם וואוין-הויז אויף ווספּולנע 9, האָט פערניכטעט דעם גאַנצען דריטען שטאָק, צוליב וואָס ס׳איז געבליבען אָהן א דאַך איבערן קאָפּ 12 פאַמיליעס, וועלכע האָבען פערלוירען זייער מעבעל און מלבושים.

נעכטען איז אויפ׳ן אָרט פון דער שרפה געקומען אַן אויספאָרשונגס-קאָמיסיע פון פאָרשטעהער פון דער פּאָליציי, אדמיניסטראַטיווע מאַכט בוי-אינספּעקציע און פייערלעשער.

גלייכצייטיג איז אויך געקומען א קאָמיסיע פון דער אָפּטיילונג פאַר געזעלשאַפטליכער הילף ביי דער שטאָט-פערוואַלטונג. די נשרפים וועלען בעקומען הילף פון מאַגיסטראַט אויף דינגען זיך וואוינונגען און צו קויפען די נויטיגע זאַכען. עטליכע פאַמיליעס וועלען בעקומען וואוינונגען אין די שטאָטישע הייזער.

* * *

בעת דער שרפה האָבען אויך חוצפה׳דיגע גנבים געפּרובט אויסנוצען די פּאַניק און אויספיהרען גנבות. ביי אזא גנבה האָט מען געכאַפּט דעם לאַנגיעהריגען גנב יוזעף וויטשינסקי וועלכער איז אַרעסטירט געוואָרען.

אָפּקלאַנגען פון דער טראַגעדיע אויף שרודמיעסקא 16

וואו מ׳האָט געפינען די טויטע קערפּערס פון א פּאָרפּאָלק

(א) ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, האָט מען אין דער וואוינונג פון סוחר לאַנדוי, שרודמיעסקא 16 געפונען די טויטע קערפּערס פון 2 פּערזאָן.

ווי ס׳האָט זיך בעת דער אויספאָרשונג ארויסגעשטעלט זענען דאָס געווען דער 18-יעהריגע זיגמונט וואַנס פון זאַוואַדזקא 15 און זיין כלה די 16-יעהריגע זאָפיא קאָוואַלסקא פון לאַגעווניצקא 33.

ווי ס׳איז פעסטגעשטעלט געוואָרען איז צווישען וואַנס׳ן און קאָוואַלסקא פאָרגעקומען א ליבע און זענען געווען אין אינטימע בעציהונגען, אזוי, אז דאָס 16-יעהריגע מעדעל איז געוואָרען מעוברת. צוליב דעם, וואָס דעם מיידעלס עלטערן האָבען נישט געוואָלט איינגעהן אויף דעם שידוך מיט וואַנס׳ן, האָבען זיי זיך ביידע אריינבעקומען אין לאַנדוי׳ס וואוינונג, וועלכע איז געווען לעדיג, האָבען דאָרט אויפגעדרעהט דעם גאַז און זענען פער׳סמ׳ט געוואָרען.

געוואַלדיגער קראַך אויף דער ניו-יאָרקער באַנוועל-בערזע

זייט 1929 נישט געווען אזא „בעסע"

(אנ) די מאָסנבענדע באַנוועל ספּערען אין ניו-יאָרק האָלטען דאָס פאַלען פון די פּרייזען אויף רויהען באַנוועל פון דער לעצטער וואָך, אלס דעם גרעסטען קראַך אויף די באַנוועל מערק זייט 1929 ד.ה. זייט דעם בעקאַנטען צוזאַמענבראָך אויף „וואָלסטריט". עס איז דעריעער נישט קיין וואונדער, וואָס אויף דער ניו-יאָרקער בערזע האָט אין דער פערגאַנגענער וואָך געהערשט א געוואַלדיגע פּאַניק. איינע פון די הויפּט סבות פון דער פּאַניק איז געווען די ריזיגע צאָהל געשלאָסענע טראַנזאַקציעס, די אזוי גערופענע „סטאָפּלאָס-אָרדערס", דאָס זענען בערזע אָפּעראַציעס, מיטן ציעל צו האַמעווען די פערלוסטען, וואָס ענטשטעהען פון א געגענגעזעצטע פּרייז טענדענץ. די קאָמבינאַציע בעשטעהט אין פאָלגענדען: א באַנוועל שפּעקולאַנט, וואָס שפּילט אויף דער „האָסע", ווען עס ענטשטעהט א „בעסע" וואַרפט ער זיך מאָמענטאַל איבער אויף דער „בעסע" און פערקויפט דעם באַנוועל צום געהעריגען ביליגען קורס, בכדי אין א פּאָר טאָג שפּעטער צוריקצוקויפען דעם באַנוועל צו בעדייטענד ביליגערע פּרייזען, צוליב דעם וואָס די „בעסע" גערויערט ווייטער.

אין דער פערגאַנגענער וואָך האָט מען אויף די ניו-יאָרקער בערזע געשלאָסען אָהן א צאָהל עהנליכע טראַנזאַקציעס און די אומזאַצען זענען געווען ריזיגע.

די סבות וואָס האָבען ארויסגערופען דעם איצטיגען קראַך אויפן באַנוועל מאַרק זענען שוין פעסטגעשטעלט געוואָרען, דאָס זענען קודם כל דער וואוקס פון דער פּראָדוקציע פון דעם עקזאָטישען באַנוועל, דער צוזאַמענבראָך פון אַמעריקאַנישען באַנוועל עקספּאָרט, די שטאַרקע קאָנקורענץ פון רוסישען באַנוועל, ווי אויך די אינערליכע פּאָליטיק פון פּרעזידענט רוזוועלט.

נישט קוקענדיג אויף דעם געוואַלדיגען קראַך אויף דער ניו-יאָרקער בערזע, איז די שטימונג אויף די אנדערע אויסלענדישע בערזעס נישט געווען קיין פּעסימיסטישע, להיפוך אלע באַנוועל קרייזען האָבען אָנגעוויזען, אז די „בעסע" איז נאָר א פאָראיבערגעהענדע ערשיינונג און אז די פּרייזען מוזען צוריק שטייגען.

הויזווירט פערקלאַפּט דעם לאָקאַטאָר די טיר מיט ברעטער

אונערהערטער סקאַנדאַל אויף פּאַרזשעטשנע גאַס

מ׳טיילט אונז מיט וועגען אַן אומדערהערטען סקאַנדאַל פון א הויזווירט.

געשעהען איז עס אויף דער פּאַרזשעטשנא 9. אין דעם הויז האָט דער שניידער יוסף לייכטער גע-דונגען א שטוב ביים לאָקאַטאָר בעריל לאַסקי. די גאַנצע צייט האָט לייכטער געצאָהלט דירה-געלד דעם לאָקאַטאָר. דער ווירט, יוסף כזשאַנאָוויטש איז כסדר צוגעשטאַנען צו לייכטערן, ער זאָל בעפרייען די וואוינונג, מחמת ער וויל די שטוב פערדינגען. אזוי ווי קיין עקספּמיסיע האָט דער ווירט אויף איהם נישט געקענט בעקומען, איז ער נעכטען פאַרטאָג געקומען מיט׳ן סטרוזש און פערהאַקט די טיר מיט ברעטער.

אזוי ארום האָט ער לייכטער׳ן פערשטעלט דעם ארויסגאַנג. הערענדיג פערקלאַפּען די טיר, האָט די פרוי געמאַכט א געוואַלד, ס׳איז אָבער שוין געווען צו-שפּעט. די טיר איז שוין געווען פערקלאַפּט. זיי האָבען דערום נישט געהאַט קיין אנדערע עצה, ווי ארויסצושפּרינגען דורכ׳ן פענסטער. דער אָנגעקומענער פּאָליציי-שאַראָוויניק האָט פעראָרדענט דעם סטרוזש מאָמענטאַל צוריק אראָפּצורייסען די ברעטער. דער ווירט איז צוגעצויגען געוואָרען צו געריכטליכער פעראַנטוואָרטליכקייט.

די האַנדלונג פון דעם ווירט, האָט אין דער גאַנצער געגענד ארויסגערופען גרויס פערביטערונג.

בעסערונג אין דער מיטעלער טעקסטיל-אינדוסטריע

(א) די ידיעות פון לאַנדס-פערבאַנד פון דער טעקסטיל-אינדוסטריע (מיטעל-אינדוסטריע) ווייזען אָן אויף א בעסערונג, וואָס ווייזט זיך ארויס אין דער צאָהל בעשעפטיגטע אַרבייטער צווישען דעם 4 און 9 מערץ.

פון 84 פאַבריקען אין דער מיטעלער אינדוסטריע האָבען אין דער צייט געאַרבייט 79. דורך 6 טעג אין דער וואָך זענען אין 72 פאַבריקען געווען בעשעפטיגט 9008 אַרבייטער, דורך 5 טעג אין דער וואָך 6 פאַבריקען — 668 אַרבייטער, דורך 4 טעג אין דער וואָך — 4 פאַבריקען מיט 126 אַרבייטער און דורך 3 טעג אין וואָך — 2 פאַבריקען מיט 297 אַרבייטער, צוזאַמען זענען אין 84 פאַבריקען געווען בעשעפטיגט 10.044 אַרבייטער, דאָס הייסט מיט 800 אַרבייטער מעהר ווי מיט א וואָך פריהער.

אזקן ארויסגעשפּרונגען פון 3-טען שטאָק

איז דערהרגעט געוואָרען אויפ׳ן אָרט

(מ) נעכטען האַלב 8 אינדערפריה איז אויף 6 שערפּיען 47 פאָרגעקומען א שרעקליכער זעלבסטמאָרד, וועלכער איז אויסגעפיהרט געוואָרען דורך דעם 66-יעהריגען שטשעפּאַן ווראָבלעווסקי פון זאַקאָנטנא 41.

ווראָבלעווסקי איז געקומען אין דערמאָנטען הויז, ארויפגעגאַנגען אויפ׳ן דריטען שטאָק, געעפענט דאָס פענסטער פון טרעפּען-הויז און ארויסגעשפּרונגען, צושמעטערנדיג זיך דעם שאַרבען, ער איז געבליבען טויט אויפ׳ן אָרט. די סיבה פון זעלבסטמאָרד איז נישט בעקאַנט. פּאָליציי פיהרט אַן אויספאָרשונג.

* * *

אויף סרעבזשינסקא 9 האָט זיך פערסמ׳ט מיט יאָדינע דער 31-יעהריגער באָלעסלאַוו קוביאַק. דער זעלבסטמערדער איז אָפּגעפיהרט געוואָרען אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל.

יודיש
מאַריאָנעטען-שפּיל
„בערל-שמערל-טעאַטער"
אָנפיהרונג: משה בראָדערזאָן
אין קאַפע „אידעאַל"
(פּיעטריקאָווער 48)
צווייטער פּראָגראַם א. נ.
נאַר נישט געזאָרגט
עס ווערען געוויזען לאַלקעס-קאַריקאַטורען פון: דער טערקישער חזן כראַל-אַכמעט-פּאַשאַ, חזן כוסה-וויצקי; אַדתאַקשאַ וועצמאַל; דער דזשעשע זשאַבאָטינסקי; בען—בען גוריאָן; ר׳ סענדערל גראָנאָן; רעגינאַ קאַנדעל-צוקער; שיינע-שיינדל מרים; יוזעף קאַהאַדלע-שמיר; מעצענאַס קאַבילען; ר׳ ליבישל מורת מוריני; ד״ר פלויש; דעפּוטאַטען-פּרעזעס ר׳ לייבעל; נח פּגרים-לנצקי; שבתאי מוהל; אַמשע-מאיר קופּיעץ און וואַוזשניעץ עקס-קאַטער; יול׳קע פּאַן-לאַהניק; שמענדריק עט שמענגריקובנע; וואַלענטי און וואָיטשעכאָוואַ; ראַצע מיט די צאַצע; בערל-שמערל-ברידער; פּיניעלע מויז.
היינט 1 פאָרשטעלונג
אָנהויב 10 אָוונט. קאָנסומציע 1 זל.
טעקסטען: משה בראָדערזאָן, י. אַבערזשאַנעק און ח. בזשאָזאָוסקי. לאַלקעס געשניצט — ש. מאַבאַק. מוזיק אראַנזשירט: דוד ביינעלמאַן.

צוגאַב-פּאַבאָר-קאָמיסיע

(א) ד. 28 מערץ 8 אין דער פריה וועט אין לאָקאַל, פּיעטריקאָווער 165 אַמטירען די צוגאַב-פּאַבאָר-קאָמיסיע.

עס דאַרפען זיך צושטעלען די פּאַבאָראָווצעס פון יאָהר 1913 און עלטערע, וועלכע האָבען זיך צוליב וואָסערע סיבות נישט רעגולירט זייער מיליטער-דינסט, וועלכע וואוינען אויפ׳ן שטח פון 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13. און 14 פּאָליציי-קאָמיסאַריאַטען און וועלכע האָבען בעקומען נאָמענטליכע אויפפאָדערונגען פון לאָדזער שטאָטישער סטאַראָסטווע.

פרייגעשפּראָכען אין א פּאָליטישען פּראָצעס

(א) נעכטען איז אין קרייז-געריכט פאָרגעקומען דער פּראָצעס געגען דעם 43-יעהריגען אַרטור לינקע, געוו. סעקרעטאַר פון די קלאַסען-פעראיינען און געוו. מיטגליד פון דער דייטשער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי. לינקע איז בעשולדיגט געוואָרען אין קאָמוניסטישער טעטיגקייט.

דאָס קרייז-געריכט האָט לינקען בעפרייט.

פאַבריקס-שרפה

(א) נעכטען איז אין דער רייסעריי פון קאַרל איינזערט, זשווירקי 19 פאָרגעקומען א שרפה. די פייערלעשער האָבען די שרפה איינגעלאָשען. די שאָדענס זענען נישט בעדייטענד.

גנבים גאונים פאַרן געריכט

מלכה יפות פון 6 יאָהר טורמע

(א) מיט עטליכע טעג צוריק האָבען מיר מיטגעטיילט, אז די פּראָפעסיאָנעלע גנב׳טע מלכה קאַלישער איז פערמשפּט געוואָרען אויף 6 יאָהר טורמע און דאַן איבערגעשיקט צו ווערען אין אַנשטאַלט פאַר פערברעכער, וואָס מ׳קען נישט אויסבעסערען אין קאָראַנאָוו.

נעכטען איז מלכה קאַלישער ווידער געשטאַנען פאַר׳ן געריכט, בעשולדיגט אין 8 גנבות, זי איז פערמשפּט געוואָרען אויף פרישע 9 חדשים טורמע.

* * *

נעכטען איז אויך געמשפּט געוואָרען דער גנב איזידאָר פּיליפּקאָווסקי, וועלכער איז שוין מעהרערע מאָל בעשולדיגט געוואָרען פאַר גנבות. אלס א גנב, וואָס מ׳קען שוין נישט אויסבעסערען איז פּיליפּקאָווסקי פערמשפּט געוואָרען אויף 6 יאָהר טורמע.

* * *

דער גנב סטאַניסלאַוו קאָרוויגסקי איז פערמשפּט געוואָרען נעכטען דורכ׳ן שטאָטישען געריכט אויף 2 יאָהר טורמע.

מכוח די פרויען-בעאמטינס אין דער קהלה

אין צוזאמענהאנג מיט׳ן פארשלאג פון פראפעסאר מינצבערג אויף דער לעצטער זיצונג פון דער קהלה פערוואלטונג וועגען פרויען-בעאמטינס אין דער קהלה, האט דער פראפעסאר אונז געגעבן פאלגענדע אויפקלערונג:

— די גאנצע מעשה איז אייגענטליך נישט בלויז א שטורם אין א גלעזל, נאר ממש אין א קליין קידוש-גלעזעלע וואסער. איך האב קיינמאל נישט געמאכט און מאך ווייטער נישט קיין חילוק צווישן בעאמטע, צי זיי זענען רעליגיעז, אדער נישט-רעליגיעז געשטימט. אויף די העכערע אמטען אין קהלה זיצען מענטשען, וועלכע זענען גאנץ ווייט פון דער אגודה און האבען אפילו ראדיקאלע אנשויאונגען, דאס שטערט אונז לגמרי נישט אין אונזער ארבייט. דער פארשלאג וועגען די פרויען בעאמטינס האט א גאנץ אנדערן אונטערשלאג. צווישען די פרויען, וואס ארבייטען אין דער קהלה געפונען זיך צוויי חתונה-געהאטע. איינע (א מאשינעסטין-ביורא-אליסטין) מיט א פענסיע פון 450 זל. א חודש און די צווייטע (א ביוראליסטין) מיט א פענסיע פון 400 זל. א חודש.

מען האט מיך שוין עטליכע מאל געמאכט אויפמערקזאם סיי פון רעכטס, סיי פון לינקס אויף דער דאזיגער זאך און אונטערגעשטראכען, אז פרויען, וואס די מענער זייערע ארבייטען, האבען גערויבט פארמעגענס, אדער פארדינען דאריפען בעפרייט ווערען פון די פאסטענס. אזוי ווערט טאקע געפירט אין מלוכהשע, קאמונאלע און עפענטליכע אינסטיטוציעס. איך האלט זיך אבער (ביי דאס מיינונג: קהלה איז פארט קהלה. איך וועל קיינעם נישט טון און נישט לאזען טון קיין עוולה כל-זמן כ׳וועל זיצען אויף דעם דאזיגען בענקעל. איך האב נישט דורכגעפירט לעצטענס קיין חקירה ודרישה, צי די פראגע פון ארבייט זעהט אויס ביי די מענער פון די דאזיגע בעאמטינס און אין איצטיגען מאמענט. איך ווייס בלויז, ווי זי דארף און ביי א צווייט צוריק. די פראגע פון קאנטראליערען די אלע נישט אקטועל איך גאר-אנטיר איך, אז, ווען עס וועט אפילו פעסטגעשטעלט ווערען, אז די פרויען זער נען גענוג גוט סיטואירט, וועט באך נישט איין וואר-סער אפפליסען, ביז מיר וועלען מאכען דערפון וועלכען עס איז געבעריך. קודם-כל וועלען מיר מוזען זיין ביי זיך פעסט און זיכער, אז דער דאזיגער פאמיליעס מאטעריעלע לאגע האט אין די ראמען פון דער קהלה-שכירות לכל הפחות זיך נישט פער מינערט אויף קיין האר.

כדי נישט צו שאפען אויף להבא אזעלכע אומ-געוואונשענע סיטואציעס, האב איך שוין ממילא געמוזט זיך פערנעמען מיט דער פראגע פון בעאמ-טינס-פריילינס. ביז צו דער חתונה ארבייטען זיי אומגעשטערט און שפעטער בעקומען זיי א בעדייר-טענדע פערגיטיגונג און דערצו בלויז אין דעם פאל, ווען דער מאן איז א בעל-פרנסה, כדי צו מאכען א וועג פאר אנדערע, וואס בייטיגען זיך אין פאסטענס. אין אלע אנדערע פאלען. וועט יעדע איינע פון זיי בלייבען אויפ׳ן פאסטען, ווייל די קהלה קען סוף כל סוף זיי נישט זאגען קיין דירה מיט וועמען זיי זאלען חתונה האבען. עס קען געמאלט זיין דאך, אז איינע וויל א לערער און זיין די פרנסה-געבערין, אדער א סטודענט, וואס גרייט זיך צו א פאך, אדער א גע-לערנטען וכדומה.

אט דאס איז געווען מיין שטאנדפונקט און אזוי וועל איך איהם אויך פארשטעלען אויף דער נאהענטסטער זיצונג.

וועגען עס האלט, אז ער איז אן אומגעריכטער, ביטע, זאל זאגען זיין מיינונג. איך בין גרייט אויפ-צונעמען דעריבער א דיסקוסיע.

זאל פילהארמאניע טעלעפ. 213-84

היינט, דאנערשטאג, ד. 21-טען מערץ, 8.30 אוונט

פידעל-רעציטאל

פון דער 15-יעה-ריגער פראנצויזין

GINETTE NEVEU

לאורעאטקע פון אינטערנאציאנאלען קאנקורס א. נ. פון ה. וויעניאווסקי אין ווארשא, בעשאנקען מיט׳ן ערשטען פריז פון ה׳ מלוכה-פרעזידענט, מיט דער העכסטער אויסצייכנונג פון דער פראנצויזישער רעגירונג און מיט א גאנצער רייה אנד. אויסצייכנונגען.

אקאמפאניאמענט: ARTUR BALSAM

בילעטען צום פרייז פון 1 זל. ביז 6 זל. צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

פייערליכקייט ביי די יודישע קאמבאטאנטען

צוליב דעם נאמענס-טאג פון מארשאל פילסודסקי

די פייערליכקייט האט זיך אנגעהויבען 8 פ״ה מיט׳ן ארויסמארש פון אייגענעם לאקאל אויף פ. א. וו. גאס 6 פון אנאפטיילונג מוגדי׳רטע קאמ-באטאנטען אונטער דער אנפיהרונג פון פערוואלטונגס מיטגליד וויקטאר בלומענפעלד אין דער אלטשטאד-טישער שוהל אריין ווי די קאמבאטאנטען האבען איבערגענומען די עהרען-וואך ביים אפריכטען די תפילה צוליב דעם נאמענסטאג פון מארשאל פילסודס-קי. אנוועזענדע זענען געווען פארשטעהער פון דער מאכט.

5 אוונט איז פארגעקומען אן אקאדעמיע אין אייגענעם לאקאל פון פערבאנד.

נאך דער אקאדעמיע איז פארגעקומען דער טרא-דיציאנעלער פורים-פעסט.

די סיטואציע אין דער זיידען-אינדוסטרי

(א) ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט הערשט אין דער זיידען-אינדוסטריע א קאנפליקט וועגען פערלענגערן דעם קאלעקטיווען אפמאך מיט די אר-בייטער, וועלכער ענדיגט זיך דעם 31 מערץ. די ערשטע קאנפערענצען האבען קיין רעזולטאט נישט געגעבען. די אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער זיידען אינדוסטריע האט בעשלאסען צו ערקלערען א שטרייק צוליב דעם אבער, וואס אויפ׳ן 27 מערץ איז בע-שטימט געווארען א נייע קאנפערענץ, איז דאס פראק-לאמירען דעם שטרייק דערווייל אפגעלעגט געווארען.

Dr. med. L. Berman

צעגעלניאנא 15. טעל. 149-07

ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג און סעקסועלע בעראטונג.

נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אווענד.

זונטאג פון 9—1 פארמיטאג.

פאר אונבעמיטעלטע—לעמשניצע-פרייזען!

הנחות אויף די רומענישע באהנען

פאר די רייזענדע קיין ארץ-ישראל

דער רומענישער קאנסולאט מאכט בעקאנט, אז אויף די רומענישע באהנען זענען געמאכט געווא-רען גרויסע הנחות פאר די רייזענדע קיין ארץ ישראל. אין שייכות דערמיט האט דאס רומענישע באהן-מיניסטעריום ארויסגעגעבען א ספעציעלע פערארד-נונג.

בלוטיגער גאסען-אנפאל

(א) אויף לימאנאווסקיעגא גאס איז בעפאלען געווארען דורך אונבעקאנטע כוליגאנעם מיט מע-סערס דער 39-יעהריגער וולאדיסלאוו סקוואראנסקי, וועלכער איז שווער פערוואונדעט געווארען דורך עט-ליכע טיפע מעסער-וואונדען.

די פאגאטאוויע האט דעם פערוואונדעטען אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל. פא-ליציי זוכט די אנפאלער.

קלאנג-קינא-טעאטער

Zachęta

זגערזשער 26

היינט און פאלגענדע טעג!

גרויסער דאפעלטער שלאגער-פראגראם

— I —

„איך בין נישט קיין מלאך"

אין די הויפט-ראלען:

Mae West i Gary Grand

— II —

פיקאנטע ערטישע קאמעדיע

„א נאכט פאר דיר"

אין די הויפט-ראלען:

Lida Baarowa

i Luba Hermannowa.

אנהייב 4 נ. מ. שבת און זונטאג 12 בייטאג

דער סכסוך צווישען די דאקטוירים מיט דער „אובעזפיעטשאלניע"

וועט ליקווידירט ווערען דורך אנ׳ארביטראזש-קאמיסיע

(א) ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, איז ענט-שטאנען א סכסוך צווישען די דאקטוירים מיט דער אובעזפיעטשאלניע. דער סכסוך וועט ערלעדיגט ווע-רען דורך אנ׳ארביטראזש. די אובעזפיעטשאלניע האט אין דער ארביטראזש-קאמיסיע דעלעגירט איה-רע פארשטעהער די דאקטוירים סלאנעצקי און דראט ווע.

קומענדיגע וואך וועט פארקומען א זיצונג פון דער ארביטראזש-קאמיסיע.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט בייטאכט דיזשורירען: ה. דאנצער (זגערזשער 57), וו. גראשקאווסקי (11 ליסטאפאד 15), א. גארפיין (פילסודסקיעגא 54), י. כאנדזשינ-סקי (פיעטריקאווער 165), ר. רעמבעלינסקי (אנד-זשעיא 28), א. שימאנסקי (פשענדזאלניאנא 75).

איבערגעפאהרען דורך א פוהר

(א) אויף לימאנאווסקיעגא גאס איז איבערגע-פאהרען געווארען דורך א פוהר די 53-יעהריגע חנה בעשטערמאן פון באטשנא 3 און איז פערוואונדעט געווארען אויפ׳ן גאנצען קערפער. די פאגאטאוויע האט ערטיילט הילף דער פערוואונדעטער. דער פוהר מאן אהרן זשעזאק איז צוגעצויגען געווארען צו פעראנטווארטליכקייט.

פלוצלונג געשטארבען

(א) אין ווארטע-זאל פון די אונטערשטעטישע טראמוואיען אין קאכאנובעק האט דער קאנדוק-טאר בעמערקט א ליגענדיגע פרוי אויף דער באנק.

ווען ער איז צוגעגאנגען צו איהר, האט ער בע-מערקט, אז די פרוי לעבט נישט מעהר. די סיבה פון טויט איז נישט פעסטגעשטעלט געווארען, דער טויי-טער קערפער איז אפגעפיהרט געווארען אין פראז-עקטאריום. צוליב דעם, וואס ביי דער פערשטאר-בענער פרוי האט מען נישט געפונען קיין שום דאק-קומענטען, האט די פאליציי אנגעהויבען אנ׳אויס-פארשונג צו דערגעהן ווער די פערשטארבענע איז.

ר. אליזראעל

דער בערזען-סוחר

שפאנענדער ראמאן פון יודישען לעבען

145

דער פראצעס האט זיך פארצויגען אויף עטליכע טעג און האט געהאלטען אין שפאנונג גאנץ לאנ-דאן. אומעטום וואו ס׳זענען זיך נאר צונויפגעקומען עטליכע מענשען האט מען גערעדט וועגען פראצעס און וועגען זיין אויסגאנג. אלע איז געווען קלאהר, הגם די הויפט-בעשולדיגטע דזשאן קיסטער און שולמית רובין האבען נישט געגעבען קיין שום אויפקלערונגען און ווייטערדיגע פרטים. ס׳איז גע-ווארען קלאר פאר אלע, אז שולמית רובין און דזשאן קיסטער זענען שולדיג און די צוויי סענסאציאנעלע מאדען און וואס ווייטער אלס ווייניגער איז גע-ווארען מענשען, וועלכע האבען נאך געהאט גע גלויבט אין זייער אונשולד, אלע האבען ערווארט דעם אורטייל פון געריכט, הגם ער איז געווען קלאר, ס׳איז געווען פאראויסצוזעהען, אז דא וועט פאלען א טויט-אורטייל פאר דער פרוי רובין און קיסטער, די איבריגע צוויי בעשולדיגטע, די פראפעסיאנעלע פערברעכער האבען נישט ארויסגערופען פאר קיינעם קיין שום אינטערעס, אזוי ווי זיי וואלטען איבע׳ם פראצעס בכלל נישט פיגורירט.

דזשאן קיסטער האט געהאט גענוג שכל און איז געווען גענוג בעהאווענט אין די ענינים פון געריכט, אז ער זאל נישט פערשטעהען, אז פאר׳ן געריכט איז נישט פערהאן קיין שום אויסוועג ווי איהם צו פער-משפטען צום טויט. ער האט זיך גע-שטעלט אין דער לאגע פון געריכט אזוי געטריבען אויסצוגעפינען וואו ס׳איז נאר מעגליך געווען מיל-דערנדע אומשטענדען פאר זיך, ער האט אבער בשום אופן נישט געפונען און דעריבער איז געווען קלאר, אז דער אורטייל איז א פעסטגעשטעלטער.

שולמית רובין האט נישט אזוי פיל פערשטאנען אין געריכטס-ווענען און אין די ענינים פון אויספאר-שונג — דאס האט אבער נישט געשטערט, אז זי זאל בעגרייפען, אז דער אויסגאנג פון פראצעס פאר איהר וועט זיין טויט-שטראף, ווען פאר איהר ערנסט האט זי זיך נישט געקענט אפילו פארשטעלען, אז צו דעם קען קומען, דאס האט זיך פאר איהר אויס-געוויזען אזוי אונגלויבליך ווייט — איז דאך אינצט נאך דעם ווי אלץ איז שוין געקומען אין דער עפענטליכקייט פאר איהר געווארען אזוי באמת ליך, ווי אנדערש וואלט גארנישט געקענט זיין.

— נעווערס טויט-שטראף מיט דער גאנצער פראצ-עדור וואס איז מיט דער דאזיגער שטראף פער-בונדען, האט זי זיך געמאכט, נאך פאר׳ן ארויס-טראגען דעם אורטייל האט זי שוין געזעהען פאר די אויגען דעם גאנצען סוף, איהר האט זיך פאר-געשטעלט:

דער געריכטס-פארזיצער לייענט אויס מיט אנ׳ ערנסטער און אבסעל ציטערדיגער שטים דעם אורטייל.

— שולמית רובין, 36 יאהר אלט ווערט פער-משפט צום טויט דורך הענגען. זי גיט בלויז א שטאר קען ציטער, אבער ווערט נישט אויפגערייסעלט, נישט מעהר ווי זי וואלט געוואוסט געהערט א ביטערען אמת, וועלכע מ׳וואלט גערן נישט געוואלט הערען. זי גיט זיך נאך נישט אפ קיין דין וחשבון וואס דאס איז אזוינס טויט-שטראף, פאר איבעראשונג האט זי אפילו נישט דייטליך דערהערט דעם אור-טייל אויף דזשאן קיסטער און די צוויי אנדערע, און איבעריגענס וואס איז דאס איהר פאר א אונטער-שייד פון זייער אורטייל וועגען איהר נישט לייב-גוטיגען און נישט שווערער ווערען, איינציגווייז הויבט זי אן צו קומען צו זיך און ווייסט שוין, אז טויט-שטראף הייסט נישט מעהר און נישט ווייניגער, דאס געגעבען איהר ווילען וועט זי מוזען שטארבען, מ׳וועט זי צווינגען דערצו, און זי הויבט זיך אן אליין לייכט צו מאכען דעם גאנצען ענין.

— און ווי לאנג און — טראכט זי זאך — ווער איך אליין האבען געוואלט שטארבען, ווען איך אליין האב זיך פערסמט, כדי מעהר נישט צו לע-בען, און ווי למשל, אין דער דין יוען איך ווער קראנק אויף עפעס א שווערער, שרעקליכער קראנק-הייט — זאלען מיר זאגען אויף א ראק — און געגעבען מייז וילען ביז איך געצוואונגען צו שטארבען דא איז דער ענין אפשר אביסעל אנדערש, אבער דער ציל סוף-כל-סוף איז דערזעלבער, איך דארף און מוז שטארבען אויף דעם, אדער אויף אנ׳אנדער אופן איז אלץ איינס.

און ווען מען פיהרט זי צוריק אין דער טורמע.

אמת — האט זי זיך פארגעשטעלט — טראכט זי שוין נישט מעהר וועגען דעם פאריואס מ׳האט זי פער-משפט צום טויט, זי טראכט נישט מעהר וועגען דעם, אז זי וועט יונגערהייט מוזען שטארבען, נאר וועגען דעם ווי אזוי זי וועט פערברענגען די לעצטע מינוטען פון איהר לעבען, אט דאס איז א שווער פראבלעם, וועלכען זי קען נאך נישט לעזען, זי וואלט עפעס געוואלט, אז די לעצטע שעה פון איהר יונגען לעבען זאלען זיין אנ׳אויסדרוק, אנ׳אפשפיגלונג פון די אלע ליידען, וועלכע זי האט מיטגעמאכט, זי האט געוואלט, אז זי זאל מיט דעם אופן ווי אזוי זי וועט אוועקמאכען די לעצטע שעהן געבען צו פערשטעהען די מאטיוון פון איהר פערברעכען, וועלכע זענען געווען אזוי גלייכגילטיג פאר׳ן פאליציי-אינספעק-טאר און פאר איהרע ערשטע אויספארשער. די לעצטע שעהן דארפען זיין דערשפיי אין פנים פאר דער וועלט, פאר די אלע, וועלכע האבען נישט גע-קענט גענוג און ריכטיג אפשאצען די מאטיוון פון איהר פערברעכען, פון דעם פאריואס זי האט גע-לאזט ערמארדען איהר מאן, וועלכען זי האט סוף-כל-סוף געליבט.

אזוי איהר האט זיך ווייטער פארגעשטעלט, אז זי קען גאר נישט צוטראכטען אזעלכעס וואס זי וואלט געוואלט אויפטון אין פערלויף פון די עטליכע צעהנדליגע שעה, וועלכע זענען איהר פערבליבען צום לעבען, דאס וואס איהר איז אייגעפאלען, צו דעם וואלט מען געדארפט יאהרען אדער אפשר צעהנדליגער יאהרען, אבער דא איז דאך נישט פער-האן קיין צייט, דא האבען דאך מענשען געגעבען אפ-געפאסט די צייט ווען זי דארף שטארבען, גענוי די שעה און די מינוט, אזוי ווייל דאס געזעץ, אז מ׳זאל חלילה נישט פערשפעטיגען אויף קיין איין סעקונ-דע און דעריבער האט זי זיך אליין געמוזט צו-פאסען צו דער דאזיגער צייט.

וועגען דעם אלעם האט שולמית געטראכט, נישט צוקוקענדיג זיך מעהר צו דעם וואס קומט פאר אין געריכט, נישט צוהערענדיג זיך מעהר וואס עס זאגען די עדות, דער בעשולדיגער און אפילו די אדוואקאטען, וועלכע זענען געשטאנען נע-בען איהר און האבען געטרובט פאר׳ן געריכט צו געבען ערקלערונגען, וועלכע האבען געדארפט לייכ-טער מאכען איהר גורל, אבער די ארגומענטען פון די אדוואקאטען זענען געווען אזוי נישט ערנסט און נישט וואגיג, זיי האבען אזוי נישט געהאט קיין בעד-דייטונג, אז זי אליין האט זיך געמוזט אויסלאכען פון דער נאאיווקייט אדער אפשר ציניזם פון די אדוואקאטען, זי האט באר ווי דורך א נעפעל געזעהן, אז עדות קומען צו רעכטער-טיש, זאגען עפעס און געהען אוועק, די פאטאקאלאנטען שרייבען און שרייבען און דאס אויפצושרייבענע בעשטעהט שוין פון א גרויס דיק בוך, צוליב וואס שרייבען און נאך וואס וועלען זיי דאס בעהאלטען, די מענשען, וועל-כע וועלען פער-משפט ווערען וועלען נאך דאס מעהר נישט דארפען.

(פארטזעצונג קומט)

שוין איינמאָל נחת פון קינדער!

איינמאָל האָט זיך איבער די לאָדזער גאַסען גע־צויגען אַ לויה. נאָך דער עגלה זענען נאָכגעגאַנגען נישט מעהר ווי 3 געאַרעמטע פאַרלעך וועלכע האָבען צוגעשמידט צו זיך די אויפמערקזאַמקייט פון אַלע פערבייגעהער.

הארט ביי דער עגלה איז געגאַנגען אַ יודיש־אויסזעהענדער יונגערמאַן מיט אַ קריסטליכער פרוי. די פרויען פון די איבריגע צוויי פאַרלעך האָבען גע־האַט יודישע פנים'ער. זיי זענען אָבער געהאַלטען געוואָרען דורך די קריסטליכע מענער.

די שפאַנונג האָט לאַנג נישט געדויערט. צווישען די פערבייגעהער האָבען זיך באַלד געפינען אַזעלכע וועלכע האָבען גראַד געקאַנט אויפקלערען, וועמענס לויה ס'קומט פאָר און ווער ס'זענען די מלוים.

ס'האָט זיך נעמליך ארויסגעוויזען, אַז געשטאָרבען איז אַ געוויסער מ. ג., אַ געוועזענער סוחר פון פּאַמאַרסקאַ גאַס. דער פערשטאָרבענער איז געווען אַ גאַנץ יודישליכער יוד און אַ שעהנער בעל־הבית, ער האָט אָבער נישט געהאַט קיין נחת פון די קינ־דער.

געהאַט האָט ער צוויי טעכטער און איין זוהן. אַלע קינדער זענען געווען שעהן און געבילדעט. זיי האָבען אָבער אָנגעהויבען אַראָפּצוגעהן פון גלייכען וועג.

די עלטסטע טאָכטער סאַלע

איז אריינגעפאַלען אין אַ געזעלשאַפט פון לעב־יונ־גען. זי האָט גענומען פירען אַ הפקר־לעבען. דער פּאָטער האָט מיט אַלע מעגליכע מיטלען געפּרובט זי אָפּ־צוהאַלטען פון אויסגעלאַסענקייט. סאַלע איז אָבער געוואָרען וואָס אַמאָל מעהר פערדאָרבען, דער פאַ־טער האָט זי ענדליך פערטריבען פון הויז.

סאַלע האָט שוין דאַן אָהן שטערונג זיך געלאָזט אין אָפּגרונט פון שאַנד, זי איז אויף אַזוי טיף גע־זונקען, אַז זי איז געוואָרען אַ פּשוט'ע גאַסען־פרוי. דאָ האָט זי זיך איינמאָל בעקענט מיט אַ הויכען בע־אַמטען אַ משומד. ער האָט זי גענומען צוערשט אַלס איינפּאַכע דינסט, שפּעטער איז זי געוואָרען זיין קאָ־כאַנקע צום סוף האָט זי זיך אָפּגעשמד'ט און ער האָט מיט איהר חתונה געהאַט.

דאָס פאָר־פאָלק וואוינט היינט אין וואַרשע. ער האָט גאָר הויך אַוואַנסירט און זי, סאַלע שפּילט אָנ־אָנגעזעהענע ראָל אין דער געזעלשאַפט.

די יונגסטע טאָכטער פּעלע

האָט זיך פערליבט אין זוהן פון זייער הויז־וועכטער, נישט געקוקט אויף די סקאַנדאַלען פון פּאָטער, האָט זי זיך אויך גע'שמד'ט און מיט איהם חתונה גע־האַט.

דאָס פאָר־פאָלק וואוינט אין אַ פּאַציאַטעקע אין גייער'ס ראַיאָן, ער איז אַ ציגעל־טרעגער. דאָס גאַנ־צע פערדינסט פערשיפורט ער. זי די זשירובע, בע־קומט 15 מאָל אַ טאָג צוקיילט און צופיילט און מוז געהן פּאַדלאָגעס שארען, בכדי צו פערדינען אַ גוּל־דען אויף ברויט פאַר זיך און פאַר די צוויי שוין געבוירענע קינדער.

דער בן־יחיד מיעטעק

האָט זיך פערליבט אין זייער שיפחה, אַ מיאוס'ע פּראָסטע אַלטע דאָרפס־שיקסע. דאָס פּאָרל האָט צו־ערשט געלעבט נאַ וויאַרע, געוואוינט האָבען זיי אַלס סובלאָקאַטאָרען און איינגעדינגען אין אַ ווינקעל ביי אַנ'אָרימען גוי אין עק שטאָט.

כל זמן דער בחור האָט געאַרבייט אויף אַ פּאָס־טען און אהמגעבראַכט פרנסה, איז געווען שלום־בית. ער האָט אָבער פערלוירען די אַרבייט און דער־צו האָט די שיקסע אָנגעהויבען צו שוואַנגערן. זי איז דאַן צוגעשטאַנען צום קאָבאַנעק, אַז ער זאָל זיך שמד'ען און מיט איהר געזעצליך חתונה האָבען.

מיעטעק'ס פּאָטער, דערוויסענדיג זיך צו וואָס די שיקסע צילט, האָט גענומען מיעטעק'ן איבערצייגען, צוגעזאָגט ממש איהם גליקליך צו מאַכען, ס'האָט אָבער גאָרנישט געהאָלפען. ער האָט זיך אָפּגעשמד'ט און מיט דער שיקסע חתונה געהאַט.

— — — — — — — — — — — —

די מעשים פון די יורשים האָבען דעם פּאָטער דערשלאָגען, ער האָט זיך אינגאַנצען דערוויטערט פון דער משפחה פון מענשען, געלעבט אַנ'עלענדער און אַנ'עלענדער געשטאָרבען.

פון פערמיטלער־פעראיין

אין איינענעם לאָקאַל (פּעטריקאָווער 64) איז אונטער'ן פאָרזיץ פון ה' משה הערמאַן פאָרגעקומען די יעהרליכע מיטגלידער - פערזאַמלונג.

נאָך דעם קאַסע־ און טעטיגקייטס־בעריכט, איז בעהאַנדעלט געוואָרען די קריטישע לאַגע פון די פער־מיטלער, ווי די פּאַטענטען־פראַגע א. אנד.

אין דער נייער פערוואַלטונג זענען אריין די ה"ה: מ. הערמאַן — פרעזעס, מ. ח. גרייעווער און י. ראַפּפּאָרט — וויצע־פּרעזעסען, קו־ונקי — סעק־רעטאָר, קאַנטראָוויטש — קאַסיר, ר. שעלאָווסקי, סערעברינסקי, פ. מאַנדעלבוים, ס. וויזשינסקי און ביעלאַיעוו.

אין דער רעוו. קאָמיסיע: מילדערמאַן, סלוצקי און בראָווערמאַן.

גרויסע געסט אין „ראַזמאַיטאָשטשי“

פון פרייטאָג הויבען אָן זייערע גאַסטשפּילען אין „ראַזמאַיטאָשטשי“ די בעריהמטע אַרטיסטען ווערא קאַניעווסקאַ און פּאַוועל ברייטמאַן, וועלכע וועלען אויפטרעטען אין זייער אָפּערעטען־שלאַגער „די שפּיטע“.

צוזאַמען מיט די גאַסטשפּילען שפּילט מיט דער גאַנצער אַנסאַמבל פון „ראַזמאַיטאָשטשי“־טע־אַטער.

כאָר פון קובאַנער קאַזאַקען אין „פילהאַרמאָניע“

ווי מען טיילט אונז מיט פון דער פילהאַרמאָניע האָט די דירעקציע איינגעלאַדען אויף צוויי קאָנצער־טען דעם בעקאַנטען כאָר פון די קובאַנער קאַזאַקען. דער כאָר איז דעם ברייטען עולם בעקאַנט פון זיינע אויפטריטען אין פּוילישען ראַדיאָ.

די קאָנצערטען וועלען פאָרקומען דעם היינטי־גען פרייטאָג און שבת.

היינטיגער קאָנצערט פון די ערשטע לאַורעאַטקע אין „פילהאַרמאָניע“

היינט 8.30 אָוונד קומט פאָר אין פילהאַר־מאָניע דער קאָנצערט פון די ערשטע לאַורעאַטקע פון פידעל־קאָנצערט, וואָס האָט זיך שבת געענדיגט אין וואַרשע זשאַנעט נעווע.

די לאַור־עאַטקע איז אַ פראַנצויזין וועלכע איז בסך הכל אַלט 15 יאָהר, זי האָט בעקומען דעם ער־שטען פּרייז פון פּוילישען מלוכה־פּרעזידענט 5,000 זל., און דעם פּרייז פון דער פראַנצויזישער רעגירונג 10,000 פראַנק און פיל אַנדערע פּרייזען.

דאָס פיילין זשינעט האָט פון איהר קינדהייט אָן אַרויסגעוויזען אַ גרויסען טאַלענט. איהר מוטער אויך אַ פידעל־קינסטלערין האָט איהר געגעבען די ערשטע לעהרע, דערנאָך לערנט זי אין פּאַריזער קאָנסערוואַטאָריום, ווי זי בעקומט דעם ערשטען פּרייז, פון דאָמאָלסט אָן פאָהרט זי אַרום אויף קאָנצערטען און בעזוכט: פראַנקרייך, האָלאַנד, בעלגיען, שווייצאַריען, דייטשלאַנד און איטאַליען, און איבעראַל מיט אַ געוואַלדיגען ערפאָלג. פּאַראַיאָהרען בעקומט זי דעם ערשטען פּרייז אין וויען.

ס'אין דער פערשטענדליך וואָס בעריהמטע היינטיגער קאָנצערט פון פּרל. זשאַנעט האָט אַרויסגערופען אַזאַ גרויסען אינטערעס ביי די לאָדזער מוזיק־מעלאָמאַנען. אַקאָמפּאַנירען וועט הער אַרטור באַלזאַם, וועלכער האָט בעקומען דעם ערשטען פּרייז אין בערלין.

אין פּראָגראַם וועט די לאַורעאַטקע אויספיהרען די שאַפונגען פון בעטהאָווען, באַך, בראַהמס, וויעני־יאַווסקי, ראַוועל א. אַנד.

דער איינקונפט פון קאָנצערט איז בעשטימט אויף אַ הויך־שולע פאַר מוזיק אויפ'ן נאָמען פון שאָפּען אין וואַרשע.

ציהונג פון 32 מלוכה־לאָטעריע

צווייטע קלאַס 1־טער טאָג

I-sze CIĄGNIENIE

20,000 zł — 111049
10,000 zł. — 28527 78815 144260
5.000 zł. — 111062
1,000 zł. — 9844 22532 41752 115283 124336 179442
500 zł. — 26167 36235 91115 135479
400 zł. — 6525 36860 46849 75388 — 75634 81753 132220 139734 180778
250 zł. — 2907 6631 7273 15230 30138 35896 35949 59179 65802 67841 83266 89871 96896 123877 125429 131906 150599 160694 160023 180954 183234
200 zł. — 9368 15454 33173 36851 45196 49394 56013 63453 65025 70821 82268 84995 87042 91526 90726 95274 109750 112855 123977 126786 135333 139029 146847 149372 147960 158417 156123 155646 166879 172525 178267

STAWKI.

Cyfry przy których widnieje litera s — oznaczają wygrane po 150 zł., pozostałe wygrane po 50 zł.

7s 252s 371 454s 79s 90s 713s 1324 66 500 509s 39s 52 633 713s 877s 211s 213 39ś 424s 668 3060 1 332 75 447 564 604 963 4108s 202ś 455 634 766 907 5012 384s 509 635 828 73 6075 77 150 250s 342 942 7087 124s 445 72 89 334 890s 8003s 1 060 299 654s 874s 9074 178 421 71s 769ś 70 906s.

10106 38 560s 96 779 94 11167ś 580ś 766 922s 12194 668 76s 13195 97 500 660 824 14250 303 540 669s 992 15014s 79 163ś 68s 214 751 804 7s 16240 418ś 727 29 40 809 17056 117s 541 633 747ś 86 843s 18063s 151s 209ś 302 24 31 657s 766 822s 19144s 420 99 572.

20083ś 104 25ś 64 546s 21340s 634 930 22110 386 542 97 675 704 23043s 249ś 443 593 671 945 24122 954 25014 217s 78 359 663ś 25069 179s 416s 74 565ś 658ś 835 933 27060s 44 19ś 22 896s 914 78s 28204 441s 643s 761ś 838 29314s 29s 560 820ś 50ś 80s.

30038 124s 58 328 39 31006s 15 126 94 95 507 820s 32036 599 687 33101s 40 238 49 67s 383s 536 697 907 34064s 87 367 509 671s 759 72s 98 35032 460 986 36057s 124 61s 571 732s 37275 80 6 448 556 83 616s 724 801 3s 38131 420 613 78s 39110s 618 925s 62.

40209 63 313 78s 460s 718 41077 404 16 665 97 774 42156 94 217 41 327s 88 419 70 584s 719s 72 43017s 40 51s 445s 505 607 10 954s 44157 63s 326 656 720 45192 310 653 820s 48s 46057ś 315 517s 47398s 474 514 629s 753 805 924s 48000 07 59s 495 736 49174 269 371 570 816.

50116 306 556 907 18s 51360 425s 59 819 52132s 36ś 435 655s 66 814 53246 56 8s 815s 54245 323 99 450 698 793s 871 55095s 185 231s 352 9 81 770 56160s 355s 565 601 74 887s 57141 52s 365s 90 697 746 963 58186 235s 336s 465s 539 59090 237.

60000 47s 82s 228 315 461s 97 671 85s 814 61075ś 434 614 726s 57 71 916s 62145s 78 215s 754 893s 974ś 88ś 63123 39 248 669 416 80s 779s 884 920 64 64039s 65029 53s 124 326 484 724s 803 66007 113 34 580s 600 900s 67056 82 335 482s 76s 986s

68002 238 77 93 369 673 803s 69180 474s 508s 70ś 834 956.

70024s 39 608s 848 71115 287 997 72112 271 400 520s 709 73479 80 560s 708 29 74058 164s 243s 428 508s 605 72120 253 406 24s 891s 76182 546s 845 900s 959s 77059 346s 80 525 81s 857 78033 230s 618s 46 708s 872s 79241ś 44 346 805s 16ś 42.

80009s 156 382 698s 999 81082 173 477 630 73 722 43s 915 82140 244s 62ś 83134 37 283 422 502 23s 661 833 84044 223 308 45 452 757 948s 78s 85444 58 70s 554 67 631 86037s 150 84ś 361 400 515 301s 87019 219 430 585s 88236 54s 477 95ś 506ś 828 89044 255ś 318 33s 59 483 577s 674 950s.

90000 401 4 18 39 649s 56 729s 91082 173 205s 487 782s 851 8 92116 281 529s 67 70 665s 774 927s 70 93311ś 606s 18 91 994 94017s 216 70 405 721 855 919 95252 327 96104 38 238s 74 96 602 44 43s 776s 926 97164s 483 98046ś 93 190s 403s 566 681s 99156 250 513.

100082s 297 792 101062 8s 114 102145s 416 98s 697 764 938 104271 341 450 580s 621s 763 91 823 104118 68s 417 52 556 777 921 96 105155 64 72 452 82 603 80 106239 377 585 735 820 107131 66s 516 738 108012 242 394 408 638 83s 721s 63 76s 953 92s 109011s 53 274s 616s 741 875 919 110012 570 111604 19s 766s 112251 353 773s 725 977s 113269 93 552s 58 114148 371 466 530s 657 90 73 945 115262s 396 636 72s 822s 58s 116405 534 626 82 858 117300 419 932s 118272 304 87 463 93 715 119059s 80ś 98s 140 207s 311s 17 409 97 566s 650s

120232 435 121217s 27s 383 402s 87 543 83 672s 859s 88s 122092 171 281 353s 429s 655s 825 979ś 123377s 79 91 426 511s 22 812 124602 80 722 885 905s 45s 125099 124 50 251s 79 334 740 968 126030s 125 40 72 482s 89s 127159s 283 405 529 774s 128139s 57 76s 207 409s 16 44s 569ś 74 622 69s 826s 977 129029 75 269 520s 68.

130008s 473 518 32 61s 739s 960 131109 256s 751 856 85 914 132017s 26 108 287s 305s 490s 706 133030s 59 344 413 556 752 45s 46s 847s 55s 134281 395s 530 606s 739 808 971s 135081 173 222 343 75 571 694s 722 820s 136160s 342 420s 577 97 867 91

137069 141 62 246 678s 806 951 138270 317s 61 620 701 56s 841 910 139075 585 815s 23 963s.

140135 220 637s 141690s 798s 871s 907s 142384s 517 625 801s 143282 360s 534 880s 95s 144011 49 131s 394s 623 42 734 145286s 314 695 762s 82 889 945 146071s 113 90 410 547 71s 741 801 43 88s 998s 147225s 309 18s 434 86 665 773s 980 148234 331 47 657 827 149065 112 285 509s 15 781 861 70

150155 236 82 353 533 703 94 51041 455s 614 735 888 964 69s 77 152046 339 63s 926 152062s 764s 817 929 154583s 90 624 933 155128 318 55s 406s 540s 871 949s 156098 60 385 467 858s 157059 286 360s 85 521 607 17s 864 963s — 158095 340s 701 54s 853 929 44s 50s 74 159180s 321 879

160061 381 93 601 719 665 56 975 161003s 56 119 20 425 567 610 83 962 162030 422 643 79 163370 934 43 80 164005 111 464s 607 52 947 165671 732 79s 166010s 330 578s 744 64 868s 86 416s 167070 227 733 812s 168019 113s 74 96 285 812 66 169157 209 915

17062s 84 126 420 60s 515 633 804 983 171228 411 35 573 901s 172034 102 378s 721s 957 173205 628 975 174063 366 765s 843 91s 944 58 175057 222 367 400 s 23 31 691 906s 45 53 931 79s 99

176187 258s 342 479s 89 542 884 919s 88 177070s 500 781 178168 505 979 — 170029 350s 489 526 614 84 849

180239s 319 90s 966 181013 137s 53 63 260 540s 782 887 182031 41 304 704 183305 795s 184305 587 695 747 87 969

II-gie CIĄGNIENIE

10,000 zł. — 57305
5000 zł. — 103006
2000 zł. — 69416 143519 161490 184333
1000 zł. — 41933 50346 57735 133913 18194 114932 59390 154264
500 zł. — 39687 46641 60078 66140 11989 116767
400 zł. — 27138 35078 44288 77723 84079 131234 148031 151248 163841 — 171728
250 zł — 1779 649 10070 11621 17464 28841 65636 67749 77899 85902 95678 117185 117196 132881 147786 163785 173289 180350 184850
200 zł. — 1782 3606 17464 17508 21845 32721 34054 35165 36662 39639 53043 54187 59831 64102 64794 61593 68146 71051 77849 87606 86289 89809 82862 93124 104733 116460 116529 123185 — 132268 137383 1401666 141887 147786 153598 166090 169487 171578

STAWKI

Cyfry przy których widnieje litera „S" oznaczają wygrane po 150 zł. pozostałe wygrane po — po 50 złotych.

315s 83s 502s 33 1337s 654s 743 810 63 727 2637 758 73s 7s 888s 918s 41 3154 55 381 606 35 973 75 4160s 788 823 5158 82 556 777 836 894 3618 85 472s 522s 653 714s 966 7009 45 317 496 642 676 84 97 566 810s 9131s 43 250 55 856

10077 223 365 78s 79 342 46s 11178 257 767 71s 12132 226 412 638 843 949 13160 66 482s 530 669s 1453s 66 550s 58 856 970s 15051s 150 276 353 844 927 16095s 297 373 7s 600 03 17089s 225 339 728 58 805 910 60 18095 937 509 18 — 848 86 19064s 129s 208 373 452 694 941s

20124 45s 981 21032s 76s 546 957 22069248 316 51 404 524s 25s 856 939 72 23088 132 210s 379s 675 934 61 24101 — 526s 25131s 625s 907 946 75s 26232 437 55s 557 689 981 27525s 795 863s 987s 28085s 335 96 658 29361s 674

30026s 152 403 531s 754 810 93s 31164 660 744 900 32169 230 320 806 62 999 3346 75 534 860 955s 96 34203s 422 61 64 680 910s 19s 35192s 372s 414 923 27 926s 33 37s 36191 205 384 480 95s 713s 846s 58 37156 205 328 66 506 897 38128 39025 213 36 366s 442 88 882 97

40518s 70s 673 98 41017 405 30s 684 904 67 42046 697 925 47 96 43138 54 256 442 590s 635 91 785s 892 44038 385 540s 703 841 334 45243 414 89s 627 84 885 900 46483s 749s 864s 47255 507 660s 14867 320s 41s 601 834 98 939s 49060s 220s 40s 507 895 915

50059 221 90s 612 51374 885 88s 90 900 71s 52151s 741 77 812 24s 53320 495 630s 777s 825 84s 905 54205 338 — 495 597 745 986 55022s 25s 108 57s 212 96s 494 812 903 56041s 76 90 145 240s 57329 626s 40s 824 969s 58253 311 48 481s 91 643 61s 762 84 59 271 545 669

66045 334s 89 407s 632 857 80 84s 61925 40 958 701 95s 62025s 34 158 212 20s 357 63010s 70 274 479 88s 563s 778 63211 379s 434 80 515 68s 969 65327s 65 532 798s 849 66369 544 62 719 879 980 67111 54s 78 201 42 307 68 68047 195s 226 95 97 418s 88s 587 806 72 945s 69280s 342 456s 571 637 712 32

70045 112 13s 17 234 518s 697 885s 71190 297s 375 72051s 353 73242 464 84 840 949 74188 285 313 99s 471 90s — 872 915 75572 603 853 953s 76055 551 65 827 957 77140 98 930 78036 114 206s 472s 594 603 54s 735 914 79056s 282 364 606 49 53 989s 0

80060s 248 557 611s 60s 79 726 81030 197 497 691 887 973 82167 485 746 814 83217 58 424 37s 70 s 614 704 945 84122 357s 820 85057s 282s 581 622 86039s — 165 874 87516 710s 88126s 85 343s 544 666s 71 99 768s 923 89228 310 418s 95 512 615 42 728 895s

90007 97 200s 713 951 91470 94 673 787 876 994 92309 89s 401 82s 629 52 93444 512 50 69s 600 87 98 752 975 — 94583 632 761 803 52 95978 96015 102 84s 194 471 689 97746 809 913 23s 98055 391s 420 25 67 94 649s 99037 43 51s 86 322 28 428 761s 817

100237 38s 587 607 61s 879 101076 467s 587 740 920 102141s 172s 898 103290 359s 526s 96 67 5104 023s 107 260 81s 427 552 79 105392s — 596 679 8414 106056 120 29 258s 84 422s 38s 850s 107055s 78 98s 154 270 691 802s 108152 108s 12 230s 501 724 56s 810 87 109364s 4497 833 40

110272 535 668s 723 26 97 825 36 948 111278 380s 499 605 26 841s 56s 987 112632 908 37s — 113039s 354 71 412 61 88s 569s 114404s 574 81s 115078 302s 451 534s 61 685 877 116007 138s 64 209 488 99 711 849 960s 84 117091s 495s 717 118230s 347 94s 548s 647 749 848s 928 119304 21s 45 53

120007 61s 328s 87 448 751s 121325 611s 781s 122055s 181 314s 19 123661s 875 124020s 242 — 356s 556s 125019 55s 323 75 438 676 807 126505 63s 634 799 819s 902 15 54 127157 211 345 432 927s 125086s 111 24s 356 416 41 753 810 27 80 129552s 71s 72s

130197 482s 672 131080s 82s 749 52 71 934 132004 573 13314 48 2s 381s 654s 878 134175 408s 683s 750s 901 88s 135090 334 558 618s 945s 49 136013 41s 823 985 137064 209 892 943 138052s 91s 159 72 93 265s 301s 490 807s 139046s 168s 421 29 805

140068 92 344s 70 501s 610 72 790 141030s 91s 309 67s 616 853s 960 88 142030s 338s 637 827 50 984 4143113 270s 34 455s 80s 626 707 93 95 144269 345 4419s 720 832 921s 73s 145148s 240s 48 633 979 146200 409s 602 70s 984s 147293 305s 480s 552 941 941 148021 151 450 518 648 149037s 204 491s 652 79 742 838 94s 98 903s 90s

150013s 25s 134s 39 45 227 661 740s 79 840 62 89 151123s 32 312 577s 152272s 83 479s 722s 72s 969s 153004 106s 99 437s 55 585s 642s 154190s 378 423s 83 50 896s 155214 483 92s 54 796 156036 78 17 40s 83 303 403 45 617 770 864 157114 212 332s 495 555s 158096 247s 69 354s 159237s 370 74s 447 87 93 748s

160063 108s 24s 66s 305s 427 597 750 874s 161061 343 94s 645 926 162314 25 641 866 163047 69 92s 269s 401 502 54 730s 78s 883s 164339s 624 727 166003 166 244s 445 576 166095 214 533s 775 942 50s 54 167037 390 559 168112s 86s 490s 564 66 710 997 169238 9 0323s 447 594s 806 939

170057s 248s 88s 368 703s 89s 971s 91 171052 249 426s 520 65s 627s 50 798s 813 172018s 295s 531 173130s 236 301 558 976s 174144 257 431 82 532 670s 175018s 180 225 673 762 803 11s 91s — 908s 89 176000s 464 649s 712s 996 177213 14 70 427 703 30 178029 716s 179108 589s 626s 72

180156 404 96 662 841s 181001s 17s 159 656 807s 183125 43s 441 539 63 752 55 56s 815 52 990s 184338 455 510 17s 616 744

קראנג-קינא
CAPITOL
זאוואדזקא 16

היינט פייערליכע פרעמיערע! היינט פרעזענטירען מיר דאס פרעכטיגע מייסטערווערק רעזשי Garinne Callone מיט'ן אנטייל פון MARTA EGGERTH
אין פילם א. נ.
פאר דיר זינג איך JAN KIEPURA
מוזיק פון Robert Stoltz אין דער הויפטראלע דער קעניג פון די טענארע
וועלכער וועט זינגען אלערליי לידער און אריעס פון דער אפערע „TOSCA"
אויסער'ן פראגראם: קלאנג-צוגאבע פון .P.A.T און לאנד-אקטואליטעטען.
אנהויב פון די סעאנסען טעגליך 4.30 נאכמ. שבת און זונטאג 12.30 בייטאג.

לאדזער יודישער לאסאמארעז און קובלאסאמארעז-פעראיין
געפינט זיך
אויף פיעטריקאווער 31, וו. 22.
דער סעקרעטאריאט איז טעטיג טעגליך פון 6 ביז 9 אווענד. ס'ווערען געשריבען ביטעס, ערטיילט עצות, אויסגעגלייכט סכסוכים און געפיהרט פל'ערליי דירות- און עקסמיסיע-פראצעסען.

צו די ה"ה גנבים
איך, שילדהויז פון טשענסטאכאוו בין געקומען קיין לאדז, כדי צו ערלעדיגען די זאך. צו פערשטענדיגען זיך היינט, דאנערשטאג, ד. 21-טען מערץ, 11 א זייגער פריה טעלעפאניש 128-57. דיסקרעציע געזיכערט. 6831

קליינע
אנאנסעז
1 זלאטי
אנאנס ביז 15 העררער

פרייע פאסטענס
עס ווערט געזוכט א שטריקער מיט א 7-ער מאשין. אפערטען אונטער „ל." אין אדמיניסטראציע. 6833

קוואליפיצירטע טריקא-נייהערין פון באלד געזוכט, בעפארצוגט נייהערין אויף א צוויינאדל-מאשין. ליבערמאן. 11. ליסטאפאדא 6. 6836

ראסאלעז
אנ'ענצעלנע שטוב און א שטוב מיט א קיך פון זאפארט צו פערמיטען, אויך א לאנג-איינגעפיהרט געוועלב פון א קצב. צו ערפאהרען ביים וועכטער 11. ליסטאפאדא 43. 6837

אנ'ארט צו שלאפען פאר צוויי יונגעלייט אין א בעזונדער צימער. פילסודסקיעגא 54, רעכטע אפיצינע, 1-טער איינגאנג, 2. שטאק, וו. 91.

פערשידענעס
געהענדיג פיעטריקאווער, צעגעלניאנא, ווסכאדניא, פאמארסקא, האב איך פערלוירען א גרין ביכעלע, וואס פאר קיינעם איז עס גארנישט ווערט, אלזא בעט איך אבצוברענגען געגען בעלוינונג צו יעקב אייזענבוים, לימאנאווסקיעגא 11, וואוינונג 21. 6822

Okazyjnie sprzedam prawie nową sypialnię politurowaną z koryjskiej brzozy. Piłsudskiego 76 m. 14. Oglądać 2-5. Pośrednicy wykluczeni. 6831

Zaginiono kwit kaucyjny z Elektrowni Łódzkiej na zł. 10.— na imię Rotlewi Majer, Nowomiejska 27. 6835

Zaginiony został weksel na Zł. 200.– wyst. S. Frenkiel na zlec. Gertler, pł. 15/6–35. Weksel powyższy unieważniam. Zwrócić Ogrodowa 9 do Gertlera. 6831

Maszyny do pisania i liczenia (kupno i sprzedaż), przybory i wykonywanie reperacyj solidnie i tanio. Adolf Goldberg, Piotrkowska 91, tel. 137-54. 489

פאר שעכטעל-מאכער, ליניערער, בוכבינדער און דרוקערייען!
רעפעראטורען פון מעסערלעך פערשידענע מאשינען - טיילען און שווייסונגען
פיהרט אויס ביליג
J. REDERŁódź,
11/13 קאנסטאנטינער 11/13
(רוג זאכאדניא)

כעמיש-באקטעריאלאגישער באראטאריום
מ. שאץ, לאדז,
יעטריקאווער 37.

Dr.
Wajnberg
ספעצ. פאר לונגען, הארץ- און סכלעראז-קראנקהה.
גאוינט יעצט פיעטריקאווער 145
טעל. 126-02.
עמט אן פון 9–10 פריה, 3–5, 8–9 אוו.

אויערן, נאז און האלז קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z.Rakowski
פיעטריקאווער 67, טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועאפעראציע א. ז. וו.) ווי אויך אמבולאטארישע פון 9–2 און פון 4–8 אוונט.

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר נירען, בלאז און אורין-קראנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעהמט אן פון 2–3 און פון 6–8 אוו.

ד"ר העללער
ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8–11 און פון 4–8 אוונט
זונטאג פון 11–2 מיטאג.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזן!

Dr.
S. Kantor
ספעציאליסט פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען (סיפילי און טריפער), היילט מענער-שוואכע
פיעטריקאווער 90 טעל. 912-45
נעמט אן פון 8–2 נאכמ. און פון 4–9 אוו., זונטאג און יום-טוב פון 8–2 נאכמ
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזן

Dr.
J·Neuman
כירורג
(וועלכער ארדינירט אין שפיטאל אויף דרעוונאווסקא).
נעמט אן אין דערהיים פון 6–8 אוועגד
זאכאדניא 57, טעל. 128-95

פריוואט-קליניק
פון האלז-, נאז- און אויערן-קראנקהייטען
86
Piotrkowska 55
Telefon 174-74
Dr. Dr. A. WOŁYŃSKI, J. IMICH

צוליב'ן קריזיס!
ביליג און גוט! ● רעעל און פינקטליך!
די בעוואוסטע יודישע כעמישע וועשעריי און פארבעריי
● „עריקא" ●
מליגארסקא 2, (ביים רוג בושעזשינער)
וואשט כעמיש, פארבט און פוצט אהן שעדליכע מיטלען צו קאנט וועניג-רייזען
אלערליי דאמען- און מענער-גארדעראבען, אנצוגען, קליידער, מאנטלען, פוטער, ציהט גארדינען אויף רעהמען, פאסאנירט קאפעלושען ווי אויך שטייפע און ווייכע וועש.
ביליגער ווי איבעראל: פון 4 זל. אנ'אנצוג, פון 1,50 זל. א קלייד, פון 75 גר. א סוועטער, פון 1.75 פאסאנירען א קאפעלוש, 50 גר. אנ'אויבער העמד, 15 גר. א קראגען.

לעטשניצע
פאר וועגעריש קראנקע
פון דאקטוירים ספעציאליסטע
לאדז, זאוואדזקא 1
טעל. 122-73
טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד.
וועגעריש-קראנקע, מענערשוואכע און הויט-קראנקהייטען
אנאליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס-סטאציע
איז טעטיג א גאנצען מעת לעת
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל
א בעראטונג 3 זל.

לעטשניצע
פון דאקטוירים - ספעציאליסטען
זגערזשער 17
טעל. 116-33
רענטגען-גאבינעט
וועגעראלאגישעס אמבולאטאריום
פון 9 פריה ביז 8 א זייגער אוונט.
וויזיט 3 זל.

לעטשניצע
פאר וועגעריש קראנקע
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
Poradnia Wenerologiczna
זשעלאנא 2–פיעטריקאווער 47
טעל. 189-33
טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אווענד
וועגעריש-קראנקע, מענער-שוואכע און הויט-קראנקהייטען.
אנאליזען פון בלוט און אורין.
פרויען און קינדער נעמט אן א פרוי דאקטאר
א בעראטונג 3 זל.

Dr. med. M. TAUBENHAUS
ספעציאליסט
פאר אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואנגערשאפט
זגערזשער 11, טעל. 246-09
נעמט אן פון 4–8 אווענד.

אכטונג!
קולטור- און בילדונגס-געזעלשאפטען, פאלקס-און ארבייטער-אוניווערזיטעטען, קולטור - קאמיסיעס ביי פעראיינען' זעלבסטבילדונגס - קרייזען, ביבליאטעקען און אווענד-קורסען!
א לעקטאר-פאפולאריזאטאר פון עקאנאמישען פאליטישע און געזעלשאפטליכע וויסענשאפטע דינט רעפעראטען (אויך אויף דער פראווינץ) האלט ציקלען לעקציעס, פיהרט אפענע פארומס נעמט אנטייל אין קעסטעל-אווענדען.
אינפארמאציעס ארטעפטירען:
SZ. INFELD, Łodź, Piotrkowska 31
dla Lektora.

שנעל-דרוקעריי
בראמבערג
צעגעלניאנא 8. טעל. 255-09

פיהרט אויס:
בריף-בויגען, קאנווערטען, רעכנונגען, קוויטאנציעס, פערלאבונגס- און חתונה-קארטען, וויזיט-קארטען, טריקא-און קאנפעקציע-עטיקעטען, שטרימף-באנדראלן
רעעל ✦✦✦ מאדערן
און שנעל ✦✦✦ און ביליג

מיר פערטיגען אויס
אבצימארקען
פאר מאנופאקטור, שטרימף לעדער
טריקאטאזשען און זיידען בראנזשע
געבערצטע עטיקעטען
פאר וועש, שאקאלאד, קראוואטען און פערפומעריע בראנזשע
גרויסער אויסוואל פערטיגע אבצימארקען שטרימף, מאנופאקטור
FABRYKA SUKNA BIELSKO — FABRYKA SUKNA EMES BIELSKO — FABRYKA WYR. WEŁNIANY ŁÓDŹ — FABRYKA WYR. SUKIENNYCH EBT TOMASZÓW — FABRYKA GARBARSKA WARSZAWIE — Czysta Wełna — BIELSKO
WYTWÓRNIA ODBIJANEK i DRUKARNIA I.M. STRYKOWSKI PIOTRKOWSKA 35 TEL. 236-25.

ברוך-קראנקע!!!
ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט אין לאדז, פון דעם איז גאנץ פוילן בעריהמטען ספעציאליסט ארטאפעד דיר. י. ראפאפארט.
וועלכער עקזיסטירט 30 יאהר און איז געווארען אנערקענט פון פיל בעוואוסטע פראפעסארען.
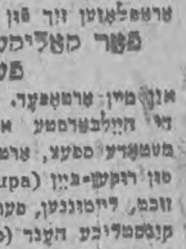
J. Rapaport
ברוך-ליידענדע! ספעציעלע ארטאפעדישע באנדאזשען פון מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט בעזייטיגען אהן שום אפעראציע, ראדיקאל שנעל און זיכער מיט דעם גרעסטען ערפאלג, די שווערסטע, פערשלעפטע ברוכן ביי יונגע, אלטע און קינדער.

— ספעציעלע ארטאפעד. הייל-באנדאזשען פאר צו ריקגעקומענע ברוכן נאך אפעראציעס, ווי אויך ספעציעלע אונזיכטבארע צובעהערטע ארטאפעד. בויך-באנדאזשען בעגען ערשלאפונג זיך פון מאגען און קישקעס.
פאר מאליעס, הויקערס און אלערליי פעהלער פון גוף!
און מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט ווערען אויסגעפערטיגט די היילבארסטע און פון פיל פראפעסארען אנערקענטע מאדערנסטע ארטאפעד. הייל-גארטלען פאר פעהלערן פון רוקען-ביין (Skrzywienie Kręgosłupa), ביין-שווינדזוכט, ליימונגען, פערקרימעניש ביי קינדער און ערוואקסענע קונסטליכע הענד (פראטעזען) און פיס, ווי אויך די פראקטישסטע ארטאפעדישע שטיוועלען פאר שטערצליכע פלאטפוס.
אלע קראנקע אין מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט, ווערען נאר פון מיר פערזענליך בעהאנדעלט.
30 יעהריגע פראקטיק. פולע גאראנטיע!
ערמעסיגטע פרייזען! עמפפאנגט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אוו.
עס ווערען אויך אנגענומען מיטגלידער פון אובעזפ. ספאל. (קאסע-כאריך).
ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט אין לאדז
Spec. Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped.
פון לעמבערג
Łódź, Wólczańska 10, front, parter, tel. 221-77.

PODZIĘKOWANIE.
Ja niżej podpisany widzę się w obowiązku podziękować serdecznie WP. Dyr. J. Rapaportowi w Łodzi, Wólczańska 10 i asystentce Pani Fryderyce Flekman za specjalny precyzyjny skonstruowany leczn. bandaż przepukl. ortoped. za nader celowe i skuteczne umiejscowienie przepukliny bardzo ciężkiej, na którą ciarpiałem kilka lat. Dzięki temu bandażowi czuję się bardzo dobrze, wszelkie cierpienia przepuklinowe ustały, jestem do pracy zdolny i jestem bardzo zadowolony.
Łódź, dn. 28 XI 1934 r. (—) J. KARALUS.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה
פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר. אין דער זייט שפאלטען
אין טעקסט—40 · · · · 60— · · · 4
נאכ'ן טעקסט—12 · · · · 18—
אויפ'ער דער שטאדט 50 פראצ. מייערע, אויסלאנד 100 פראצ. טייערע. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט
נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.
אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט צושטעלען א היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.
פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדרוקען די אנאנס אדער אבצוציען די צאהלונג פאר דעם אנאנס
פאר'ן אינהאלט און טאן פון די אנאנסען איז די פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע קען בייטען אין פארמאט

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg — Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.